

23-7-26

અક્કલનો એકો

અથવા

ભયંકર પંખો.

(અદ્ભુત ડિરેક્ટીવ નવલકથા.)

એકાની ચમત્કારીક મંડળ.

અનુવાદક:-

સુલેમાન કાસમભાઈ શેખભાઈ-હારીશ (નાટાલ.)

સર્વ હક્ક પ્રકાશકે પોતાની સ્વાધીન રાખ્યા છે.

હિજરી ૧૩૪૪.] સને ૧૯૨૬. [પ્રત ૫૦૦

કૌમત રૂ. ૦-૮-૦

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાષ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૫૬૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૨૩૩૫૧૦ ૨૩૩૫૧

વિષય ૬૮૧૧:૩

૭૮૬

અક્કલનો એક્કો

અથવા ભયંકર પંખો.

પ્રકરણ ૧ લું.

લક્ષાધિપતી કે કમનસીબ ?

એક ભવ્ય મકાન શહેરથી એક ખીજા લતામાં આવી રહ્યું છે. મકાન નિહાળતાં એમ લાસ થાય છે કે કોણ લક્ષાધિપતિ રહેનો હોય, આજે સવાર થતાંની સાથે શહેરના લોકો જાણે ધરતીકંપ થવાનો હોય ને તેમ ધરખાર છોડી જીવ બચાવવા નાસી જતા હોય નેમ આ મકાન તરફ ધસી આવતા જણાય છે. કોઈ કોઈને કંઈ કહેતું નથી. જાણે પોતાને એક ખીજાની ખબર મેળવવાની પણ ખાન નહીં હોય. જે હજી જાગ્યા નથી તેમ જાણે ઉધમાંથી દહીં ખાનારા મથુવા માંડ્યાં કેમ નહીં હોય ને માંડા જેવા બની આ મકાન તરફ આવતાં ટોળાંમાં બેળાધ ગયાં શહેરના રહેવાસી આજે પહેાચતાં કોલાહલ વ્યાપી રહ્યા હોય. એટલે ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદના સ્વારી આવી લાગતાં લોકોએ રસ્તો ખેંચી કરી આપ્યો. ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબે મરવે શહેરવાસીને હુલ્લડ નહીં કરવાની મના કરી મકાનના ઉપલા માળે ચડવા લાગ્યા. દાર ઉધડતાં માલમ પડ્યું કે એક માણસની લાસ લોહીથી તરખોળ થઈ પડેલી છે. બબ્બ આ શું ? નગરશેઠ ચંદ્રસેનનું ખૂન ? “અહસોસ” પેટમાં કટાર હજી ભોકેલી હોવાથી કટારમાં ઝીંજા અક્ષરે લખેલું હતું કે “અક્કલનો એક્કો” શું એ દુબે ખૂન થાયું છે, અહસોસ ! અહસોસ !

૧૨૬૨

ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંપ્રદ
અમદાવાદ

વાંચક! લોકોના ટોળેટોળાં આમથી તેમ નગરશેઠનાં મકાને ભટકતાં હતાં તેમાં નવાઇ નથી કારણ કે ચંદ્રસેન નગરશેઠના નામે જોળખાવતો. ને સખી તેમ દયાળુ હોવાથી નગરવાસી સારી મહોબત રાખતા, તેમજ નગરશેઠ એક બહો માણસ હોવાથી સરકારી ખાતામાં માન પણ હતું. એનું વધુ વૃત્તાંત આગળ આવશે માટે શું ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ ખુનીને પકડી પાડશે? અવશ્ય બનવું મુશ્કેલ છે. કારણ કે અકકબનો એકકો આજે લગભગ પાંચ વરસથી પકડાતો નથી. તેમ એ માણસનો પણ બચકર હોવાથી ખુનીને પકડવામાં કેમ કામ લેવાય છે તે આપણે જોઈશું.

ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબે લાસને વધુ તપાસવાનું શરૂ કર્યું. પાછળથી દ્વાર ખુલ્લું ને ડાક્ટરે અંદર પ્રવેશ કર્યો.

ઇન્સ્પેક્ટર-આવો ડાક્ટર, ખુન થયાને કેટલી વાર થઈ છે તે કહેશો?

ડાક્ટર-લાસને ખાંતથી બરાબર તપાસ કરીને મી. દેવપ્રસાદનું ખૂન રાતના બેને ત્રણના અમલમાં થયું છે. કઠારમાં ઝેર હોવાથી ઝેરનો પ્રવેશ હજુ ચાલુ છે. આટલું બોલી આવેલા ડાક્ટર પાછા ચાલ્યા ગયા.

ડાક્ટરના ગયા પછી ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ ઉંડા વીચારમાળા જોઈવવા લાગ્યા. એ બચકર ખુનીનું કામ કયા ડીટેક્ટીવને સોંપવું તેમજ ડીટેક્ટીવ બાહોશ અને હોશીયાર હોય તેમજ પકડી શકશે. એવા અનેક વીચારો આવતાં અફસોસ કરવા લાગ્યાં. બીજી તરફ નગરશેઠનો રૂઆબ તેમ સરકારી ખાતામાં માન હોવાથી ખુનીને જરૂર પકડવોજ જોઈએ. નહીં તો સરકાર શું ધારશે? તેમ કરેલા કામ પર પાણી ફરી બવાનો સમય આવશે. અને હું પોલીસ ખાતાનો હું હપરી હોવાથી મારે આ કેસમાં જનતોડ મહેનત કરવાની જરૂર છે. પરંતુ એક હોશીયાર ડીટેક્ટીવની ખાસ જરૂર છે. તે હવે મારા મગજમાં આવ્યું, સદ્માગ્યે આપણા નગરમાં મસુદ હસન પ્રખ્યાત ડીટેક્ટીવ

બે મહીનાથી આવેલા છે તેમનીજ આ કેસમાં ઘણી જરૂર છે જેથી હવે 'અકકલનો એકકો' પોતાની કુરતાં અગાડી ચલાવી શકશે નહીં. તેમજ વિખ્યાત ડીટેક્ટીવ એકકાનું ગુપ્ત મંડળ પણ શોધી કાઢશે એવી ખાત્રી છે. ડીટેક્ટીવ મસૂદ હસનની બહાદુરી કેટલીક વખત સાંભળવામાં આવ્યાથી હું ઘણોજ ખુશ થયો. ને બેડો પાર છે સમજી મનમાં આનંદ થવા લાગ્યો. વખત વધારે વ્યતિત થવાથી તેમ કસા અનુમાન પર નહીં આવવાથી હું ઉઠ્યો. પરંતુ નગરશેઠનો છોકરો હરીચંદ્ર આવી લાગ્યો. હું થોભ્યો ને કેટલાક અગત્યના સમાચાર મેળવવા અર્થે હરીચંદ્રને પુછ્યું. હરીચંદ્ર? તમારા પીતાજીના ખુન વીધે તમે કંઈ જાણો છો?

હરીચંદ્ર-જી. જેટલી મને ખબર છે તે આપને કહીશ માટે સાંભળો. ગઈ કાલ સંધ્યાકાળે મારા પીતાજી સાથે કેટલીક વાત થયા બાદ હું નિયમ પ્રમાણે મારા ઝોરડામાં ચાલ્યો ગયો. નિદ્રા નહીં આવવાથી ચોપડી વાંચવામાં કેટલોક વખત પસાર કર્યા પછી હું સૂઈ ગયો હતો. ત્યારપછી મારા પીતાજી સાથે રાતના શું બનવા પામ્યું તેની મને કશી ખબર નથી. સવારના ઉઠતાંજ નીયમ પ્રમાણે હું મારા પીતાજીની ખબર લેવા ગયો પરંતુ અફસોસ. દાર ખુલ્લું હતું અંદર મારા પીતાની લાસ પડેલી હતી લોહી હતું ચાલુજ હોવાથી મારાથી વધુ વખત થોભાય તેમ હતું નહીં. મેં મારા નોકરને ખુમ મારી એટલે તે આપને તેડવા આવ્યો. એ પછી મારું મગજ ભ્રમવા લાગ્યું. હું અચેતન થઈ ભોંય પર પડી ગયો. પછી શું બન્યું તેની પણ મને કશી ખબર નથી. હું શુદ્ધિમાં આવતાં મેં તમોને જોયાં એ સીવાય હું વીશેષ જાણતો નથી.

ધનરપેકટર-હરીચંદ્ર, ખુની બાહોશ છે માટે ઘણીજ સાવચેત રાખવાની જરૂર છે. તમે ખીલકુલ બહાર નીકળશો નહીં હું હમણાં

જેટ પર જઈ બે પોલીસને મોકલું છું. માટે સાવચેત રહેજો નહીં
 તો તમારો જીવ પણ જોખમમાં આવી પડશે. કારણકે ખુની 'અકકલનો
 એકકો' ખુન શું ચીજ છે તે જાણતોજ નથી. જાણે ખુન કરવું એ
 તો રમત છે. એવા ધણા ખુનમાં એ પાછો હડયોજ નથી. આજે
 પાંચ પાંચ વરસથી પોલીસ હારી ગઈ છે. પરંતુ કંઈ પ-તો લાગતો
 નથી. એનું આખું બચાંકર ગુપ્ત મંડળથી એ બદમાશ ફાવી જાય
 છે પણ એને ક્યાં ખબર છે કે આ કેસનો પકડનાર હોશીયાર
 ડીટેક્ટીવ મસુદ હસનને સોંપવામાં આવશે. ત્યારેજ અચ્ચાજીને ખબર
 પડશે કે કેટલા વીસે સો ચાલ છે ? મી. મસુદ હસનના ધણા વખાણ
 સાંભળ્યા છે પરંતુ હવે આ કેસ સોંપી પરીચામ જોવાનું છે હરી-
 ચંદ્ર અને ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ વચ્ચે વાત બધ પડી. ને ઇન્સ્પેક્ટર
 કહેવા લાગ્યાં હીંક, મી. હરીચંદ્ર કામ પડે તો ૩૦૧ પેન કરવા ચુકશો
 નહીં. હું તથા મસુદ હસન ખુનાને ખરાબર સીક્ષા અવશ્ય કરીશું
 માટે આપ નીરાને જેસી રહેશો. હરીચંદ્ર ઉમરે ૨૫ વરસનો હતો.
 વાતના ઉપરથી એમ માલમ પડ્યું કે તે એક હોશીયાર યુવાન
 હતો છતાં તેને દીલાસો આપી હું મારી ઓશીસનો રસ્તો કાપવા
 લાગ્યો. રસ્તે ચાલતાં હું વીચારમાં પડ્યો કે મારે શું કરવું ? ખુની
 પકડશે કે કેમ ? એ મોટો સવાલ તો હતો કે એકકાનું મંડળ પકડાઈ
 જાય ત્યારે એકકો સેલમાં પડાઈ જશે માટે કેવા પગલાં ભરવા પડશે
 તેજ ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન ઘેર હશે કે કેમ જો ઘેરજ હોય તો
 બોલાવી આ કેસની હકીકત હમણાજ બતાવી દેવાની અગત્યતા છે.
 ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબના વીચાર હજી ખતમ થવા પામ્યા નહીં. એટલે
 તો! ઓશીસ આવી લાગી પરંતુ મગજ હજી કામ નહીં પડવાથી
 કોઈ પણ કામ હાથમાં નહીં લેતા ખુરસી પર ગોઠવાય ગયા. ને
 સીગારેટના ગોટેગોટા કાઢવા લાગ્યા.

પ્રકરણ:-૨ જી.

ખૂનીની સુદ્રીકા.

શહેરના પુવ ભાગમાં એ આલીસાન મકાન આવી રહ્યું હતું. દરેક જાતના ઉચા રંગ મારેલો હોવાથી મકાનના રોપમાં વધારો કરી રહ્યો હતો. સૂર્ય આકાશમાં ખીરાજમાન હતો. મધ્યાન કાળનો સમય દિનકર પોતાના પ્રખર કિરણોથી સમગ્ર પૃથ્વીને તપાવી રહ્યો હતો. આ સમયનો લાભ લઈ એક યુવાન જોરાવર પચીસ વરસની ઉમરનો જાણે કંઈ વધુ કામકાજના લીધે થાકી કેમ નહીં ગયો હોય, તેમ એક આરામ ખુરસીમાં પડ્યો પડ્યો એક રસભરી ચોપડી વાચવામાં રોકાયો હતો; કે તે કોઈ ખાનદાનનો છોકરો હોવો જોઈએ. તેની આંખોના પલકારા ઉપરથી એમ અનુમાન થતું હતું કે તે કોઈ બાહોશ અને હુશીયાર જુવાન છે. કેટલીકવાર પછી ચોપડી ટેબલ પર મુક્કી કંઈ વીચાર કરવા લાગ્યો હોય એમ જણાતું હતું. પરંતુ તરતજ ટેલીફોનની ધંટડી ટનટન વાગવાથી તે ચમક્યો. તેની વીચાર માળા તુટી ગઈ ટેલીફોને પોતા તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું એટલે યંત્રની ભુગળી કાનમાં રાખી, કહેવા લાગ્યો કોણ છે. હું મસુદ હસન વાત કરું છું.

જવાબ મળ્યો. હું ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ, તમે પોતે મળી આવ્યા એથી હું ખુશી થયો છું. મસુદ હસન દેવપ્રસાદનું નામ સાંભળી નવાઈ પામ્યો નહીં કારણ ઇન્સ્પેક્ટરની સાથે ગઢ પરીચય હતો તેથી દીવસમાં એકવાર ટેલીફોન તો ખરોજ. પણ આવતું રૂપ ખીજી રીતે હોવાથી મસુદ હસન પુછવા લાગ્યો. કેમ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ ખેરીયત તો છે ને.

ઈન્સ્પેક્ટર-જી હા. ખેરીયત તો છે પણ એજ ચંદ્રસેનનગર-
શેઠનું ખુન થયું છે માટે સત્તર આવવા તરફી હેશે. મામલો ગંભીર
છે. મસુદ હસન-હીક હું હમણાજ આપને આવી મળું છું બોલી યંત્ર
ગોઠવી તરત મસુદ હસન ઈન્સ્પેક્ટરની ઓફીસે આવવા લાગ્યો. રસ્તે
આવતા તે વીચારના વીમળે ચડ્યો. ખુની કોણ હશે ? આવા મોટા
શહેરમાં ખુન કરવામાં કેમ ફાળ્યો હશે ? તેવળી નગરશેઠનું ખુન જેના
ઘરમાં રાત દીવસ ચાલુ વરતી હોય. બાડાની ગાડીમાં ખેડેલા હોવાથી
તેની વીચારમાળા પુરી થઈ નહીં એટલે તો ઈન્સ્પેક્ટરની ઓફીસ
આવી લાગી. તરત ગાડીવાળાને બાહુ આપી ઓફીસમાં પ્રવેશ કર્યો.
જતાની સાથેજ ઈન્સ્પેક્ટર સાહેબે સાર્વજનિક બોલી મને વધાવી લઈ
ખુરસી આપી. પછી માટે શું ટરવું તે તો વાચક સમજી ગયો હશે.

મસુદ હસન-ઈન્સ્પેક્ટર સાહેબ આજે નગરશેઠનું ખુન થયું છે ?

ઈન્સ્પેક્ટર-હા મી. મસુદ આ કેસમાં આપની ખાસ જરૂર
છે. તેથીજ તમોને ટેલિફોન કર્યો, માટે હું તમને સરવે હકીકત
જણાવી દઈશ. ચારપછી આપનો શો મત છે તે જણાવશે. ખુની
માણસ બચકર છે તે વળી ‘અકકલનો એકકો’ છે.

મસુદ હસન-તમે કેમ જાણો કે ખુની તેજ છે ?

ઈન્સ્પેક્ટર-નહી મી મસુદ હું ચેક્કસપોઝ કહું છું કારણકે
કટાર હથુ પેટમાં ગોચેલી છે. કટારપર ઝીણા અક્ષરે “અકકલનો એકકો”
લખેલું છે. તે ઉપરથી ‘અકકલનો એકકોજ’ ખુની છે. એમાં જરાપણ
સંદેહ નથી. માટે તમે શું ધારો છો ?

મસુદ હસન-હું જ્યાં સુધી લાસને જોઉં નહીં ત્યાં સુધી કસા
અનુમાન પર આવવાનો નથી માટે હું નગરશેઠના મકાને જાઉં છું.
સામે બાડાની ગાડી ઉભેલી હતી, તેમાં હું ચઢી બેઠો. તે શેઠના મકાને
જોત જોતામાં આવી લાગ્યો. ઉપર જઈ લાસની તપાસ કરવા લાગ્યો.

તો જણાયું કે ખુન કરારથી થયલું છે. નામ પણ જરાખર એકકાનુંજ હતું. છતાં મને વીસવાસ જોડો નહી. મેં ચોતરફ જરાખર તપાસ કરી પણ કોઈ ચીજ મળી નહી; પરંતુ લાસને જરાક ખસાડતાં એક વીંટી મળી આવી. તેમાં “હ” શબ્દ કોતરેલ હતો તે જોઈ હું વીચારમાં પડ્યો. આ “હ” નામનો માણસ કોણ ત્યારે એકઠો ખુની નહી. ખુની કોણ? હું વિચારના મહાસાગરમાં ડુબવા લાગ્યો. એટલે બહારથી કોઈના આવવાના બળુકારા વાગતાં હું સ્થીર હોમો રહ્યો. દ્વાર ખૂલ્યું ને ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ આગળ થયા, કેમ મી. મસુદ કેટલે દરજ્જે પહોંચ્યા છો? તે જરાક કૃપા કરી જણાવશો, મેં જવાબ દીધો અવશ્ય મને ખીજ એક નવી બાતમી મળી છે.

ઇન્સ્પેક્ટર-તે શું?

મસુદ-આ રહી જુઓ. આ કોની વીંટી છે તે આપ પારખી શકશો. ઇન્સ્પેક્ટર વીંટીને જરાખર તપાસ કરીને હા હવે હું ઓળખ્યો મારા દોસ્તની. તમારો દોસ્ત વળી કોણ? મારો ખાસ દોસ્ત હરીલાલ. જે રીચીરોડમાં રહે છે તે.

મસુદ-(વિચાર કરીને) એ વળી ખીજુજ નીકળ્યું.

ઇન્સ્પેક્ટર-કેમ તમે કોને ધારો છો? મી. મસુદ હું તો ધારતો હતો કે હરીચંદ્ર નગરશેક્તો પુત્રની હોવી જોઈએ.

ઇન્સ્પેક્ટર-એમ તો બનેજ નહી કે પેતાના પીનાજીનું પુત્ર ખૂન કરે. મસુદ હસત ખૂનતો સરાલ નથી.

મસુદ હસત-ત્યારે તમારો સ્નેહી હરીલાલ ખૂની, કે હરીચંદ્ર ખૂની, કે ‘અકકલનો એકકો’ ખૂની? એ ત્રણમાંથી ખૂની કોણ? મામલા ગંભીર. માટે ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ ઘરમાં કોઈ છે કે? કેટલા માણસો રહે છે? તે તપાસ કરશો. અવશ્ય. ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ તપાસ કરવા ગયા પછી હું વીચાર કરવા લાગ્યો. જો હરીલાલ ખૂની હોય તો આ

ગામમાંથી છટકી જાય. ખુન કરી ખુની નગરમાં રહે ખરો? એ જનવા અસંભવિત છે. તેમ 'અકકલનો એકકો' ખુની હોય તો કઠાર મુકી શું કરવા જાય એ પણ બેદ બરેલું છે, જે નગરશેઠનો પુત્ર ખુની હોય તો તે પણ ટકે નહીં પુત્ર પીતાજીનું આવું ભયંકર ખુન કરે એ કલ્પના પણ દુર્લભ છે. ત્યારે ખુની કાણ એટલામા ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ તપાસ કરીને પાછા આવ્યા. મી. મસુદ હરીચંદ્ર ઘેર નથી તે કંઈક બહાર ગયો છે. પરંતુ તેનો જીનો નોકર હાજર છે. જે આપની આજ્ઞા હોય તો બોલાવુ.

મસુદ-બોલાવો. મારે કેટલીક જીખાની લેવાની છે.

ઇન્સ્પેક્ટર-હાક મારી સીવપ્રસાદ સીવપ્રસાદ ઉપર આવો ડીટેક્ટીવ સાહેબ મળવા માગે છે આજ્ઞા ચતાં નગરશેઠનો જીનો નોકર જેનું નામ સીવપ્રસાદ હતું તે હાફલો ફાફલો બની આવી લાગ્યો.

મસુદ હસન-તું નગરશેઠનો જીનો નોકર છે.

નોકર-જી હા,

ડીટેક્ટીવ-તારું નામ.

નોકર-સાહેબ મારું નામ સીવપ્રસાદ.

ડીટેક્ટીવ-કેટલા વરસથી આ શેઠને ત્યાં નોકરી કરે છે ને તારું બર ક્યાં છે?

નોકર-સાહેબ હું મરીબ છું, મારું કાંઈ નથી. મારી આવી ખરાબ સ્થિતિ જોઈ નગરશેઠે મારા ઉપર દયા કરી મને નોકરીમાં રાખી બે વરસ વીત્યા પછી મારા લગ્ન કરાવ્યાં આજે દસ વરસથી હું તેમની તાબેદારી કરું છું. મારી એ મુદતમાં વફાદારી છે.

ડીટેક્ટીવ-તારા સિવાય કેટલા બીજા નોકર રહે છે? તે સાંજે ઘેર જાય છે કે કેમ? તે હાલ ક્યાં છે?

નોકર-સાહેબ મારા સીવાય એક ખીજો નોકર છે. જે દારપાળ તરીકે રહે છે. ને એક દાસી નમરશેઠની પુત્રીની સભાળ રાખે છે. દાસી તેમ એ નોકર આજે સવારથી જણાતા નથી. તેમ હમારા શેઠના પુત્ર પણ ક્યારના ગયા છે. તેમાંથી હજુ કોઈ આવ્યું નથી,

ડીટેક્ટીવ-ખરપેક્ટર સાહેબના આવી ગયા પછી કોઈ આવ્યું હતું.

નોકર-જી ના. ત્યારથી હું બેઠેલો છું.

ડીટેક્ટીવ-પેલા નોકરનું શું નામ છે.

નોકર-કેસવજી.

ડીટેક્ટીવસાહેબ-સીવપ્રસાદ તમારા શેઠનું ખુન થયું ત્યારે તમે ક્યાં હતાં.

સીવપ્રસાદ-સાહેબ હું અહીંઆજ હતો.

ડીટેક્ટીવ-ત્યારે ખુન વીધે તમોને ખબર હશે.

સીવપ્રસાદ-હું નીચમ પ્રમાણે દરરોજ ખરાબર તપાસ કરી સુવા જાઉં છું તેમ રાતે પણ ચોક્કસ કરી મરી પયારીએ પરચો. પડતાની સાથે નીંદ્રા આવી જોયી હું ઉગી ગયો. પણ લગભગ ખાર વાગતો અમલ થતાં હું એકાએક જાગૃત થયો. એટલે મને ચાલીમાં કોઈ આવે છે, એમ લાગવાથી ફાનસ હાથમાં પકડી હું બહાર નીકળ્યો. જોવો હું નીકળ્યો તેવોજ મને જોઈને અજાણ્યો માણસ સંતાવા લાગ્યો. મને ખાત્રી થઈ કે કોઈ બદમાશે અંદર પ્રવેશ કર્યો છે. માટે હું વધારે સાવચેત થઈ અગાડી વધ્યો પણ અફસોસ. કોઈએ મારી પછવાડેથી આવી ગળું જોરથી દાબ્યું. એટલે મારા હાથમાંથી ફાનસ બોયપર પડી જવાથી ખુજાઈ ગયું. જોયો અધનાર વચ્ચે હું તેનું મોં જોઈ શક્યો નહીં. અજાણ્યો માણસ જોરાવર હોવાથી મને મોંમાં ડુચો મારી, મારા હાથ પગ બાંધી, તે ક્યાંક અદૃશ્ય થઈ ગયો. મને વધારે વાગેલું હોવાથી હું બેભાન થઈ જમીનપર ઢગી પડ્યો. તે પછી શું બનાવ બન્યો તે મને કશું ખબર નથી.

મસુદ હસન-ડીક, સીવપ્રસાદ જા. હવે તારું કામ નથી.

મસુદ હસન-ઈન્સ્પેક્ટર સાહેબ મારે જેમ અને તેમ દાસી તેમ કેસવજીને શોધી કહાડવા જોઈએ. કારણ કે એ જે બદમાસનાજ માણસ હોય એમ લાગે છે. જો એ જે મળી આવે તો કેટલીક નવી ખાતમી મેળવવામાં આવે. વીજળ પામશું માટે વખત પસાર કરવામાં પ્રયત્ન નથી. સામે રસ્તા પર કોઈ વ્યક્તી આ હીલચાલ જોઈ રહી હતી. તેને જોતાંજ હું ઉતાવળે નીચે ઉતર્યો. પરંતુ ત્યાં કોઈ મારા જોવામાં આવ્યું નહીં જેથી હું વધારે ચીંતા કરવા લાગ્યો. તે માણસ ક્યાં ગેવ થઈ ગયો હશે, બદમાસની ટોળીનો માણસ લાગે છે આટલી બધી હીલચાલ પર નજર રાખતા જણાય છે. એકલા કરતાં મારે કેસવજી અને દાસીની ખબર સેવાની અગત્ય હોવાથી મેં એક અલ્લાહ જોવો વેશ ધારણ કર્યો પાસેજ એક વેજીટેરીઅન હોટલ હોવાથી તેમાં ભરાયો ખરો. પરંતુ મારો ઉદ્દેશ પૂર્ણ નહીં થવાથી હું ઉઠવા લાગ્યો. એટલે કેટલાક માણસો હોટલમાં દાખલ થવાથી હું ઉઠેનો ઉઠેનો ખેંસી ગયો. કારણકે આ ટોળીમાંથી કંઈ પણ નવી જુની ખાતમી મળશે. પરંતુ સરવેની નજર મારા ઉપર હતી. હું મનમાં સમજ્યો. શું એ લોકો મને ઓળખી ગયા હશે? તેમ તો અને નહીં. કારણકે આ વખત મારો વેશ તદ્દન અલ્લાહ જોવોજ હતો. કોઈ મને પારખી કાઢે એ શક્ય હતું છતાં હું સાવચેત થયો ને હોટલના છોકરાને હાક મારી છોકરો આવી લાગવાથી મેં ચાલ લાવવાનું કહ્યું. જરાકવાર નહીં થઈ હશે છોકરો ચાલ લખતે આવી લાગ્યો. ત્યારપછી મારે શું કરવું જોઈએ તે વચકપર મુકી દઈ છું. માટે તું પણ ભાગ લે. ચાલનું પ્યાલું અંતે ખાત્રી હતું કારણકે મારા પેટે કમળો મેળવ્યો હતો. મારી નજર એક ટાંગેલા પાટીયાપર પડી તેમાં નીચે પ્રમાણે લખેલું હતું.

“સફળહર્યોને શ્રીમન્તો ૧૫ મીનીટથી વધુ ટેબલ પર રોકાઓ નહીં. જેથી ઉપકાર થશે.” જો કે હ ને દસ મીનીટ પસાર થઈ ગઈ હતી. વધુમાં મારે ફક્ત પાંચ મીનીટથી વધુ યોજાય એમ હતું નહીં. જેથી મને ચીન્ટા થવા લાગી. હોટલમાં આવ્યા પછી કંઈપણ નવી ખાતમી મળી નહીં, માટે મારે હવે શું પગલાં ભરવા એજ વિચારમાં હું રોકાયો. મને અત્યંત ખેદ થવા લાગ્યો. હજુ મારું વાક્ય પુરૂ નહીં થયું હશે, એટલે મારો ખભો પાછળથી કોઈએ જોરથી દબાવ્યો. આવેલો મનુષ્ય મારા હાથમાં ચીઠ્ઠી આપી. જે વાંચીને હું દીગમુઠ બની ગયો. ઓ ખુદા તારી કુદરત અપાર છે, મારા મન સાથે અનેક વીચારોએ કાણુ જમાવી દીધો હતો. ખરી વાત છે કે દરેક જન-જનાવર પશુ-પક્ષીથી વધારે મનુષ્યને ઉપરી બનાવેલું છે. જ્યાં મનુષ્ય જન્મ શકે ત્યાં પક્ષી પણ ઉડી શકતું નથી. વાંચક તમે વીચારમાં હશે કે ચીન્ટામાં શું હતું જે વાંચી હુ વિચારમાં પડી ગયો.

આજે મારો ખાસ સ્ટેહી મને અમુક ઠેકાણે મળવા આવેલો હતો. પરંતુ મારો દોસ્ત કેમ જાતે મળવા નહીં આવેલો હોય. કારણુ ચીઠ્ઠી લખી મારી ખજર મળતાં નેણે ખરાખર મોકલી હતી. જેથી મને કેટલેક અંશે દગો માલમ પડવાથી હુ વધારે ચીન્ટામાં ફસાયો. જો કે ચીઠ્ઠી લાવનાર મનુષ્ય હજુ મારી પાસે ઉભેલે જ હતો.

વધુ નહીં રોકાતાં હું મલવાના નિશ્ચયપર આવ્યો. અરે આ વીર નર આવા હજારો બદમાસોને ફસાવી સરકારને સ્વાધીન નહીં કરે ત્યાં સુધી નીરાતે બેસેજ કેમ. માટે ચાલ વિરલા જો કે તારા સ્ટેહી છે કે દુશ્મન. આવેલા ભેદી મનુષ્ય સાથે રસ્તો માપવા લાગ્યો. રસ્તામાં આવા ઉચ વિચાર આવવાથી જાણે કેમ મારા મનમાં નવચેતન આવ્યું હોયને કેમ મારું સાક્ષી પૂરતું હોય કે વીર માણસો કદી બેદીતાજ નથી. ભય શું ચીજ છે તે જાણતાજ નથી. તે વળી તું જગજગહેર મસુદ હસન પ્રખ્યાત ડિટેક્ટીવ.

પ્રિય વાંચક, તું વિચારમાં હશે કે એ બેદી માણસ કોણ હતો. તેમ આવેલો સ્નેહી ક્યાથી આવ્યો હતો તે જણાવવા પહેલાં હું આગળ વધીશ નહીં. માટે તારા મનને પણ શાંત કર.

હોટલમાં ચીઠ્ઠી લાવનાર મનુષ્ય ગામનોજ રહેવાસી હોય એમ જાસ થતો હતો. ચીઠ્ઠી મારા હાથમાં મૂક્યા પછી હું નીચે પ્રમાણે વાંચવા લાગ્યો.

બહાલા મિત્ર:-

હું અક્ષીગઢથી આજે સવારની ગાડીમાં આવ્યો છું. મારો ઉતારો ક્યાં છે તે ચીઠ્ઠી લાવનાર જતાવશે માટે મારી મુલાકાત લેવા અત્રે ચૂકશે નહીં. જાને મલાયું નહીં તેથી દગ્ગુજર કરશે. તમે અહીંઆ તો અવશ્ય આપણી ધણા દિવસની મુલાકાત થશે. માટે જરૂર પધારશે.

હું છું આપનો ખાસ મિત્ર, નાથાલાલ.

નાથાલાલ મારો ખાસ સ્નેહીની સાથે બણેલો હોવાથી તેની સાથેજ પરીક્ષા પાસ કીધેલી હોવાથી તે જરૂર મારી મુલાકાતે આવેલોજ હશે. એમ ધારી હું ઉતાવળે ચાલવા લાગ્યો. ચીઠ્ઠી લાવનાર માણસ પણ મારી સાથેજ હતો.

આ વખતે હમે ખોલાવેલ મકાને આવી લાગ્યા હતા જેથી હું માળપર ચઢવા લાગ્યો ત્યારે મારી સાથે આવેલો માણસ જણાયો નહીં. હશે! આવતો હશે. એમ ધારી હું ઉપર ગયો. પરન્તુ આ મકાન સુન્ય હોવાથી જાણે કેટલાક દીવસથી કોઈ રહેતું નહીં હોય એમ જાસ થતો હતો. બાજુમાં એક નાની કોટડી ખુલ્લી હોવાથી મારી નજર તેનાપર પડી. જોતાની સાથે એ ખુદા આ અમત્કારીક બનાવ. પેલી દાસી જે નગરશેઠને હતી તેનું ખુન. અફસોસ ! નીર્દોષનું ખુન. બદમાસે પોતાના સ્વાર્થ ખાતર આ બચંકર બનાવ કર્યો છે. ખુની ‘એકઝા’ સાવાય બીજો

કોઈ નહીં. એ નરાધમને મોટામાં મોટી શીક્ષા થવી જોઈએ. ખુન કરવું એ તો આનન્દ માને છે. દાસીનું ખુન જ્યાં લાસ પડી હતી ત્યાં કરવામાં આવ્યું નથી. કોઈ અન્ય ઠેકાણે ખુન કરી મને બતાવવા સારૂ બદમાસે એમ કીધું હશે હવે મારી શંકા ખરી નીવડી હોવાથી મને અનેક વિચારોએ ઘેરી લીધો હતો. મારૂં શરીર સ્થિર રહ્યું નહીં પરંતુ શું કરું વખત એવો હતો કે એક સેકન્ડ ખોટી થાઉં તો મારા ઉપર વિપત્તી આવી પડે એમ હતું. મારે શું કરવું? મારી સાથે આવેલા માણસનો પીછો પકડવો કે દાસીની લાસને ઠેકાણે પાડું કે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને ખબર કરું? ખરેખર હું એક મહામુસીબતમાં આવી પડ્યો હતો. પરંતુ સરવે વિચારોને તીલાંજલી આપી ચીઠ્ઠા લાવનાર માણસનોજ પીછો પકડવો એ દૃઢ નિશ્ચય પર આવ્યો. વધુ વાર નહીં રોકાતા હું તરતજ પાછો ફર્યો. પણ અધૂરામાં પુરૂ લાસની બાજુએથી એક રક્તયા લખેલી ચીઠ્ઠી મળી આવી. તેમાં નીચે પ્રમાણે લખેલું હતું.

મી. મહુદ હસન,

આપને વધુ કામ સોંપતાં મને દયા ઉત્પન્ન થાય છે પરંતુ તેમ કર્યા વગર તમારે ને મારે છુટકો નથી. જે સમજી જાઓ ને હમારો પીછો મુકી દેશો તોજ તમારી ઉન્નતી છે. સાથે એટલું પણ ચાહ રાખશો કે ખુનીની શોધમાં તમે ફર્યા કરો છો, તેને પકડવાને હજી કોઈ દુનીયામાં જન્મ્યોજ નથી. આવતા અવતારમાં જન્મશે કે કેમ તે પણ કહેવાય નહીં. પણ એટલેથીજ હમારો પીછો પકડવા બટકશે નહીં. જે દાસીની શોધમાં તમે નીમમન હતા તેનેજ હમે તમારે સ્વાધીન કીધી છે માટે હમારો ઉપકાર માનવા ભુલશો નહીં.

લી૦ ‘અકકલનો એકકો.’

પ્રકરણ:-૩ જી.

વીલ કોના નામ પર થશે ?

—→(૦)←—

રાત્રીના દસ વાગી ગયા હતા. નગરમાં સર્વત્ર ચુપચાપ થઈ ગયું હતું. રસ્તા પર કવચીત જ્ઞાનસની ઝાંખી રોશનીથી આવનાર જનારનું મોં સુજી શકતું હતું એવા પ્રસંગે એક પ્રપંચી મકાનના દિવાનખાનામાં એક યુવતી વિચાર ગ્રસ્ત દશામાં આંટા મારતી હતી. ધડીમાં પાસે પડેલી આરામ ખુરસીપર પડતું નાંખતી, ધડીમાં ટેબલ આગળની ખુરસી પર બેસી, કંઈક વિચારમાં પડી જતી હતી. જીવન તેને કારમીક લાગતું હતું. જીવું તેના કરતાં મરણને શરણે થાવું વધુ પસંદ કરતી હતી. પરંતુ વૃદ્ધ પીતા હજી હયાત હોવાથી કંઈક વિચાર આવતો હતો. બીજી તરફ પોતાની માતા પરલોક સીધાની ગઈ હોવાથી હમેશાં ચીનતા કરતી હતી. પરંતુ મનુષ્ય ધારે તે થવું અસંભવીત હતું.

ચંદ્રસેન જે નગરશેઠના નામે જાણખાય છે. તે ઉંમરે પહોંચેલો હતો. વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે વધારે કામકાજ જોવાતું નહીં હતું. તેમ પુત્ર ખરાબ રસ્તે ઘેરાયેલો હોવાથી બધી સામટી માલ મીલકત વેચી નાણા બેન્કમાં જમા કરાવ્યાં હતાં ફક્ત રહેવાનું ધર રહેવા દીધું હતું.

આજે શરીરમાં કંઈ વેદના થવાથી ખાટલે પડ્યો પડ્યો વિચાર માળા ગોઠવતો હતો. આ વખત તેની પ્રાણુપ્રીય પુત્રી કન્કપ્રભા પાસેજ બેઠી હતી. પીતાજીના મોનાં સુવાક્ય તે બજાવવા આતુર થઈ રહી હતી. વૃદ્ધ નગરશેઠ પુત્રીને સંબોધી કહેવા લાગ્યો કન્કપ્રભા મારી સ્થિતી તદ્દન બગડી ગઈ લાગે છે. તેમ તારા સીવાય મારું કોઈ નથી. માટે પ્રભુ તારા કલ્યાણ કરો. આટલું બોલી નગરશેઠ ધ્રુજવા લાગ્યો.

આ જોઈ કનકપ્રભા ગભરાઈ જઈ પુછવા લાગી. શું છે? પીતાજી તમે-
ને શું થાય છે? શું લાવ કાને બોલાવું? ને આજ્ઞા હોયતો ડાકટરને
બોલાવું. કંઈ નહીં. કનકા એતો જરાક દુખી આવ્યું હતું, ગભરાઈશ નહીં.

કનકપ્રભા-નહીં પીતાજી તમારો ચેહરો બદલાઈ ગયો લાગે છે.
માટે તમેને રોગ લાગુ પડ્યો હેય એમ જણાય છે માટે ડાકટરને તેડાવું?

નગરશેઠ-ખેટા કનકપ્રભા સેક્રેટરી સાહેબને તરતજ બોલાવી લાવ
મારે કેટલીક ચીજો કહેવાની છે પાંચ મીનીટ નહીં થઈ હોય એટલે
સેક્રેટરી આવી લાગ્યા શું છે નગરશેઠ.

નગરશેઠ-સેક્રેટરી સાહેબ, હવે મારો અંત આવેલો લાગે છે
માટે એક નવું વીલ બનાવવા મેં તમેને બોલાવ્યા છે તે સત્વર
તૈયાર કરી લાવશો.

સેક્રેટરી જેહરામ વીલ બનાવવામાં શુંથાયો.

વાંચક! શું નગરશેઠ પોતાના પુત્ર હરીશ્વંદ્રને વીલમાં દાખલ
નહીં કરે? તે તેને વીલમાંથી બાતલ કરશે? શું તે હકદાર નથી? એને
વીલમાં દાખલ કરેજ કેમ. જો વીલ પુત્રના નામથી થાય અથવા ભાગ
આપે તો કનકપ્રભાને રખડી જવાનો વખત આવે.

નગરશેઠ આ વખતે ખાટલામાં શાંતપણે પડ્યા હતા. કનકપ્રભા
આવેલી જોઈ કહેવા લાગ્યા, ખેટા કનક મારા પછી તારું કોઈજ નથી.
તેમ તારી માતા પણ નથી. જેથી તારી સંભાળ કોણ રાખશે! તારું
શું થશે? કેવો બચકર વખત. પોતાના પીતાજીના આવા દલગીરબર્યા
શબ્દો સાંભળી કનકપ્રભા રડી પડી આ વખતે આંસુ જળખીન્દુ પોતાનું
કામ પુરવેગે કરતાં હતાં. પરન્તુ પીતાજીની આવી સ્થિતિ જોઈ હૃદયને
કંઈ બનાવીને બોલવા લાગી, પીતાજી આપ ગભરાઓ નહીં, જે
સરવેનું થશે તે મારું પણ થશે. માટે શીકર કરશો નહીં, પીતાજી હું
એકલી આવા મોટા બંગલામાં જ્યાં જનસૂન્ય છે ત્યાં રહી શું કરીશ?

કંઈ નહીં કનક એમાંજ તારું કલ્યાણ થશે. તું ગભરાઈશ નહીં. રાત્રી વધું વીતી ગઈ છે; માટે તું આરામ લે. મારી ચીન્ટા કરીશ નહીં. સવારે વધુ ખુલાસો કરીશું માટે અલારે જા.

નહીં નહીં પીતાજી તમેને મૂકી હું નહીં જાઉં તમે મારા એક-ને એક પીતાજી હોવાથી તમેને જામ જીવી રહી છું. હવે મારું શું થશે? હેલ્લા શબ્દ પણ દુઃખી અજળથી ખીલકૂલ બોલાયા નહીં. માથું ભમવા લાગ્યું, બચકર મુરતી દેખાવા લાગી, આખમાથી જળ બોંદુઓ પોતાનું કામ સારી રીતે કરી રહ્યા હતા, અચેતન થઈ તે બોય બેગી થઈ ગઈ. પાછળથી દ્વાર ખુલ્લું ને સેક્રેટરી સાહેબે પ્રવેશ કર્યો. કનકપ્રભા નીચે પડેલી હોવાથી જરાક ગભરાયા. નગરશેઠ તરફ જોવા લાગ્યા નગરશેઠ જાણે કોઈ સ્વપ્ન જોતા હોય, તેમ પડ્યા હતા. પરંતુ ઓરડામાં કોઈના પગનો અવાજ સાંભળી એટલે સેક્રેટરીને આવેશા જોઈ, હુશીયાર થયા; એટલે સેક્રેટરીએ હાથમા વીલ મૂકતા કહ્યું. નગરશેઠ આ નહ્યું તમારું વીલ; કલ્યા મુજબ અનાવેલું છે. કેટલીકવાર મુઠ્ઠી વાચી નગરશેઠના શરીરમાં કેમ નવચેતન નહીં આવ્યું હોય, તેમ સેક્રેટરીને ઉદેશી કહેવા લાગ્યા. મી. જેહરામ તમે મારી વહાલી કનકપ્રભાને કંઈ પણ ઓછું આવવા દેશો નહીં. કારણકે મારા સીવાય તેનું કોઈજ નથી. તેમ આ વીલ મારા વકીલને સોંપી દેશો.

સેક્રેટરી જેહરામ—નગરશેઠ આપ કનકપ્રભા વીશે નર્ચોત રહો મારું બનતું હું અવશ્ય કરીશ. નગરશેઠે કનકપ્રભાને યાદ કર્યાથી સેક્રેટરી પાછા ફરીને જોએ, પણ કનકપ્રભા ક્યારની ઉઠી પોતાના ઓરડામાં ચાલી ગઈ હતી.

નગરશેઠ—મી. જેહરામ મારો તમારા પર પુરો બરોસો હોવાથી એક અગત્યનું કામ તમેને સોંપું છું; માટે આજા છે કે તમે સ્વિકારી મારા આત્માને સંતોષ કરશો.

અવશ્ય કરીશ. નગરશેઠ શું છે ! જલદી કહેા.

નગરશેઠ-મારી એકની એક લાડકી પુત્રીના લગ્ન હજુ સુધી થયા નથી; તેમ એ કુવારી હોવાથી મને અત્યંત ખેદ ઉત્પન્ન થાય છે. આટલું ખેલવા પામયા હતા. કે સેક્રેટરી ખોલી હઠ્યો. આપ અફસોસ કરશો નહીં. હું કન્કબેનના સારી જગ્યાએ લગ્ન કરાવી આપીશ; માટે તમે નીરાંત રહેશો. નગરશેઠને મી. જેહરામના સંતોષકારક જવાબ સાંભળી કેટલેક અંશે ખુશાલી ઉત્પન્ન થમને ચેહરો ખીલી નીકળ્યો હતો. મી. જેહરામ પોતાના ઓગડામાં ચાડ્યો ગયો. હવે નગરશેઠ કંઈ ખીન્નજ વિચારના પંજામાં સપડાયા હતા તે અગાડી જણાશે.

વાંચક જેહરામ સાથે છેલ્લી વાત કરતાં નગરશેઠે કહ્યું કે મી. જેહરામ આપ સવારે વેલા પધારશો મારે કેટલી ગુમ વાતો કરવી છે. પરન્તુ સવાલ આવીને અટક્યો હતા કે સેક્રેટરી સાહેબ સાથે સવારમાં મુલાકાત થશે કે કેમ ! તેમ કન્કબેન પોતાના પીતાજીને જોશે કે કેમ ! એ પ્રભુ દુન્યા અકારી છે. તારી કુદરતની બલીહારી છે એજ નગરશેઠના મકાનમાં મનુષ્યનો આવગળવ, નોકર ચાકરીનો ધમાલ, નાચ રંમની ખેઠક મોજમજયા બરપુર, બલમલાની આવગળવ, નગરવાસીઓની દોડમ દોડી, ઇજ્જતવાળાઓની હક હંમેશની ખેઠક ત્યાં આજે એ મંદ પડતો પ્રકાશ બરપા કરતો હતો. ને જ્યાં માણસોથી ઝંપવુ તેની જગ્યાએ નગરશેઠ એમલા આટલાપર અફસોસ કરતા પડ્યા છે. એ ખુદ ! તારી કુદરત અપાર છે. રાતના સાડા અગીયાર હોવા છતાં નગરશેઠની નીદ્રા દેવીએ પોતાનો કબજો મેળવ્યો ન હતો. જેથી નગરશેઠની ચીંતામાં વધારો થતો હતો. મહાસાગરના ઉંડા જળમાં ગોથા ખાવા લાગ્યાં પરન્તુ પાર આવે તેમ હતુ નહીં. ધડીયાલમાં બારના ટકોરા વામતાં નગરશેઠ ચમક્યાં હો ! હો ! હજુ નીદ્રા કેમ આવતી નથી ! આજે શું થયું છે ! એમ અનેક વિચારો કરવા લાગ્યા. અચાનક નગરશેઠના

મોંમાંથી આ શબ્દ નીકળી પડ્યા." મેં શું પાપ કર્યું છે કે આટલો બધો દુખ વેઠવાનો વખત આવી લાગ્યો છે ! પરંતુ સાથેજ એક અહારથી અવાજ આવ્યો. આ દુઃખ તો કંઈ નથી. નગરશેઠ હવે પછી વખત આવશે માટે ગભરાશો નહીં.

આ જેળી અવાજ સાંભળી નગરશેઠના હોંસકોસ હતી ગયા. પોતે મનમાં વિચારવા લાગ્યા રાતના બાર વાગે મારા મકાનમાં બોલનારો કોણ હશે ? બદમાસ લોકો આજે મારી પ્રાણપ્રીય પુત્રીને હરણ કરવા આવ્યા છે તેમ નહીં હોય તો એ માણસ કોઈ દુરમન વગર એમ કહે નહીં એમ અનેક વીચારોએ ઘેરી લીધા હતા. આ વખત મારું માથું ભમવા લાગ્યું. મારું શરીર ધ્રુજવા લાગ્યું બોલવાની શક્તી બંધ પડી ગઈ. મને શું કરે છે તે સૂઝ્યું નહીં. પાછળથી દ્વાર ખુલ્લું ને એક બચંકર મુરતી પ્રવેશ થઈ. આવેલી મુરતીનું મોં દેખાય એવું હતું નહીં. ફક્ત મોંપર એટલેના કપડાપર પંજનો ચીન્હ જણાયો. એ બચંકર પંજને હું સારી રીતે ઝાળખતો હતો કે કેવો બચંકર પંજે છે ! આ પ્રસંગે મારી શી વલ થઈ હશે તે વાંચકે ધારી લેવું. આવેલી મુરતી મારા તરફ ધસી આવી ને સવાલ કીધો ચદ્રસેન વીલ ક્યાં છે ? તરત સ્વાધીન કરો. નહીં તો પસતાવો થશે માટે વગર વીચારે સ્વાધીન કરી જીવને બચાવશો; તે વળી પાંચ મીનીટમાં હું વધુ થોભીસ નહીં. મામલો ગંભીર જોઈ શી રીતે મારું રક્ષણ થશે તેના વિચારમાં હું ગુંથાયો. પરંતુ આ વખત વિચાર કરવાનો નહીં હતો, જો વાર લાગે તો મારું સત્યાનાશ, માટે હવે શું કરવું ? મારી પાસે વીલ હતું નહીં જે હું સ્વાધીન કરી આપું. આવેલા મુરતીનો ખીજો પ્રશ્ન થયો કેમ વીલ આપવામાં બહીક લાગે છે ? તેમ હોય તો જજો બતાવશો; હું પોતે ઠાઠી લઈશ. મામલો છેડાપર આવેલો જોઈ આજે પસતા નગર આવે એમ હતું નહીં આવેલી મુર-

નીને ઉદેસી મેં કહ્યું. વીલ મારી પાસે નથી. મારા વકીલ પાસે છે. માટે મને હેરાન કરશો નહીં. હું દુખી છું. આ ખીના તો સત્ય હતી. પરંતુ બદમાસથી મનાયબ કેમ ! તે ક્રોધાવસ્થામાં બોલવા લાગ્યો. મું બકે છે ! વીલ નહીં આપે, યાદ રાખજો પરીણામ ખુર આવશે. માટે હજુ પણ સમજી જા; વખત ગયો નથી. ખરી રીતે મારી પાસે નવું બનાવેલું વીલ હતું નહીં. વળી પાછું મેં ના કહ્યું એટલેથી તો મારા ઉપર આક્રમણ. એક મોટો નીસારો નાખી ખુની બોલી ઉઠ્યો. “અફસોસ” કંઈક અગાડી બોલવા જતાં એટલેથીજ અટકી પડ્યો. નીચેથી કાઢના આવવાના ધ્વનિ સાંભળી તે તરતજ નીચે દોડી ગયો. વાંચક નીચે નીકળેલો મનુષ્ય અન્ય કાંઈ નહીં પણ નમરશેઠનો જુનો નોકર સીવપ્રસાદ. પોતાના શેઠના ઓરડામાં કંઈ ઝપાઝપીનો અવાજ સાંભળી તપાસ કરવા ફાનસ લઈ નીકળી પડ્યો હતો, ખુની તેને જોઈ ખીછાના પછવાડે સતાઈ ગયો હતો. જ્યારે સીવપ્રસાદ નજીક આવ્યો નહીં હતો ત્યારે તેના ઉપર આક્રમણ કર્યું. પછી શું બન્યું. સીવપ્રસાદની જુઝાની પરથી આપણે વાંચી ગયા છીએ.

પ્રકરણ:-૪ થું.

ઈન્સ્પેક્ટર કે બદમાસ.

નદીના કીનારે સુશોભિત મકાન આવી રહ્યું હતું. નજર નાખતા કાંઈ માલદાર રહેતો હોય એમ લાગતું હતું. રાતનો સમય હોવાથી બંગલાનો બપોડો ચળકી ઉઠ્યો હતો. શાન્તી દેવી પોતાનું કાર્ય પુર જોસમાં ચલાવી રહી હતી. ઉપલા ખંડમાં એ નવજુવાન હાથમાં પુસ્તક લઈ ધ્યાન દઈ રહ્યો હતો. નદીના ખલખલ અવાજ શાંતિથી

પસાર થતાં હતાં. જાણે વાંચકને વાંચવામાં ખલત નહિ થાય તેમ પસાર થઈ રહી હતી. પુસ્તક બંધ કરી તે નવજુવાન બારી વાટે જાણે કોઈની વાટ જોતો હોય એમ જોવા લાગ્યો, ને જાણે કેમ આવનાર મનુષ્ય આવ્યો નહીં હોય તેમ એક મોટો નીસાસો નાખી વીચારમાળા ગોઠવવા લાગ્યો. આજે રાત વધારે બધીત થઈ ગઈ છે, છતાં નીદ્રાદેવી ! પ્રમત્ર નહીં થવાથી નવજુવાન મહાસાગરમાં ડુબવા લાગ્યો હતો. પલંગમાં આડો પડ્યો ખરો, પણ નીદ્રા ક્યા આવે ! ક્યાંથી ! મામત્રો ખરી ઠસોટી પર ચડેલાં હોવાથી, રાત પસાર કરવી, આ પ્રસંગે ઠઠણ થઈ પડી હતી. આખરે જેમ તેમ કરી નીદ્રાદેવી પ્રસન્ન થઈ. વાંચક તું વિચારમા હસે, એ નવજુવાન કોણ છે ? તેનો ખુલાસો કર્યા વગર, હું અમાડી વધીસ નહીં. જો કે તું સમજી તો ગયો હસે. તે કાંઈ નહીં પરંતુ આપણો બહાદુર હુશીયાર પ્રખ્યાત માન પામેલો મસુદ હસન હતો. આજે નગરશેઠનું ખુન થયાને પંદરમો દિવસ આવતો હોવાથી ખુની પકડાયો નથી, તેમ તેનું ગુપ્ત મંડળ ક્યાં છે ? એ પણ શોધી શકાયું નહીં. એ વિચારને લઈને ડીટેક્ટીવ સાહેબને નિદ્રા આવતી નહીં હતી હજી પંદર મીનીટ પણ નહીં થઈ હસે એટલે કોઈના આવવાનો અવાજ સંભળાયો. જેથી મસુદ જાગી પડ્યો ને તરત તપાસ કરવા સર કરી પરંતુ પરીણામ નીસફળ નીવડવાથી હસે ભણકારા વાગ્યા હસે, ધારી ડીટેક્ટીવ સાહેબ પથારીએ પડ્યા.

સવારનો પ્હો ફાટનાંજ હું જાગી ગયો, ને મારે શું પગલા લેવા તેનો વિચાર કરવા લાગ્યો. ખુની બચંકર છે માટે લક્ષ રાખવાની ખાસ જરૂર છે. ગમે તેમ કરી જીવના જોખમે પણ પકડવોજ જોઈએ. પરંતુ ખુની કરતાં તેનું ગુપ્ત મંડળ શોધી કાઢવું જોઈએ. હજી હું વીચારમાજ હતો એટલે ટેલીફોનની ઘંટડી વાગી મારું ધ્યાન ખેંચાયું. મેં ટેલીફોન લઈ બોલો કોણ છો ? જવાબ નહીં દેતા સામે પ્રશ્ન થયો. મી. મસુદ હસન છે કે ?

હું-જી હા. હું પોતેજ છું તમે કાણ છો ?

જવાબ-હું ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ.

હું-કેમ શું કામ છે ? ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ ?

જવાબ-તમે સત્વર રીઝીરોડ ગંગાપ્રસાદના ખંગલે આવો. ખુની પકડાયો છે. વીલંબ કરશો નહીં.

હું-એલરાઇટ, હું હમણાંજ આવું છું. મન મુઠી મેં કોટ ભેરવી ચાલી આનંદમા બોલાવેલા ડેકાણે ઝડપી ચાલથી રસ્તો કાપવા લાગ્યો. આજે કેવો દહાડો છે કે ભયંકર ખુની પકડાયો છે જો પકડાયોજ હોય તો, ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ બાહોશ માણસ ગણાય. તેમ સરકાર તરફથી સારું ધનામ મળવું જોઈએ. હુન્નરો બદમાશ કેવી રીતે પકડાયો હશે, તેને સરકાર શું સજા કરમાવશે, એવા અનેક વિચારો એ મારો રસ્તો કાપી નાખ્યો; એટલે બોલાવેલા મકાને આવી લાગવાથી હું ખુશી થયો. નીચે દ્વારપાળ ઉભેલો હતો. જોણે મને પુછ્યું તમે કાણ ડિટેક્ટીવ સાહેબ કે ? મેં કહ્યું હા. દ્વારપાળ-સાહેબ ઉપર પધારો. આપની વાટ જોઈને ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ બેઠા છે. ઉપર જઈ મેં ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબની મુલાકાત લીધી; પછી હું બેઠો. ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ બોલે તે પહેલા મેંજ પુછ્યું. કેમ, ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ, બદમાશ 'એકકો' પકડાયો છે, તે ક્યાં છે ?

ઇન્સ્પેક્ટર-હા, મી. મસુદ હસન. આપણો બેડો પાર છે. માટે ગભરાશો નહીં મસુદ હસન એક ચતુર ને હોશિયાર ડિટેક્ટીવ હતો. અવાજમા કંઈ ફેરફાર લાગવાથી તે સમજી ગયો એ ઇન્સ્પેક્ટર નહીં પણ બનાવટી ઇન્સ્પેક્ટર "અકકલનો એકકો" છે. વધુ વખત નહીં ગુમાવતાં તેણે ગબવામાંથી રીવોલ્વર એકકાને બતાવી દીધું. કેમ બચ્યાંજ હવે તારો પાપનો ધડો ફુટયા વગર રહેશે નહીં. ક્યાં નાશવાનો છે ? જો

એક પગલું પણ અમાડી ભરીશ કે છટકવાની કોશીશ કરી તો યાદ રાખજો ખોપરી હડાવી મુઠીશ. માટે સરણે ચાતારીજ શોધમાં હું ક્યાં કરું છું. સદમાગ્યે તું આજે હાથમાં આવ્યો છે માટે છટકવાની આશા રાખીશ નહીં. એટલું ખોલ્યો હતો કે કોઈએ પાછળથી આવી માફ ગળુ જોરથી દયાવ્યું. એટલે મેં ઉપરા ઉપરી ફેર કર્યા. પરંતુ નાખજન. મારી જોણી કાઢતે અસર થઈ નહીં, જેથી હું ચેતી ગયો કે રીવોલ્વરમાં કોઈએ ખાલી કારતુસ ભરી મેલ્યા હતા. આશા બંધ. નીરાશામાં ફેરવાઈ ગઈ.

“અકકલના એકકા”એ મારો ખમો જોરથી ઠોકી કહેવા લાગ્યો. મી. મસુદ હસન આપની હુશીઆરી જોઈ હું આનંદ પામ્યો છું ને હું ધારૂ છું કે મારા પછી તમે મારી જગોપર આવશે. એમાં જરા પણ સંદેહ નથી. પોલીસ ખાતુ આજે કેટલાક વર્ષથી ફાફા મારી રહ્યું છે છતાં મને જોઈ શકી નથી. તો ક્યાં પકડવામાં વીજ્ય પામશે? મેં તમોને અગાડી ચેતવણી આપી હતી કે મને પકડતારો હજી જન્મ્યો નથી. પરંતુ તમારા તરફથી કેટલેક અંશે મને બચ જેવું લાગે છે, જેથી આ બીજી વખતની ચેતવણી છે, કે હવે પછી મારો પીછો લેશો નહીં. જો લેશો તો નમરશેઠની પુત્રી કન્કપ્રભાનું ખુન થાશે, માટે ચેતજો, ને નાગંતે બેસી રહેશો. તમારી રીવોલ્વર કેમ કામ કરી શકી નહીં? તે વિચારમાં હશે, માટે સાંભજો. હું રાત્રે તમારા મકાનમાં આવ્યો હતો. રીવોલ્વરમાંથી જોણી કાઢી નાખી આ બનાવટી કારતુસ ભરી દઈ. જ્યારે હું નીચે ઉતર્યો, ત્યારે તમે જાગીને તપાસ કરવા આવ્યા હતા. તમારા જોવામાં કોઈ નહીં આવવાથી તમે પાછા વળી ગયા હતા. માટે બણકારા નહીં પણ સત્ય હતું. ઠીક જો હમારા રસ્તામાં આડે આવશે તો પરીણામ બુર આવશે. એટલું ખોલી તે અદ્રશ્ય થઈ ગયો. હું પણ તરત નીચે ઉતર્યો પણ મારા જવામાં

કોઈ આવ્યું નહીં. જેથી હું મહા મુશીબતમાં ઘેરાયો. આવેલો શીકાર છટકી જવાથી, હું અત્યંત અફસોસ કરવા લાગ્યો. પરંતુ અફસોસ કરવાનો સમય નહીં હોવાથી હું તરત રસ્તામાં આવવા લાગ્યો. ખરી કસોટીનો વખત આવ્યો હતો. સામેથી કોઈ મનુષ્ય મને જોઈને સંતાવા માંગતો હોય એમ લાગવાથી હું તરત દોડ્યો, જેથી તે સંતાવા પામ્યો નહીં. મેં ધાર્યું કે નકકી એ ટોળીમાંનો માણસ હોવો જોઈએ. જેથી કેટલીક બાતમી મલવાના અરથે મેં પુછ્યું કેમ ક્યાં જાય છે. સત્ય કહેજે. નહીં તો આ રીવોલ્વરથી ઠાર કરીશ. હું ડીટેક્ટીવ છું. સરકારી માણસ છું માટે પુછવાનો અધિકાર ધરાવું છું. માફ કરો ડીટેક્ટીવ સાહેબ. હું દુખી છું. કોઈ બદમાશ નથી. તમેજી ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન છો ? મેં કહ્યું હા.

અન્નણ્યો-ડીટેક્ટીવ સાહેબ માફ કરશો. આવા પ્રખ્યાત રસ્તા પર મને સવાલ પુછશો નહીં. હું કોઈ પણ શબ્દ કહી શકીશ નહીં. જો તમે મારી હકીકત જાણવા આતુર છો તો કોઈ અન્ય રથજો મને લઈ જાઓ.

હું ગુરસે થઈને કેમ હળુ સમજતો નથી ?

આ જોઈ રીવોલ્વર કાઢીને વધારે હુશીયારી કરવા જતાં ખોપરી નહીં હડી જાય, તેની સમાજ રાખજો.

અન્નણ્યો રીવોલ્વર જોઈને ધ્રુજવા લાગ્યો. તેનાથી કંઈ પણ બોલાયું નહીં પરંતુ ચંટકું બોલી શક્યો; સાહેબ પેલી ટોળી હું કેમ બોલતાં અટકે છે. હું સમજ્યો. તારી હુસીયાર ટોળીનું કંઈ પણ ચાલે તેમ નથી.

અન્નણ્યો-મને ક્ષમા કરશો સાહેબ. કોઈ અન્ય રથજો લઈ જાઓ. હું તમારા સાથેજ આવીશ પરંતુ આવા પબ્લીક રસ્તા પર પુછશો નહીં.

બાબુમાંબ એક હોટલ હોવાથી હું અજાણ્યાને લઈ ગયો. અંદર ગયા પછી માળ પર ખેસવાનું વધારે ઉતચીત લાગવાથી હમે ઉપર જઈ એકક લીધી. તેજ ટેબલ પર એક ચીઠ્ઠી પડેલી હતી. તે ચીઠ્ઠીનું સરનામું કેસવન લખેલું હતું. ચીઠ્ઠી લઈ મેં અજાણ્યાને પુછ્યું. આ કાંઈ લુલ્લી ગયું લાગે છે. એટલે અજાણ્યો બોલ્યો નહીં સાહેબ, એ ચીઠ્ઠી મારી છે.

મસુદ હસન-શું તાર નામ કેસવન ને નગરશેઠનો નેકર ! દારપાળ નું આટલા દીવસ ક્યાં ગયો હતો પરંતુ કેસવનના હોંસકોસ ખાટા થઈ ગયા હતાં. તેને ખાત્રી હતી કે, મળેલો પત્ર કોઈનો નહીં, પણ એકકાનોજ છે. એટલે તેની બધી હીલચાલ પર નજર રાખે છે. માટે ડીટેક્ટીવ સાહેબને કેવી રીતે સમજાવું, તેનો વીચાર કરવા લાગ્યો.

કેસવન-સાહેબ મારા મંડલના માણસ બદમાસ છે. મારી હીલચાલ પર નજર રાખે છે. પરંતુ તે નહીં ગણ્યકારતા હું આપને સરવે હકીકત બજાવીશ.

મસુદ હસન-કેસવન એ બદમાસ ટોળીમાં તું કેવી રીતે જોડાયો એ તો થયું, પણ પેલો પત્ર તો વાંચ; તેમાં શું લખ્યું છે ? તે પત્ર વાંચતા નીચે પ્રમાણે લખેલું હતું.

“કેસવન તારી હીલચાલ પર હમારી પુરતી નજર છે તેમ મંડલના કાયદાનો ભંગ કરનારને કેવી શિક્ષા મળે છે, તે તારી ધ્યાનથી બહાર નથી. માટે જો એક પણ હમારો ગુપ્ત શબ્દ ઉચ્ચારીશ તો તે ભયકર સજાને માન દેવું પડશે. જેથી બોલતા પહેલાં વિચાર કરજે.”

લી. “અકકલનો એકકો.”

પત્ર વાંચી રહ્યા બાદ કેસવનના હોંસકોસ હટી ગયા. તેનું માથું ભમવા લાગ્યું. મગજ પોતાનું કામ કરી શક્યું નહીં. પરંતુ

એક બહાદુર ડીટેટીવ સામેજ ખેડેલો હોવાથી તેને કંઈક હોંમત આવી ખરી. પણ વળી તેનું આખું શરીર ધુજવા લાગ્યું. જાણે હમણાંજ જોયપર પડી જવાની તૈયારી કરતો હોય.

મસુદ હસન-કેસવન કેમ હોંમત હારી ગયો છે ? મારી હાજરીમાં તારો એક પણ વાંકો આવવા દ્રષ્ટ નહીં. માટે સરવે હકીકત કહી દે. વીલખ કર નહીં.

કેસવન-સાહેબ, એ બયંકર પંજની સીક્ષા બયંકર છે. માટે મારી જીભ ઉપડતી નથી. એટલું ખોલતાં ખોલતાં કેસવન ભેય પર પડી ગયો. એટલે વેટર આવી મને કહેવા લાગ્યો. સાહેબ, આપને એક અહરથ મળ્યા માગે છે. જરૂરનું કામ છે; એમ કહ્યું છે. હું કેસવનને તેવીજ હાલતમાં મુકી, નીચે આવેલા મનુષ્યને મળવા ગયો. નીચે એક જુવાન આદમી હાથમાં પત્ર લઈ મારી વાટ જોઈ રહ્યો હતો. મને જોતાંની સાથેજ પત્ર હાથમાં મુકી હોટલમાં બરાયો. હું પણ કેસવનને ખરાબ હાલતમાં મુકી આવેલો હોવાથી તરત ઉપર ગયો. મારા હાથમાં પત્ર હજી એમજ હતો. પરંતુ અફસોસ ! કેસવન હતો નહીં. હું તરત કળી ગયો કે બદમાસ લોકો મને નીચે ખોલાવીને કેસવનને ઉપાડી મયા છે. અનેક વખત મારી હાર થવાથી ઘણો પ્રસતાવો થવા લાગ્યો. પરંતુ આવા ખોટા વિચારોને તીલજલી આપી નીચે મળેલો પત્ર વાંચવા લાગ્યો. તેમાં નીચે પ્રમાણે હતું.

મી. મસુદ હસન,

આ ત્રીજી વખતની ચેતવણી છે. માટે ચેતજો. કેસવન પાસે હમારા ગુપ્ત રચના જાણવા દેવામાં આવ્યું નહીં, જેથી દરગુજર કરશે. આજે રાતના બાર વાગે નગરશેઠના મકાનેથી કન્ઠપ્રજ્વા ગુમ થશે જેથી આપ સાહેબ હાજરી આપશો. એવી આશા છે. બીજો દિવસે સંધ્યાકાળે તેનું ખુન થશે, માટે નોધી લેશો.

લી. “અકઠલનો એકકો.”

કાગળ વાંચ્યા બાદ હું અકસોસ કરવા લાગ્યો, કે આ બદમાશ ક્યારે પકડાશે કે એની કરતા અમાડી વધતી બધ પડશે, તેમ નગર-વાસીઓ નીરાંતે બેસશે. આજે બીજો મહીનો ચાલે છે પરંતુ બદમાસ હાથમાં આવતો નથી. આવે છે પણ છટકી જાય છે. જેથી વધારે સાવચેતી રાખવાની જરૂર છે. એક અદના લુખસો મને ઠગી જાય છે. ખુન પર ખુન કરવા તત્પર રહે છે. માટે અકસોસ છે, મારી જી દગાની પર કે આવા બદમાસ લુટારાને જીવના જોખમે પણ નહીં પકડી શકું ! જો એમજ બને, તો મારા નામ પર પાણી. મહેનત બરબાદ નહીં ! નહીં ! તેમ બનેજ નહીં એ એકકાને જીવના જોખમે પણ પકડવો જોઈએ.

વાંચક આપ શું ધારો છો ? સૂડી વગેરે સોપારી કે ? જો મસુદ હસન એક હોશિયાર ડીટેક્ટીવ હોવા છતાં એક બદમાશને નહીં પકડે, તો નગરવાસી, તેમ વાંચક, શું ધારશે ? બીજી તરફ એકકો એ પણ બચાંકર ને પ્રખ્યાત લુટારો છે. તે હાથમાં આવશે કે ? પરંતુ તમેને ક્યા યાદ નથી કે પેલો ચેતેજ શિયાળ એક વખત સીંહને ઠગી નાસી જવા પામ્યો હતો ખરો, પરંતુ અચાનક બીજી વખતે મેળાપ થવાથી તે ઠગાઈ ગયો હતો ખરો કે ? સીંહ બીયારો લુખ્યો તો હતો એટલે ભોજન મલી આવ્યું. તેવું એકકાનું નહીં થાય ? હવે તેજ જોવાનું છે કે એકકો મળે ત્યારે શું રંગ જામે છે ! માટે વાંચક બરાબર ધ્યાન રાખશો.

મસુદ હસન આવો, એક બાહોશ ડીટેક્ટીવ હોવા છતાં તેની ઘણી વખત હાર થવાથી દૃઢ નિશ્ચય દીધો કે આજે કન્ક્રેટલાને કોણ ઉપાડી જાય છે, તે જોવાનું છે. આવા અનેક વિચારોએ આ પ્રસંગે મસુદને ઘેરી લીધા હતા. શું કરવું ને શું નહીં કરવું ? એમ વિચાર કરતા પ્રખ્યાત ડીટેક્ટીવ ધરતો રસ્તો કાપતો હતો. પરંતુ અચાનક પેલો કાગળ સાંભળી આવવાથી ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબની મુલાકાત લેવી

જોઈએ નેમ, આજ રાતનો બનાવ જણાવવો જોઈએ. એમ ધારી ઘેર નહીં જતા ઇન્સ્પેક્ટરને બગલે સીધાવ્યો. ઇન્સ્પેક્ટર બંગલામાં નહીં હોવાથી ઓશીસમાં ગયો. પરંતુ અંદર કોઈ નહીં હોવાથી મારી નજર ટેબલ પર પડેલી એક ચીઠ્ઠી ઉપર પડી ચીઠ્ઠી પર માર્' નામ લખેલું હોવાથી હું ચીઠ્ઠી લઈ નીચે પ્રમાણે વાંચવા લાગ્યો.

મી. મસુદ હસન.

ઉતાવળના લીધે તમારી મુલાકાત નહીં થઈ માટે દરગુજર કરશે. હું આજે (૪) ના મેલમાં કાનપુર ગયો છું. ડેપુટી કમીશનરનો તાર મળ્યો હોવાથી, હું ત્યાં મારી સ્ટાફની માંગણી થઈ છે. તેથી અવશ્ય હું કાંઈ પાછો આવી લાગીશ. તમોને કામ પડે તેથી એક પોલીસ મુકી જાઉં છું એવ.

લી. ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ.

પત્ર વાંચી રહ્યા પછી હું વિચારવા લાગ્યો. શું કમીસનરનો તાર આવ્યોજ હશે તેમ તરત બોલાવટ થઈ હશે મને એમાં દગો રમાયલો લાગે છે. માટે ખરી તપાસ કરવી જોઈએ, એ વિચાર આવતાજ પોસ્ટએ શીસ તરફ ચાલવા લાગ્યો. પોસ્ટમાસ્તર, આજે કાનપુરથી ૪ વાગે કોઇનો તાર આવેલા હશે ?

પોસ્ટમાસ્તર-જી હા સાહેબ.

કમીસનરનો તાર હતો. ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદના ઉપર,

મેં આ ખબર મેળવી તરત સ્ટેશન માસ્તરની મુલાકાત લીધી.

મેં કહ્યું આજે છેલ્લી ગાડી કાનપુર ક્યારે ઉપડી છે ? તે કૃપા કરી જણાવશે.

સ્ટેશન માસ્તર-૪ વાગે મેલ.

મસુદ-સાંજે ૧૨ ની ગાડી રાતના આવે છે. ખરી કે ?

માસ્તર-જી હા. રતે ૨૫ સે.

મેં કહ્યું તે પહેલા કોઈ માલગાડી તો આવતીજ હશે.

રટે. માસ્તર-જી ના.

પહેલી ગાડી ૨ ને ૧૫ ની આવે છે. ખજર મલતાં ઇન્સ્પેક્ટર મારી મદદે પોલીસ મુકી ગયા છે. તેને વધુ ખજર હોવી જોઈએ. ધારી હું તેની મુલાકાત લેવા પાછો ફર્યો. આ વખતે એ તરફની હાડ મારીના લીધે મારા મનને પોતાનું કાર્ય કરવાનું અંધ કીધું. બીજી તરફ આજે રાતના બાર વાગે બદમાસો કન્ક્રેમને ઉપાડી જશે જેથી મારે હાજર રહેવું જોઈએ. આ તરફ ઇન્સ્પેક્ટરની મદદ નહીં મળવાથી હું વધારે ચીનતામાં ફસાયો. અધુરામાં પુરું જો હું તાર કચું તો નીસફળ. કારણકે ૨-ને-૧૫ સીવાય ગાડી પહોંચે તેમ નથી. તે પ્રસંગે ઇન્સ્પેક્ટર કામમાં નહીં આવશે વગેરે વિચારો મને ઘેરવા લાગ્યા. મારો એકે રસ્તો ખુલ્લો નહીં હોવાથી કયે રસ્તે કામ લેવું તેનાજ વિચારોમાં હું કુમવા લાગ્યો. કારણ કે જાળ પાથરી એકકો જીત્યો હતો કે જો ઇન્સ્પેક્ટર કાનપુર નીકળી જાય તો કન્ક્રેમને હરથ કરવામાં વધારે નડશે નહીં. ઠીક છે. હું બદમાસને જોડ છું કે કેવી રીતે લઈ જાય છે.

બદમાસનો માથુસ કાનપુરમાં હતો. જેથી કમીશનર વતી તાર કરી ઇન્સ્પેક્ટરને ફસાવવામાં આવ્યો છે. બહારથી દ્વાર ખોલી કોઇએ અંદર પ્રવેશ કર્યો અંદર આવીને સલામ કરી કહેવા લાગ્યો. ડીટેક્ટીવ સાહેબ હું તમેને ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબનો સદેશો પહોંચાડવા સોંપતો હતો. પરંતુ તમે નહીં મળવાથી આપની મુલાકાત ઓફીસમાં થઈ છે. ઇન્સ્પેક્ટર કાલે જરૂર આવી લાગશે. તેમ મને તમારી મદદના માટે રહેવાનું કહ્યું છે.

મસુદ હસન-ઇન્સ્પેક્ટરને કેમ ખાત્રી થઈ કે કમીશનરનોજ તાર હતો.

પોલીસ-ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ ખાત્રી કર્યા વગર જાય નહીં.

હમારા વચ્ચે વાત બધ પડતાની સાથેજ ૧૦ ના ટકોરા વાગ્યા જેથી મારે નગરશેઠના મકાને જવું જોઈએ પોલીસને સાથે લઈ ઉતાવળે નગરશેઠના મકાન તરફ ચાલવા લાગ્યો. અનેક વિચાર મનમાં ઉત્પન્ન થવાથી રસ્તો કેમ કપાયો એ ખીલકૂલ જણાયો નહીં જેથી મકાન આવી લાગેલું હોવાથી હું ઉપર ચઢવા લાગ્યો. પરંતુ આવખતે જાણે મકાનમાં કોઈજ નહીં હોય એમ લાગવાથી પોલીસને કહેવા લાગ્યો. બદમાસ એક કો કન્ક્રેટમાને ઉપાડીને તો નહીં. મથો હોય! પોલીસે લાપસી પુરી બનવા જોગ છે. પરંતુ સાહેબ એક કો વચનને સાચો છે. કારણ કે હમારી સાથે કેટલાક એવા બનાવ બનવા પામ્યા છે. જે તે બાર વાગે આવવાનું હતી ગયો હશે, તો તેજ વખતે આવશે; છતાં ઉપર જઈ તપાસ કરીએ. ટાઇ છે કે નહીં તે જાણવામાં આવશે. હું અંદર ગયો, એટલે સવાલ થયો કાણુ છે? હું ચમક્યો તો ખરો. પરંતુ તરત જવામ આપ્યો એ તો હું મસુદ. અંદરથી જવામ મળ્યો. પધારો ડીટેક્ટીવ સાહેબ.

મે-કન્ક્રેટમા છે કે ?

જવાબ-જી હા. નીકા આવી ગઈ હશે. દરરોજ વધારે ચીંતામાં રહે છે; તેમ જોડા સૂતા નથી પણ આજે સુષ ગયા લાગે છે. આપ કંઈ જરૂરી કામ સારું આવ્યા છો ?

મે-હા, સીવપ્રસાદ ઉપર જઈ કન્ક્રેટમાને મારા આવવાની ખબર કરજો. ઠીક, બેલી સીવપ્રસાદ પોતાને સોપેલું કાર્ય કરવા ચાલ્યો ગયો હતો. મસુદ ને પોલીસ નીચે ઉમા રહ્યા હતા.

કન્ક્રેટમા-કેમ સીવપ્રસાદ આટલી બધી રાતના કેમ આવ્યો છે.

સીવપ્રસાદ-કન્ક્રેટ બેન, આપને કંઈક અગત્યના સમાચાર સંભળાવવા ડીટેક્ટીવ સાહેબ અતરે પધારેલા છે. જે આપની આજ્ઞા હોય તો બેલાવી લાવુ.

કન્કપ્રમા-ડીટેક્ટીવ સાહેબ આવ્યા હોય તો ખોલાવો. અત્રે કેમ આવ્યા હશે ! આજ્ઞા ચર્તાજ સીવપ્રસાદ ડીટેક્ટીવ સાહેબ તથા પોલીસ સાથે કન્કપ્રમાના ઝોરડામાં આવી લાગ્યા.

કન્કપ્રમા-આવો મી. મસુદ હસન. કેમ ! આટલી બધી ગતના તકલીફ લેવી પડી છે ?

મસુદ-સામે પ્રશ્ન ! આપની તબીયત તો સારી છે ને.

કન્કપ્રમા-જી હા, આપની.

મસુદ-હમારા જેવા રખડપટ્ટીમાં ચઢેલાં ડીટેક્ટીવનું બહુ પૂછવું. હવે વખત ગુમાવવાનો સમય નથી, માટે સાવચેત રહેવાની ખાસ જરૂર છે. કારણ કે એકકાએ આજે બાર વાગે એટલે કલાક પછી તમેને ઉપાડી જવાનો ઘાટ રચેલો છે. ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ પણ નથી. કાનપુર ગયા છે. ૨ ને ૧૫ ની ગાડીએ આવશે પરંતુ તેનો રટાક બાર વાગે કામમાં આવે તેમ નથી. આવેલા પોલીસને ફક્ત મુઠ્ઠી ગયા છે. તમારે કશું જીવાનું નથી. મારી પાસે બધી સગવડ છે; એટલે એકકો ફાવશે નહીં. જેથી ઇન્સ્પેક્ટરની મદદ આવી લાગશે. આટલું ખોલતાંજ કન્કપ્રમાનો કંઈ સુકાયો, શરીર ધ્રુજવા લાગ્યું, આંખો ફરવા લાગી, તેવી સ્થિતિમાં તે ખોલી ઉઠી. ઓ ! પ્રભુ મને બચાવ. એ દુષ્ટ મારા પીતાજીનું ખુન કરવા છતાં હજી બુખ્યો છે શું થશે ! કેવી આફત !

કન્કપ્રમા-એમ ચીન્ટા કરવામાં તમે ભુલો છો. તમારો એક વાળ પણ વાંકો થશે નહીં. જીવના જોખમે પણ હું તમારું રક્ષણ કરીશ. માટે નિરાંત રહો.

મી. મસુદ હસન, કન્કપ્રમા રડતી રડતી ખોલી મારા વતી તમારું જીવ જોખમમાં નાખવું પડે તેમાં હું રાજી નથી. હવે આ સસારમાં

વધારે રહેવા ચાહતી નથી; માટે બસ છે. હું આત્મહત્યા કરીશ. ત્યારે જોઈ છું કે, બદમાશ મને કેવી રીતે લઈ જાય છે? બદમાશના પંજનમાં ફસાતાં મરવું બેહતર મણું છું. હજુ વાક્ય પૂરું થયું નહીં હશે, એટલે અચેતન થઈ જમીનપર ઢળી પડતી હતી. સદ્માગ્યે હું પાસેજ હોલો હોવાથી પડતા બચાવી લીંવી. પાછી પાયા પછી કેટલીકવારે ચેતન આવ્યું, સુદ્ધિમાં આવી મારા તરફ જોઈને કહેવા લાગી.

મી. મસુદ હસન આપ ક્યાળુ છો હું સારી રીતે જાણું છું. મારા પીતાજીના કેશમાં જનતોડ મહેનત કરી રહ્યા છો, તેને બદલો હું કેવી રીતે વાળી શકું તે મને સુજતુ નથી. પરંતુ અવશ્ય એક કામ હું તમોને સોપું છું. તે ખાત્રી છે કે આપ જરૂર બજાવશો. કન્કપ્રમા જીવના જોખમે પણ તમાર કામ પાર પાડીશ માટે કહો.

કન્કપ્રમા-હું આ દુન્યામાં થોડા વખતની મેહમાન છું, માટે મારા પીતાજીને મારનારને ‘અકકલના એકકા’ને બરાબર સીક્ષા કરાવશે. જેથી મારા આત્માને શાંતી મળે. વાત હજુ પૂરી થઈ નહીં હશે, એટલે ધ્રુવીયાલમાં બારના ટકોરા પડ્યા. વાગી રહ્યા એટલે કોઈએ દાર પાસે આવી રીવોલવરનો બાર કીધો. હું ચમક્યો. એક વ્યક્તીએ અંદર આવી મને સવાલ કીધો, કેમ મી. મસુદ પ્રખ્યાત ડીટેક્ટીવ કેમ છે? તખીયત તો સારી છેને? ચાલો કન્ડીસન પ્રમાણે આપો. વાર લગાડશો નહોં. જે હોશિયારી કરવા જશો તોએ ચાલવાનું નથી સમજ્યા મહેરબાન.

હું આ બનાવ જોઈ દીંગમુડ બની ગયો. જે પોલીસ મારી સાથે ઇન્સ્પેક્ટરની એડીસથી આવ્યો હતો તેજ આ “અકકલનો એકકા” સામે હોલો હતો. મારી શંકા હવે ખરી પડવાથી મેં તરત આ પ્રસંગ ગુમાવાનો નથી, ધારી મારી રીવોલવર કાઢી કહ્યું કેવો બચકર પજો એ મનુષ્ય નથી પરંતુ હુત હોવો જોઈએ રીવોલવરનો બાર કીધો પરંતુ બદમાસ સમયને જ નુસરી ખેંસી ગયો ને મારો બાર ખાલી ગયો. એટલામાં બારી

વાટે કાઢ્યો આવી મારી આંખમાં પાટો બાંધી લીધો. મેં ઘણાજ પ્રયત્ન કર્યો, પરંતુ દુર્બલ મને એમ જણાયું કે બે માણસો મને પકડી ખુરસી સાથે બાંધે છે. બાંધી રહ્યા પછી એકકો કહેવા લાગ્યો મી. મસુદ બેઅદબી માફ કરશો. તમે જે તાર મને પોલીસ ધારી પોસ્ટ કરવા આપ્યો હતો તે હજુ આ ખીરસામા છે. તમારા ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ હજુ કાનપુરમાં હવા ખાતા હશે માટે બે ને પદરની ગાડીએ વાટ જોશો નહીં. હજુ હમારો પીડો પકડજો નહીં આટલું બોલી રહ્યા પછી ચાલવાનો અવાજ સંભળાવા લાગ્યો મારી આંખે પાટો બાંધેલા હોવાથી શું બન્યું, ને કાણ ગયું, તે હું જોઈ શક્યો નહીં. મે તરત કન્કપ્રભાને હાક મારી. પરંતુ અફસોસ બદમાસ કનકને ઉચકી ગયો હતો હું નીરાસાના સાગરમાં જોયા ખાવા લાગ્યો. એ બદમાસ મને ઠગી જવામાં ફાવી જાય છે. તે કન્કપ્રભાનુ શું થશે? ગમે તેમ કરી તેને બચાવવી જોઈએ. એ ગુપ્ત મડળનું સ્થાન ક્યાં છે? એ શોધવાની ખાસ જરૂર છે. જેમ તેમ કરી મારા હાથ ખુરસીમાંથી છુટા કરી આખમાંથી પાટો બે ચી કાઢ્યો. ને તરત બહાર જવા નીકળ્યો, સીવપ્રસાદ મુસક ટાટ બાંધેલા પડ્યો હતો. તેના અંધન છુટા કરી, હું રસ્તાપર ચાલવા લાગ્યો. સીવપ્રસાદને કંઈક વિચાર આવવાથી તે મને બોલાવ્યો તે કહેવા લાગ્યો. સાહેબ તમે વકીલ દીનસા પાસે જઈ વાલ તમારા કબજે લઈ લેશો દારણુ કે બદમાસા જોર જુલમથી કન્કપ્રભા પાસે કાગળ લખાવી વીલને પચાવી પાડશે તે વીલના ખરા હકદાર કન્કપ્રભા છે તે આપ પણ જાણો છો. કન્કપ્રભાને લઈ જવામાં એજ બેદ સમાવેલો છે કે, ગમે તેમ આક્રમણ કરી જુલમથી વીલ પડાવી લેવું. કન્કપ્રભા જો ના પાડશે તો શું અકલનો એકકો જોને દુનીયાનું જાન નથી, જેની આખમાં સરમ નથી, જેનું હૃદય ચીરો તો પથર નીકળે, ખુન કરવું જાણે રમન સમજે છે, તેને એ નીદોષ અબળા પર ક્યા આવે ખરી કે! એવી કલપના કરવી

દુર્બળ છે. સીવપ્રસાદને હીમત દેતા મેં કહ્યું તારે ઐશીકર રહેવું નગર-
શેઠના મકાનને અરામર સાવચેત રાખજો વધારે વાર્તાલાપ કરવાનો
વખત નથી. માટે હું જાઉં છું કાલે મળીશ બોલી હું ચાલતો થયો.
વકીલની ઓફીસ વધારે છેડે હોવાથી ગાડીમા બેસી જોતજોતામાં
ઓફીસે આવી લાગ્યો. આ વખત આખી રાતના કુળગરાના લીધે
ચાકરો તો હતો, પરંતુ આરામનો સમય હતો આવ્યો નહીં હોવાથી,
હું ચાકરને પણ બાબુએ મુકી વકીલના કબજે સાથે વાતમાં રોકાયો.
જરાક વાર નહીં થઈ હશે, એટલે વકીલ આવી લાગ્યાં. ઓહો !
કેમ મી મસુદ હસન, મને સેમરેન્ડ કરે ને આપ ક્યારથી આવ્યા છો ?
કંઈ જરૂર કામ સારું આવ્યા હશે; પણ મને તો છેને ?

જી. હા. મી દીનશા, આપની સાથે કેટલીક ખાતગી વાત કરવા
આવ્યો છું માટે એકાંતમાં ચાલશો કે ?

વકીલ-જરૂર. આપનું કામ સૌથી પહેલું કરીશ માટે ફરમાવો.

મી. દીનશા.-તમારી પાસે નગરશેઠ અપ્રસનનું નવું વીલ છે ને ?

વકીલ-જી. મારી પાસે છે. શું તમે વીલને જોવા આવ્યા છો ?

મેં-જી ના, પરંતુ લઈ જવા આવ્યો છું કારણ કે તમારી પાસે
વીલ હોય તો બધા બરેલું છે. બદમ-સો વીલના લીધે જોર જીલમથી
કન્કપ્રભા જે વીલના હકદાર છે તેને રાતના આર વાગે હાડી ગયા
છે, એટલે મને તેમ કપુલ કરાવી, તમારી પાસેથી બદમાશો વીલને
હાથ કરે; માટે મહેરબાની કરી વીલ મારે સંધીન કરશો. જોથી
આપ નિર્ભય થાવ; ને હું વીલને સરગની તીજોરીનાં ડીપોઝીટ કરીશ. ને
તે પણ હાલ આ પ્રસંગે જ થવું જોઈએ. તેમ કન્કપ્રભાનું શું થયું.
તેની તપાસ મારે કરવાની છે.-વકીલ દીનશા-હીક, મી. મસુદ હસન
આપ એક બાહોશ ડીટેક્ટીવ હોવા છતાં આ કેસ તમોને જ સોંપેલો

હોવાથી, હું ના કહી શકતો નથી. તેમજ તમારા ઉપર મારો પુરો ભરોસો છે. જેથી આપ ખુશીથી વીલ લઇ જાઓ. આવથી વીલના જોખમદાર તમે છો. વીલ મારા હાથમાં આવતાં વકીલને સલામ કરવાની પણ દુરમ્મદ નહીં મળી, તે હું હતાવળે બેન્ક તરફ આવવા લાગ્યો. પરંતુ બીજું યાદ આવવાથી બેન્કમાં નહીં જતાં ઇન્સ્પેક્ટરની મુલાકાત લેવા ચાલતો ગયો. ઓફીસમાં પહોંચતા ખજર મળી કે ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ હમણાં જ કાનપુરથી આવ્યા છે. માટે થોડીવારમાં આવી લાગશે. ઓફીસમાં કોઇ નહીં હોવાથી, હું એક પુસ્તક લઈ વાંચવા લાગ્યો.

પ્રકરણ:-૫ મું.

ગુપ્ત મંડળની સભા.

આજે ગુપ્ત મંડળની સભામાં ખુશાલીના ચીન્હ જણાય છે. સોળ ખુરસી એક મોટા સુશોભીત ટેબલને ફરતી ગોઠવેલી જણાય છે. આજનો બપોડો કોઇ જુદીજ તરેહનો લાગે છે. વચલી ખુરસી પર એક નવજુવાન જેનો ચહેરો દેખાતો નથી, તે ખીરાજમાન છે. નીહાળતા એમ ભાસે છે કે, ઇન્સાફ સારું રાજ ખીરાજમા છે. પરંતુ મોંના ઠપડાપર પંજે અને જમણા હાથપર પંજે દષ્ટિગોચર થાય છે. જેથી એવું અનુમાન થાય કે રાજ ઇન્સાફ સારું નહીં, પરંતુ બચંકર પંજે એટલે પિશાચ મંડળનો સરદાર એકઠો. તેની ફરતી સોળ ખુરસીપર તેના મદદનીશ ખરાબર ગોઠવાઈ ગયા છે એક જુદીજ ખુરસી પર એક રમણી કંઈ ઉડા વીચારમાં અફસોસ કરતી હોય, એમ જણાય છે. એનું મોઢું ઢાંકલું નહીં હોવાથી એમ અનુમાન થાય છે કે, અબળા નિદોષ હોવી જોઈએ. પરંતુ આ બચંકર પંજના સપાટામાં સદાઈ પડી છે.

મંડળના સરદારે ઉભા થઈ જોતવાનું શરૂ કર્યું. એકથી સોળ નંબર હાજર છે. મંડળમાંથી જવામ મળ્યો. ૭. હા. જવામ દેનાર નંબર ૧૨ હતો.

સરદાર-મારા દોસ્તો આજે આપણે વીજ્ય પામ્યા છીએ. હવે પછી આપણું ધારેલું કામ પાર પાડવામાં ઢીલ થશે નહીં. પરંતુ એટલું યાદ રાખવું જોઈએ કે, બાહોસ ડીટેક્ટીવ મસુદ આપણી પછાટ પડ્યો છે. સમય આવતાં આપણને નડશે. જેથી આપણને ધણી સાવચેતી રાખવાની જરૂર છે; છતાં મને ખાતરી છે કે તેની ચાલાકી આપણી અગાડી ચાલશે નહીં. સુરવીરો, હિંમત રાખી ઉંચકેલું કામ પાર પાડ્યા વગર છોડવું નહીં. જો કે હું ધારું તો એ બંધકર ડીટેક્ટીવના કટકને દૂર કરી શકું. પરંતુ મારાં જેવાં સુરવીરને નામેસી છે. કારણકે મસુદ હસન જો કે મારો દુસ્મન હોવાં ઉપરાંત તેની વખાણ કેમ કરું છું. તે સભા મંડળ વિચાર કરતી હશે. તે ખુલાસો અતરે કરવાં હિતચીત ધારું છું. સુરવીરો, મી. મસુદ હસન બહાદુર છે. મારી ત્રણ વખતની બંધકર ચેતવણીથી બીલકુલ પીછો મુક્યો જ નથી. જનના જોખમે પણ સામે થવા તૈયાર છે. તેમ હજી પીછો મુકશે એમ લાગતું નથી.

બહાદુરો તમે વિચાર કરો. એમની પોલીસ લગભગ પાંચ વર્ષથી ફાંફાં મારી રહી છે; છતાં આપણે કંઈ પ-તો લાગતો નથી. પરંતુ મસુદ હસનના હાથમાં જ્યારે કામ સોંપાયું છે, ત્યારથી આપણને ધણી મુસીબતો વેઠવી પડી છે. જેથી હિંમત રાખી, જેમ અને તેમ જલ્દી આપણું કામ પાર પાડવું જોઈએ; નહીં તો આવેલી બાજુ હાથ-માંથી છટકી જશે. આખું મંડળ જોતી ઉઠ્યું. અવશ્ય વીલ મેળવીશું. અધાં બેસી મયા પછી, સરદાર અડકલનાં એકાએ જોતવાનું ચાલું રાખ્યું.

સુરવીરો, આપનું ધારેલું કામ પાર પડશે તો, મારે બીજો ઠેકાણો માપણું ગુપ્ત સ્થળ બનાવવું જોઈશે. માટે તમારો શો મત છે ? જવાબ કયો ? ખુસીયા હમે રાજી છીએ. સરદાર એકઠાએ બોલવાનું શરૂં રાખ્યું. તે એમ નહીં કર્યું, તો અવશ્ય મસુદ હસન આ ગુપ્ત સ્થળ મેળખી કાઢશે. તે આપણા મંડળને કાળાપાણીના દર્શન કરવા પડશે. ૨૫ વીલ હાથ કરી બેઠના નાણાં મેળવવામા ઢીલ કરવી બય રેલું છે. આટલું બોલી કેટલીક વાર મૌન રહ્યા બાદ એકઠો નીર્દોષ અબજા તરફ ડોળા કાઢી કહેવા લાગ્યો, તારા પીતાજીનું નવું વીલ ની પાસે છે ? તે અત્યારે વગર વીલ બે બતાવી આપ; નહીં તો, મંડળની તૈયારી સક્ષા બોગવવી પડશે.

નંબર ૮-મંડળનો ઠરાવ કોઇ પણ બરાબર જવાબ નહીં આપે તો, ૧ ગુન્હેગાર થશે. તેને શું સજા છે, તે બતાવી, હુકમ ચર્તાની સાથે નંબર ૮ બોલી ઉઠ્યો. મંડળથી જો કોઇને ગુન્હેગાર ઠેરવવામાં આવે તેનાં સાડું આ બચંકર શિક્ષા છે. કે બે આખો બેચી કાઢી, સાક કાન કાપી, રીઆવી રીઆવીને મારી નાંખવામા આવશે આટલું બોલી નંબર ૮ બેસી ગયો. તે એકઠાએ બોલવાનું શરૂ કર્યું. છોકરી, સાત તારે ખરી કેવી પડશે; નહીં તો બતાવેલ શિક્ષા કરવામાં આવશે. તારે જો જીવ બચાવવો હોય, તો બતાવી આપ. ફક્ત કયા વકીલ પાસે વીલ છે, એજ તારે બતાવવાનું છે. તે મેળવવાનું હમારે માથે છે, જો તમારો છુટકારો લેવો હોય તો બતાવી આપ. વીલ ક્યાં છે ? તે બતાવવયા તમને તકલીફ દેવામાં આવશે નહીં. હમે વધુ થોભશું નહીં. માટે ઉતાવળ કર.

નિર્દોષ અબજાએ આ પ્રસંગે શું કહેવું, તે જાણતી નહોતી. તે પણ બોલાયું નહીં હોવાથી, બીજી વખત આમડ થયો. નિર્દોષ અબજા

કંઈ કહેવા મઠ, પરંતુ જીભ ઉપડી નહીં. કેટલીકવાર મૌન રહ્યા પછી મોંમાંથી વિચિત્ર શબ્દ નીકળી પડ્યાં નહોં જતાવશે તો, આ પ્રસંગે અણધારેલા વાક્ય નીકળી પડ્યાંથી “એકકાનુ” શું થયું હશે ? વાંચક તે તુંજ વિચારી લે.

તરત ખીજી વખત સખત રીતે કહેવામાં આવ્યું. હુગ્ગી, સીધી રીતે જતાવી દે હજી કંઈ ગયું નથી. હવે પછી ના કહીશ તો, હમણાંજ શિક્ષા થઈ જશે. નિર્દોષ જાળાને કોઈ પણ રીતે છુટકારો નહીં થવાનો સમય હોવાથી, તે મનમાં કહેવા લાગી હું વીલ નહીં જતાવું તો દુષ્ટ મને મારી નાંખશે; ને જે મને શોધવાં નીકળ્યાં છે, તેને પણ હાની પહોંચશે. આવા વિચારોને નહોં ગણકારતાં તે બોલી ઉઠી તારા જેવા દુષ્ટ વીલ ક્યાં છે, તે જતાવ; તેનાં કરતાં મોતને શરણે થવું વધારે પસંદ કરું છું. ઓ પાપી, નરાધમ, મારા ખીતાજીનું ખુન કરી મારો તરસ્યો થયો છે. તારો પાપનો ધડો હવે પુટયા વગર રહેશે નહીં. આ વાક્ય સાંભળી એકકો લાલ પીળો થઈ ગયો હતો. ને કહેવા લાગ્યો. ચલ તારી લપલપી છેડી દે. નહોં તો, જીભ ખેંચી કાઢીશ. નંખર ૮ શિક્ષા કરવા હાજર થઈ જા. કહેતાંજ નંખર ૮ હાથમાં કંઈ લઈ નિર્દોષ અજળા પાસે આવી હમો રહ્યો.

એક કરડી નંખર જે હીમતવાન મનુષ્યને કપાવી મુકે, તેવી નંખર એ અજળા શી રીતે સહન કરે વાર ? એકકો બોલવા લાગ્યો. છેકરી, હજી કંઈ ગયું નથી, માટે કહી દે. વીલનો પ-તો જતાવી આપ. થઈ હું વિશેષ પુછીશ નહીં. આટલું બોલી, આખી સભા મૌન રહી.

એક નિર્દોષ અજળાને જીજ્ઞસુ ગુજરવામાં બીલકુલ દયા આવી નહીં. અરે, દયા ક્યાંથી આવે? મનુષ્યનું ખુન કરી નાંખે તેને દયાનું પુછવું શું ?

વાંચક આકતમાં આવેલી નીર્દોષ બાળા તે કાષ્ટ નથી, પરંતુ કન્કપ્રભા નગરશેઠની પુત્રી હતી. તે વિચારવા લાગી. જો વીલ ક્યાં છે. હું નહીં બતાવું તો પાપી મને મારી નાંખશે તેમ મસુદ હસન ડીટેક્ટીવ જીવતોડ મહેનત કરી રહ્યો છે. તે નીરાસામાં ખુડી જશે. બલે, વીલ જાય, મારે સંપત્તી જોઈતી નથી. એવો દ્રઢ નિશ્ચય કરી, સરદાર એકકાને કહેવા લાગી. જો મારી વાતને કબુલ રાખશે તો હું વીલ ક્યાં છે, તે બતાવું.

એકકો. એક મોટો નીસાસો જે ચીને બોલ્યો તારે શું કહેવાનું છે ? ને કહી આપ.

કન્કપ્રભા-વીલ ક્યાં છે, બતાવ્યા પછી મારો સમપુરણ છુટકારો થવો જોઈએ. તેમ મી મસુદ હસન ડીટેક્ટીવને નુકસાન નહીં પહોંચવું જોઈએ. તેમ સીવપ્રસાદનો છુટકારો થવો જોઈએ. કન્કપ્રભા બેલી રહી પછી, એકકો બોલવા લાગ્યો. સરવે કબુલ છે. પરંતુ તારો છુટકારો હાલકદી થઈ શકે નહીં. તેમ, કાષ્ટ તરેહની ઈજા દેવામાં આવશે નહીં. મારો સમપુરણ ખુબસો થઈ ગયા પછી, હું તને છોડી દઈશ. માટે બેલ, વીલ ક્યાં છે ?

કન્કપ્રભા-મી. દીનસા વડાલ પાસે. પ-તો મળતાં એકકો આનંદ થવા લાગ્યો.

કન્કપ્રભા વધારે ચાકી ગયલી હોવાથી આરામ લેવા સભા મુઠી આવી ગઈ. એકકો મંડળને સંબોધીને કહેવા લાગ્યો, વીરલાઓ, વીલ ક્યાં છે. તે પણ આપણે જાણી ગયા છઈએ, માટે તબડતોડ એને હાથ કરી લેવું જોઈએ વીલ હાથ ક્યાં પછી આપણા મંડળને હંચકી અન્ય સ્થળે ચડ્યા જઈશું. ત્યાં સુધી આપણને બચ બરેલું છે. વાત પુરી થયા પછી સભા વિસરજન થઈ. ને એકકો પોતાના કાર્યમાં રોકાયો.

પ્રકરણ:-૬ હું.

દોસ્ત કે દુસ્મન.

ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ કાનપુરથી આવેલા હોવાથી જરા વિશ્રામ લેતા હતા એટલે દાર ખુલ્લો ને મસુદ હસને પ્રવેશ કર્યો ઇન્સ્પેક્ટરે મસુદને આવકાર દેતા કહ્યું. આવો મી. મસુદ કેમ છો ? તમીયત તો ઠીક છે ને ? હું હમણાજ કાનપુરથી આવ્યો છું. ગઇ કાલની ખબર મને મળી છે એકકો બનાવટી કમીશનરનો તાર મોકલી ફાવી મયો છે. માટે હવે વધારે વીલંબ નહી કરતાં એ બદમાશને ગમે તે રીતે પકડવો જોઇએ. મસુદ હસને વચમાં ટાપસી પુરતાં કહ્યું બરાબર છે. મી. દેવપ્રસાદ, તેનું શુભ મંડળ ગમે તેમ શોધી કાઢવું જરૂરી છે. આપ નીરાંતે રહો. ગઇ કાલે વકીલ પાસેથી નગન્શેઠનું નવું વીલ લાવી બેન્કમાં અનામત રાખ્યું છે. માટે વીલ વીધે કંઈ બધ જોવું નથી. પરંતુ એક અગત્યનું કાર્ય હજી કરવાનું બાકી છે. જેથી જીવના જોખમે કન્ક્રેટમાને બદમાસોના પંજામાંથી બચાવી જોઇએ. તેમ તેને કયે રથજો રાખવામાં આવી છે, એ ખબર મેળવી હું અવશ્ય કાલે મળીશ. મારે ધણા કામ કરવાના હોવાથી હું ઉતાવળે ચાલવા લાગ્યો. પરંતુ એક અજાણ્યા મનુષ્યને વકીલને બારણે આંટો મારતો જોઇ, હું વિચારમાં પડ્યો. આ વખત કાલ જાગ્યો ! બદમાશની ટોળીનો તો નહી હોય ! એમ વિચાર આવતાજ એની હીલચાલ પર નજર રાખવાનો નીશ્ચય કીધો. વકીલની ઓફીસની બાજુમાં એક વાડ હોવાથી તેમાં હું શુભ રીતે પેલા અંજાણ મનુષ્યની હીલચાલ પર નજર રાખવા લાગ્યો. જરાક વાર નહી ચઇ એટલે વકીલ સાહેબ આવી લાગ્યા હતા. આ પ્રસંગ થું જામ્યો છે, તે જોવા હું આતુર થયો હતો. વકીલ

ઝોરીસમાં ગયા પછી અમણ્યો અંદર જઈ વકીલ સાથે વાત કરવા લાગ્યો. જો કે પહેલાં શી વાત થઈ, તે હું મળી શક્યો નહીં; પણ સાવચેતીથી પાસેના ઓરડામાં આવી બે વચ્ચે શું વાત થાય છે. તે સાંભળવા લાગ્યો. આવેલા અમણ્યા માણસે વકીલના હાથમાં કાગળ મુકતાં કહ્યું. વકીલ સાહેબ, પત્ર વાંચી માગેલી ચીજ હતાવળે આપવા કૃપા કરશો. જો હું તરત પાછો નહીં ફર તો, તમારા ઉપર વિપત્તિ આવી પડવાનો સંભવ છે. મારે ઢીલ કરશો નહીં. વકીલ દીનશા નીચે પ્રમાણે પત્ર વાંચવા લાગ્યા

મી. બી. દીનશા વકીલ.

મજબૂર પત્ર વાંચી આવેલા માણસને મારા પીતાજીનું નવું બનાવેલું વીલ જરૂર આપી દેસો. કારણકે હું એકકાના હાથમાં ફસાઈ પડી છું એકકાને વીલ મળી જવાથી મારો છુટકારો થાય એમ છે. જો વીલ નહીં આપશો તો મને રીબાવી રીબાવા મારી નાંખવામાં આવશે. વીલનો હકદાર હું પોતેજ હોવાથી વીલ આપવામાં આનાકાની કરશો નહીં.

લી. કન્ઝપ્રભા.

ઉપરો પત્ર વાંચી રહ્યા બાદ વકીલ મી. દીનશા બયથી ધ્રુજવા લાગ્યા. એક શબ્દ પણ બોલાયો નહીં. મી. દીનશાને ખાત્રી હતી કે, એકકાને વીલ નહીં મળે તો, પોતાની શી સ્થિતિ થાય! કન્ઝપ્રભાનું ખુન નહીં પરંતુ પોતાનું ખુન થવાનો સંભવ હતો. બીજી તરફ માગેલું વીલ કાલે મી. મસૂદ ડીટેક્ટીવ લઈ ગયા હોવાથી શું ઉપાય લેવો તેનો વિચાર કરવા વકીલ ગંભીર સ્થિતિમાં ઘોડા દોડાવવા લાગ્યા. એકકાનો પળે બયંકર હોવાથી ગમે તે હોમતવાન પોતાની હોમત

હારી જતો હતો. વિચારના ઘોડા અહીં સુધી દોડવા પામ્યાં હતાં કે બીજો પ્રશ્ન થયો. મી. દીનશા વીલંબ કરવાનો વખત નથી. માટે વીલ મારે સ્વાધીન કરશે. વકીલથી આ પ્રસંગે બોલવા વગર છુટકો હતો નહીં. જેથી આવેલા મનુષ્યને કહ્યું. બાઈ, વીલ મારી પાસે હતું ખરૂં પરંતુ ગઈ કાલ ડીટેઈટીવ મસૂદ હસન મારી પાસેથી લઈ ગયા છે. જેથી હું લાયક છું. આ અણધારેલા શબ્દ સાંભળી આવેલો લાલ પીળો થઈ કહેવા લાગ્યો. વકીલ સાહેબ સતાવવા માંગે છે? પ્રીશ્વામ બુરૂ આવશે; માટે વહેલા ચેતજો. આવા શબ્દો કહ્યા છટકશે નહીં. વીલ લીધા વગર હું જનાર નથી. જો નહીં આપશે તો (રીવોલવર કાઢીને) જખરદસ્તીથી લઈશું તું નીર્ણય પર આવ્યા છો? તે સત્વર કહો. હા કે ના. વકીલ આવી અણધારી આકૃત આવેલી જોઈ બધા પામવા લાગ્યાં. આવેલા માણસને વીલ નહીં મળે તો એક સેકન્ડમાં પ્રાણ જાય એમ હતું. પરંતુ વીલ પોતાની પાસે નથી તે ખાતરી કરવા શું ઉપાય લેવા તેના વિચારમાં ગોથા ખાવા લાગ્યાં. એટલે અચાનક રીવોલવરનો અવાજ થયો. આવેલા માણસના હાથમાંથી રીવોલવર નીચે પડી ગઈ. કે તરત મી. મસૂદ હસન સામે આવી ઉભા થયાં. કેમ લુચ્ચા, હવે ક્યાં નાશવાનો છે? વીલ માંગનારો તું કાણુ છે? ક્યાંથી આવ્યો છે? તે પતાવ. નહીં તો ખોપરી ઉડાવી મુકીશ. અનુણ્યો ધીમા સાદે કહેવા લાગ્યો સાહેબ મને મારશે નહીં. હું પોતે કેસવન છું. કેસવન નામ સાંભળી હું આશ્ચર્ય પામવા લાગ્યો. આ તે એજ કેસવન હતો. જે નગરશેઠના નોકરને મારી સાથે હોટલમાં ગુમ થયેલો કેસવન વળી આજે મળ્યો. હું મનમાં આનંદ થવા લાગ્યો કેસવન મળવાથી કેટલીક નવી ખાતમી અવશ્ય મળશે, એમ ધારી હું કેસવનને કહેવા લાગ્યો.

કેસવન ? હું વચન આપું છું કે તું સજ્જને પાત્ર છે. કારણ કે એકકાની ટોળીમાં ફસાઇ. ફરજિયાત તારે સોપેલું કામ કરવું પડે છે, તે હું સમજું છું. તું બહીશ નહીં. હું તને મને તેમ કરી બચાવીશ. પરંતુ એક શરતે, તે એ કે તારે જીહ્વા રહેવું પડશે. ને તારો નંબર ૮ નો વેશ મને આપવો પડશે. કેસવન ઠંઠક વિચાર કરીને કહેવા લાગ્યો. અવશ્ય આપીશ માનવતા સાહેબ ! પણ હું પકડાઈ જાઉં તો મારું શું થશે ?

કેસવન ! તારે બીલકુલ બીહવાનું કારણ નથી, મેં જાણે આખા મંડળને પકડવાની તૈયારી કરી છે. જેથી તારો નંબર ૮ નો વેશ હોવાથી મને અડચણ પડશે નહીં; તેમ સભામાં દાખલ થઈ મારે કેટલીક ખાતમી મેળવવાની છે. કેટલીક બીજી વાતો ચલાવી આ પ્રસંગે હું નંબર ૮ નો વેશ બજાવતો હતો.

પ્રીય વાંચક તુ કેવી રીતે મેળવી શક્યો તેનો ખુલાસો કર્યા વગર હું અગાડી પગલાં બરીશ નહીં. કેસવન મારા હાથે અડવાથી કેટલીક અગત્યની ખાતમી ત્યાં થયે રથળે બદમાસીનું ગુપ્ત મંડળ છે તે જાણી શક્યો હતો. સમય વધારે વ્યતીત થવાથી હું ગુપ્ત રથળે ઉતારવાથી આવવા લાગ્યો. કલાક એક પછી એક નીરજન જંગલમાં એક ગુફા જેવો દેખાવ દાઠો જેવો હુ તે તરફ ચાલવા લાગ્યો. ગુફાની નજીક પ્રહોંચતા મને જણાયું કે ત્યાં જરા હોટે એક મકાન આવી રહ્યું હતું. તે મકાનની બીજી બાજુએ એક બીજા બંગલો દેખાયો. નીશાનીઓ બરાબર મલતી આવતી હોતી તો બંગલા તરફ હુ ચાલવા લાગ્યો. નજીક જઈ દારમાં બટન દાખ્યું એટલે ધટ્ટી વાગી કે તરત ડાઘએ એ ઝીંચા બાકારામાંથી સવાલ કાઢ્યો. કાણ ? મેં કહ્યું પંજે નંબર ૮ બાણું ઉઘાડો કે તરતજ દાર ખેલ્યું. ને હુ અંદર ગયો. મારા અંદર જતાની સાથે તે મનુષ્ય એટલે જે માણસ નંબર ૫ હતો. તે

પુછવા લાગ્યો. કેમ બહુ વાર લાગી. નંબર ૮, સરદાર એકઠો તમારી વાટ જોઈ, જોઈ, હમણાંજ બહાર ગયા છે. પરંતુ આવી લાગ્યા હશે. વાંચક આમાં મારે ખ્યાલ રાખવાનો છે. મુખ્ય દાર છતાં ગુપ્ત દાર પણ છે. જેમાં એકઠો આવી શક્યો હોય. જે બબર નંબર ૫ જાણતો નથી. ઠીક અમાડી ચલાવશું. વળી નંબર ૫ જોલવા લાગ્યો. સરદારે મને સાથે હાથ આવવાનું કહ્યું છે. જેથી સરદારનો મત એમ છે કે, આજે સમા બરી આવ્યું સુધીનો ખુલાસો કરવાનો છે. “જોઈતું હતું તે વેદે કહ્યું” તેમ ચવાથી હું મનમાં આનંદ થવા લાગ્યો, બીજાં કે ગુપ્ત સ્થળનું મંડળ ક્યાં મળે છે. તે જોયલું નહીં હોવાથી નંબર ૫ ની મદદ મળી હતી. એટલે પુછવુંજ શું. પરંતુ હજી એક અગત્યનું કાર્ય બાકી રહ્યું હતું. કન્સપેક્ટરને બબર નહીં મોકલી હોવાથી બબર મોકલવાની ખાસ જરૂર હતી. પણ એક નવીન ખ્યાલ આવવાથી તેજ ઠીક પડશે. ધારી નંબર ૫ ને કહેવા લાગ્યો. નંબર ૫ મારી એક મોટી ભૂલ થઈ છે. પણ ભૂલ સધરે તેમ છે. જે તું જે મીનીટ જ્યાં થોભે તો, એટલે નંબર ૫ મને કહેવા લાગ્યો શીકર નહીં, સમા પછી આવીને સુધારજો. અત્યારે સમય નથી. વખતે સરદારની સ્વારી આવી લાગશે તો મુવા સમજવું. માટે ચાલ હવે વીલમ કરવાનો વખત નથી.

હું નંબર ૫ને શાંતીપણે કહેવા લાગ્યો તું બીલકુલ ગમરામશ નહી. તે કામ પણ સરદાર સાહેબનુંજ છે. એટલે વાંધો નથી. મારો આગ્રહ જોઈ નંબર ૫ મને પુછવા લાગ્યો. આટલી બધી જરૂરની વળી કંઈ વાતની જુલ થઈ છે !

ખુલાસો કરતાં મેં કહ્યું. સરદારનો એવો હુકમ હતો કે બચારે વીલ લઈને પાછો ફરે ત્યારે, હોટલમાં કહેનો આવજો કે મસુદ હસન કદાચ આવે તો ફોન કરે. તેમ ડાઉનકટીવને ફસાવી મંડળમાં હાજર

કરે. એ વાત હું તદ્દન કહેવા ભુલી ગયો છું. જેથી, મારે કહેવુંજ જોઈએ. માટે તું અહીંઆજ થોભે કે બે મોનીટમાં હું પાછો આવી લાગીશ દાર ખોલી મેં તરત બાડાની ગાડી કરી, પાસેની પોસ્ટ ઓફીસમાં જઈ ઇન્સ્પેક્ટરના ઉપર ટેલીફોન કર્યો. ઇન્સ્પેક્ટરને જે કહેવાનું હતું, તે ઠીક તરત તેજ ગાડીમાં બેસી, જોતજોતામાં હું શુભ સ્થળે આવી લાગ્યો. નંબર પને લઈ મંડળમાં દાખલ થયો. જો કે આ પ્રસંગે મારે ઘણીજ સાવચેતી રાખવાની જરૂર હતી છતાં હોંમત પૂર્વક હું નંબર ૫ સાથે ચોતરફ નજર કરતો ચાલતો હતો. મંડળમાં થઈએતાં આખા મંડળની નજર મારા તરફ હતી ને મને પ્રશ્ન પર પ્રશ્ન થવા લાગ્યા. કેમ નંબર ૮ વીલ હાથ આવ્યું કે? બધાને શાંતી કરતા મેં આનંદથી કહ્યું, આપણો વીજળ છે. વીલ મારી પાસે છે સરદાર આવતા વાર જો કે આ પ્રસંગે અકકબનો એકકો નહીં હોવાથી, આ મી સમા તેની વાટ જોઈ બેઠી હતી. મારો વીજળ થવાથી આખી સમા શામાશ! નંબર ૮ શામાશ છે. એમ કહેવા લાગી. હું નંબર ૮ના વેશમાં વિચાર કરવા લાગ્યો. બાજુ તો આવેલા છે, પણ કેમ હજુ એકકો આવ્યો નહીં હોય? ચેતી તો નહીં ગયો હશે? જો તેમજ હોય તો બાજુ બગડી જાય માટે શુ કરવું? બીજી તરફ આખું મંડળ હાથમાં છે. ઇન્સ્પેક્ટરને આવતા વાર પરંતુ અફસોસ જેના સારું આટલી બધી કોલીય કર્યાં છતાં છટકી જાય તો, એકાને સોંપવું ક્યાં? એ મોટો સવાલ નજર અગાડી આવી હોતો હતો ભગભગ કલાક એક વીતી ગયો હોવાથી, તેમ ઇન્સ્પેક્ટર આવી લાગવાનો વખત થવાથી, હું એક બીજો પલેન ધડી સમાને કહેવા લાગ્યો. દોસ્તો! અથવા દુસ્મનો! તમારા પાપનો ધડો પુટી ગયો છે આટલું બોલતાજ આખી સમામાં કોલાહલ વ્યાપી રહ્યા કે તરતજ મારાં મોઢ ઉપરથી કપડું દુર કરી વખતને અનુસરને મારી રીવોલ્વર

મેં તૈયાર રાખી. અગાડી બોલવાનું શરૂ કર્યું. દુબે. આજે મારા હાથમાંથી છટકા ને ક્યાં જવાના છે. ! જો છટકાની કોસીશ કરશે તો, એક પણ મારા હથે બચશે નહીં. જો બચે તો, બહાર ઇન્સ્પેક્ટર લઈકર લઈ વાર જોઈ રહ્યા છે. માટે બદમાસો શરૂ થાવ મેં તને ઇન્સ્પેક્ટરને સાહેબ કર્યો. તરતજ ઇન્સ્પેક્ટરની દુકડી સાથે હાજર થઈ, બદમાસોને હાથ ઢીઝો પહેરાવી, લઈને ચાલવા લાગ્યા. મેં ઇન્સ્પેક્ટર સાવચેતી રાખવાનું કહી, એકકો જે દિવસે પકડાય તે દિવસે મુકદ્દમા માડવાનું કહી મારે વધુ કાર્ય શુભ સ્થળમાં કરવા લાગ્યો. વધુ તપાસ કરતાં નીચે એક બચકર બોપાળું મારાં જોવામાં આવ્યું. ભોવરાની અંદર કોમની લાસ પડેલી હોય એમ લાગવાથી નજીક જઈ જોવા લાગ્યો. અરે ! ખુદા ! આ કેવો બચકર બનાવ ! કંકપ્રભાની લાસ ! જેમા બદમાસ એકકો માથુ ઠાઠી ગયો હતો. માથુ નહીં હોવાથી હું પહેરેલા કપડા ઉપરથી કંકપ્રભાની લાસને પારખી શક્યો હતો. જે દિવસે નમર શેઠના મકાનેથી બદમાસો કંકપ્રભાને છપાડી ગયા હતા, તેજ કપડાં. આ પ્રસંગે દૃષ્ટીગોચર થતા હતાં. મારી બધી આજ્ઞાઓ નીરાજામાં મળી મઈ હું અફસોસ કરવા લાગ્યો. જેના સારું હું જનતોડ મહેનત કરી બચાવતો હતો, તેનું આવું બચકર ખુન ! આ સમય અફસોસ કરવાનો નહીં હોવાથી, હું તરત હોટલ તરફ ચાલવા લાગ્યો. હોટલમાં કોઈ નહીં જણાવવાથી એ હોટલ પણ બદમાસોની ટોળીનજ હોવી જોઈએ એમ ધારી, વધુ નહીં રોકતાં હું ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદની મુલાકાતે જતો હતો. પરંતુ રસ્તામાંજ પાચ વાગી ગયા હોવાથી, વધુ કામ આજે થશે નહીં. ને મારે અગાડી કેવા પગલાં ભરવા, તેના વિચારમાં ગુંચાયો. એટલે સામેથી એક છોકરો આવી બોલવા લાગ્યો. સાહેબ આજના સમાચાર વાચવાં લાચક છે છાપે. લઈ હું અગલની ખીનાઓ જોવા લાગ્યો. છાપાના ખીજ પાનામાં મોટા અક્ષરથી લખ્યું હતું કે

“કન્કપ્રભાતું ખુન” વર્તમાન પત્રના અધીપતી સાહેબ ! કન્કપ્રભાતું સંપૂર્ણ રીતે ખુન થયું છે ! મસુદ હસને મારો પીછો લીધો તેમ મારા મંડળના માણસોને પકડેલાં હોવાથી ના છુટકે મારે કન્કપ્રભાતું ખુન કરવું પડ્યું છે. મી. મસુદ હસન ડીટેક્ટીવ વિચારમાં હશે કે, મને કેમ પકડી શકાય નહીં, તેનો ખુલાસો પણ હું કરું છું. જ્યારે મસુદ હસને માડીમાં બેસી પોસ્ટ ઓફીસમાં જઈ ઇન્ટરપ્રેક્ટરના ઉપર ટેલીફોન કીધો હતો. તે વખતે મેં બધી હીલચાલ પર નજર રાખી હતી. પરંતુ ઇન્ટરપ્રેક્ટર પોલીસખાતા સાથે તરત આવી લાગવાથી, હું મારા મંડળને બચાવી શક્યો નહીં, મને પકડવાની આશા રાખશો નહીં. જે આશા રાખશો તો જીવના ભોગ થઈ પડશો. મારા નામ પર લાલ લીલો ચઢાવી દેશો.

‘ અકકલનો એકકો ’

છાપામાં સમાચાર વાંચી હું અફસોસ કરવા લાગ્યો. કન્કપ્રભાતે બચાવવા મેં અનેક ઉપાય કર્યા. પરંતુ, બચાવી શક્યો નહીં જેથી મને અત્યંત ખેદ થવા લાગ્યો. પરંતુ અફસોસ કરવામાં કંઈ સારા પરીણામ આવે તેમ હતું નહીં. એકકાને કેવી રીતે પકડવો તેનો વિચાર કરવા લાગ્યો. હું વિચારમાં જ હતો કે ટેલીફોનની ધંટડી ખખડી જેથી કંઈ નવું જીતું હોય. ટેલીફોન લઈ પુછવા લાગ્યો. કોણ છે ? હું ઇન્ટરપ્રેક્ટર દેવપ્રસાદ વાત કરું છું. જવાબ મળ્યો. મસુદ હસન આજે રાતના નવ વાગે બહારસો જેલરને ઠગી, એકકાની મદદથી છટકી ગયા છે. માટે સત્તર તપાસ ચલાવશો. અંકુરામાં પૂરું આવા સમાચાર મળવાથી હું વધારે ચીન્ટામાં ફસાયો. પરંતુ દરેક વિચારોને તજી દઈ કીનારે આવેલું વહાણ દુબી જવા છતાં, હીમ્મત પૂર્વક કામ ચાલુ રાખવાના અનુમાન પર આવ્યો. ઓ ! ખુદ ! શું તારી કુદરતની લેહ છે કે બહારસોની વીજળી, સત્યની પરાજય, પરંતુ પાપી હવે વધુ ટકશે નહીં. સત્યનો વીજળ છે, માટે હે દીન તું મહારાષ્ટ્ર

નહીં. સમુદ્ર તરી કીનારે આત્રી હોંમત હાર નહીં. તે વળી તને છાજે નહીંજ. માટે પુરા જોસે કાર્ય ચલાવ. બદમાસને પકડી દુન્યાને બતાવી આપ. કે પાપીનો ઘડો કુટયા વગર રહેનો નથી. બુદ્ધમનો પેગામ દુકો સત્ય અમાડી જુદું ટકી શકતું નથી. હોંમત વગર કાર્ય પાર પડતું નથી. ઉલટ વગર ફેરેલ નથો. માટે ચાલ, વીરલા, અમાડી વધ, ને બદમાસ અકલના એકકાને અપાર કુરતાની શીક્ષા કરાવ. આવા હયા વિચારો મારા મન સાથે અથડાવાથી જાણે કેમ એકકો હમણાંજ પકડાઈ જશે. તેમ મનમાં આનંદ થવા લાગ્યો. ટેલીફોનનો ખ્યાલ આવવાથી હું તરત જોલરની જુગાની લેવા એકદમ જોલ તરફ આવવા લાગ્યો. બહાર નીકળતાં પોસ્ટવાળો ટપાલ બંધ આવી લાગ્યો હોવાથી, હું ટપાલ જોવા થોડ્યો. ધારેલી વાત ખરાબર નીવડી. આવેલો પત્ર વાંચવા લાગ્યો.

વહાલા મી. મસુદ હસન

એકકો આ ગામમાંજ છે. મારી હકીકત જાણી જવાથી મારું ખુન થવાનો સંભવ છે. જેથી આપ ૧૮૮ નંબરવાળા મકાનમાં મને જરૂર મળશે. વધુ ખુલાસો અત્રે કર્યું.

લી. આપનો તાબેદાર કેસવન.

પત્ર વાંચી રહ્યા બાદ હું ઉતાવળે જોલરની મુલાકાતે જવા નીકળ્યો. એકાએક પેલા ટપાલી ઉપર મારી નજર પડતાં હું વિચારમાં પડ્યો. પોસ્ટવાળો શું કરવા મારી હીલચાલપર નજર રાખતો હશે. માટે કંઈક દાળમાં કાળું છે. જેથી એની ખજર લેવી જોઈએ. હવે મને ખાત્રી થઈ કે પત્ર કેસવનનો નથી. બદમાસ એકકાનોજ હોવો જોઈએ. તેમ પોસ્ટવાળો પણ તેનોજ માથુસ હોય તેમાં નવાઈ નથી.

ત્યાં સુધી પોતાનું કામ મુકી મારી હીલચાલપર નજર રાખે નહીં. બાળુનાં મકાનમાં ઉભેલા ટપાલીન પુછતા લાગ્યો તું કોણ છે ? બદમાશ પોષ્ટમેનનો વેશ લઇ મને ફસાવા પત્ર લાવ્યો છે. સત્ય કહેજે કે પત્ર કોણે તને આપ્યો છે. જો કહેવામાં જરાપણ ફેર આવશે તો તારો અંત આવેલા સમજજે. મારી વાત સામળી જાણે છટકવાની તૈયારી કરતો હોય એમ લાગવાથી હું તરત ચેતી ગયો. ને જોરથી ગળુ દાખી પુછવા લાગ્યો. બોલ, તું શું કામે આવ્યો છે ? ટપાલીએ ધ્રુજતા સ્વરે કહ્યું. સાહેબ હું બદમાશ નથી. હું સરકારી માણસ છું. હું ટપાલ પહોંચાડવા આવ્યો હતો. મારે મને રોકશો નહીં. આપને શંકા આવતી હોય તો મારી સાથે આવી ખાત્રી કરી લેશો. મારે બાળુના મકાનમાં બે પત્ર વહેચવા છે જે હોય તે જણાઇ આવશે ધારી, હું પણ ટપાલી સાથે આવવા લાગ્યો. તે મકાનમાં જઈ ટપાલ આપવા ગયો. એટલે હું બહારજ ઉભો રહ્યો. પરંતુ વધુ વખત થવાથી કળી ગયો કે, તે ટપાલી નહીં પરંતુ બદમાસજ હતો. જેથી પાછલા બાગમાં રહી પલાયન કરી ગયો. હશે મારી ધારણા ખરી નીવડી હતી. હું પણ તે મકાનના માલિકને મળવા અહર ગયો. એટલે મકાનનો માલિક ત્રહાર નીકળતાં મને સામે મળ્યો. જેથી મેં પુછ્યું તમોને કાંઈ ટપાલ આપી ગયો છે ?

ધરનો માલિક:-જી હા. ટપાલ આપી ગયો ખરો, પરંતુ તે પત્ર મારો નથી. તેમ તે માણસને હું જણવ્યો પણ નથી. જેથી ટપાલી કંઈ બાળુએ ગયો છે તેની તપાસ કરવા હું બહાર નીકળ્યો હતો. એટલે મેં તમોને જોયા છે.

મેં પુછ્યું-તે કંઈ બાળુએ ગયો છે તે તમે જોયા નથી.

જવાબ-જી ના.

મે-ને પત્ર ક્યાં છે ? પત્ર મારા હાથમાં આવતાં મેં પત્ર પર મારું નામ લખેલું જોઈ લગીર વાંચવા લાગ્યો. ખીજી તરફ આવેલો શીકાર છટકી જવાથી અફસોસ કરવા લાગ્યો. પત્રમાં નીચે પ્રમાણે લખેલું હતું

મી. મસુદ હસન

આપની ચાલાકી મારી સામે ટકવી મુસ્કેલ છે. માટે તકલીફ લેસો નહીં ધારેલું કામ વધારસો નહીં. તોનહીં જોખમમાં આવી પડશે. પરંતુ તમારી બાહોરી હીંમત અને બહાદુરી જોઈ, મારો હાથ ઉપડતો નથી, પણ એટલું યાદ રાખજો કે નગરશેઠના એક કુટુંબ-ને પણ આ જગત પર રહેવા દુર્ઘટ નહીં. નામો નીસાન પણ રહેશે નહીં, વખત આવે વધુ ખુલાસો આપીશ.

લા. અકબરનો એકકો,

પત્રને બીજાકુલ ધ્યાનમાં નહીં લેતાં ધારેલું કામ પાર પાડ્યા વગર રહેવું નહીં, એમ દૃઢ નીશ્ચય ઠીધો. ને જોલરની ખમર લેવા એકદમ ઉપડ્યો.

પ્રકરણ ૭ મું.

કન્કપ્રભાની બાતમી.

આજે અપોરનો સમય થયો છે. શહેરવાસો પોત પોતામાં વાત કરી રહ્યા હતાં કે, આટલી જબરજસ્ત કોશીષ છતાં ખુની એકકો પકડાતો નથી, શું સારે ખુની તહીજ પકડાય ? શું નગરશેઠની પુત્રી કન્કપ્રભાનું ખુન થયું છે ? એ પાપી એકકોનો અંત ક્યારે આવે, આ સમયનો લાભ લઈ આપણા ડીટેક્ટીવ સાહેબ બદમાશના ગુપ્ત રથને

વધુ તપાસ ચલાવી રહ્યાં હતાં. વાંચક નમરવાસીઓને વિચાર કરતાં મુકી ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન તરફ વળીયે. ગુપ્તચળ ખખર હોવાથી તપાસ ચલાવવામાં વાર લાગી નહીં. જેથી હું સારી રીતે તપાસ કરવા લાગ્યો. પરીણામે કંઈ નહીં જડવાથી હું નીરાશ થઈ પરંતુ જ્યાં કન્ક્રપ્રમાની લાસ મળી આવી હતી, તે સ્થળથી જરાક છેટે કોઈ મનુષ્યના પગલાં જણાયા. તેનાથી જરાક જમણી બાજુએ એ ખીખ બે પગલાં જણાવાથી હું તે પગલાં કોઈ સ્ત્રીના હોય એમ અનુમાન પર આગ્યો. તે આમજ હતું. અગાડી જે બે પગલાં જણાયા, તે મનુષ્યના હતાં. તે ખીખ બે પગલાં કોઈ સ્ત્રીના હોય એમાં જરાપણ સંદેહ હતું નહીં. શું અકકલનો એકકો મારા આવવા પહેલાં કન્ક્રપ્રમાનું ખુન કરી એમાંથી નહાસો ગયો હોય, એ ખતવા જોમ હતું. પરંતુ ખીખ પગલાં કોઈ સ્ત્રીના દેખાય છે, એ કોના ત્યારે શું કન્ક્રપ્રમા જીવતી છે? મને કમવા સારું તે કન્ક્રપ્રમાનું ખુન થયું છે? ખાત્રી કરવા કન્ક્રપ્રમાના કપડા કોઈ ખીજ લાસને પહેરાવી, લાસને એકકો મુકી ગયો હશે. ખતે, તેમાં નવાઈ નથી. એવા વિચાર આવતાં પગલા ક્યાં સુધી ગયાં છે, તેની શોધ કરવા મેં નીશ્ચય કીધો. લમમગ પાંચ મીનીટનો રસ્તો કપાયો હશે, એટલે સ્ત્રીના પગમાં અદૃશ્ય થઈ, ફક્ત મનુષ્યનાં પગલાં જ દેખાવા લાગ્યાં. એ સ્થળે જાણે બે વચ્ચે કંઈ ઝપાઝપી થઈ હોય, એમ લામનું હતું. પગલાં ઉપરથી એમ ભાસ થતો હતો કે સ્ત્રીને ઉંચકી એકકો અગાડી વધ્યો હશે. કારણ કે મનુષ્યના પગલાં અગાડી કરતાં બોંયપર વધારે ઉતર્યાં હતાં. આમલે દીવસે જરાક વરસાદ પડી જવાથી આ પ્રસંગે પગલાં ચોખ્ખા જણાતા હતાં જ્યાં જ્યાં પગલાં ગયા છે, ત્યાં ત્યાં હું અગાડી વધવા લાગ્યો. કક્ષાક એકનો રસ્તો કાપ્યાં બાદ, રેલવે સ્ટેશન આવી લાગ્યું હતું. તેમ પગલા પણ અગાડી જણાયાં નહીં. ટીકીટ ઓફીસમાં જઈ ટીકીટ મારતરને પુછવા લાગ્યો. ગઈ કાલે ત્રણ વાગ્યાના શુમારે

એક પુરુષ ને એક સ્ત્રી આવ્યા હતાં, તે ક્યાં ગયા છે ? ટીકીટ માસ્તર મને પીછાનતો હોવાથી તરત કહેવા લાગ્યો, સાહેબ મને ચોકકસ યાદ છે કે એક પુરુષ ને તેની સાથે કોઇ હતું ખરું. તે કોણ પુરુષ કે સ્ત્રી હું જોઈ શક્યો નહીં. કારણકે ટીકીટ લેવા સારું તે પુરુષ એકલો આવ્યો હતો ને બે માણસની ટીકીટ લીધી હતી. ટીકીટ ઉપરથી એમ બજાવું હતું કે તે કાનપુર જવાના હતાં. કાનપુરનું નામ સાંભળી હું મનમાં ખુશી થવા લાગ્યો. અવશ્ય કન્કપ્રભાની વધુ ખબર મળી આવશે. સૂઝાગ્યે આ વખતે ગાડી આવી લાગી થતી. ગાડીમાં બેઠા પહેલા મેં ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદના ઉપર નીચે પ્રમાણે તાર કીધો.

ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ, હું મેલમાં આજે કાનપુર ગયો છું. કન્કપ્રભાની વધુ ખાતરી મળવાનો સંભવ છે.

મસુદ હસન.

ગાડીમાં બેસતાની સાથેજ મેલ ઉપડી ગયો હતો. આવતો કલકત્તાનો મેલ આજે લેટ હોવાથી હમારી ગાડીને આમલ્લા સ્ટેશને થોભવું પડ્યું. કલકત્તાનો ફાસ્ટમેલ પાંચ મીનીટ નહીં થઈ હશે, કે આવી લાગ્યો હતો. ગાડી પાસે આવતાં કોઈએ તે ગાડીના ડબ્બામાંથી પથ્થરનો વજન બાંધેલો પત્ર મારા કમ્પાર્ટમેન્ટમાં ફેંક્યો. પત્ર મારા ડબ્બામાં પડતાં હું તે ડબ્બા તરફ જોવા નીકળ્યો. પરંતુ ફાસ્ટમેલ હોવાથી કેટલેક છોટે મેલ નીકળી ગયો હતો. પત્રમાં અકકલનો એકકો સરનામું દર્શું હતું. એકકાનું નામ જોઈ હું વિચારવા લાગ્યો. શું એકકો પણ એજ ગાડીમાં છે ? પત્ર તેને મળવાના બદલે મને મળ્યો. બીજી તરફ એમાં કેટલાક નવીન સમાચાર હોવાથી હું મનમાં આનંદ થવા લાગ્યો. વાંચક તું શું કરવા નીરાશ થાય છે. તે પત્ર નીચે પ્રમાણે હતો.

અકકલના એકકો

તારા પાપી કૃત્યમાં તું ફાવી શકશે નહીં જ્યાં સહાને માટે પરતાવો કરજો. તારા તરફનો મને તલબાર પણ બચ નથી. તારે ફાવે

તેમ કરી લેજે. પરંતુ એટલું યાદ રાખજે, કૃત્યોનો ખદ્દો લીધા વગર હું છોડીશ નહીં; માટે સાવચેત રહેજે.

લી. ૪.

પત્ર વાંચી રહ્યા બાદ હું ઉડા વિચારમાં લીન બન્યો. ઓ ખુદા, એકાંતો દુસ્મન ૪. નામનો પુરુષ કોણ ? નજર પ કાન્તીલાલ તના મંડલનો માણસ તો નહીં, વખતે મડળમાથી જુદો પડી બદલો લેવા તૈયાર થયો હોય, એમ પણ ખનવા જોગ છે. કે કેસવન મારો દોસ્ત પોતાના ઉપર સખત રીતે દુઃખી કરવાથી વેર વાળવા તૈયાર થયો. હોય અથવા કન્ડપ્રમાનાતું નામ પણ ૪. થીજ થાય છે. હવે એ ત્રણમાથી કોણ હશે ? આવા વિચારોએ આ પ્રચડ મનને ઘેરી લીધો હતો. મારે હવે શું કરવું ? મારણ કે એજ માડીમ એકકો પણ હતો. એ સર્વે વિચારોને તણ આગલા રોજને એકકાને પકડવાનો મે દૃઢ નીશ્ચય કીધો. તેમ મળેલો પત્ર કાતો છે તેની ખજર પણ કાઢવાની અખત્ય હતી આ વખતે ગાડી પુર વેગે ધસી રહી હતી એ બચકર જ ગલ આવતાં મારી નજર તે તરફ ગઇ. અફસોસ ! આ પ્રચડ ચાલતી ગાડીએ કોઈ એક બળવાન પુરુષ કુદી પડ્યો હતો. ગાડું તે તરફ બીલકુલ ધ્યાન નહીં હોવાથી, ગાડી અગાડી વધી રહી હતી. તે કોઈ નહીં પરંતુ એકકો પોતેજ છે. સ્મરણ થવાથી મેં સાક્ષ બેચી; એટલે ગાડી ઉભી રહી હું નીચે ઉતરી ગાડીને મળી એકકો જ્યાં કુદી પડ્યો હતો. તેનો પીછો પકડવા દોડવા લાગ્યો. ગાડી એકકાના લેબેલા રથગેથી ધણી છેટે નીકળી ગઇ હતી જેથી મારા પહોચના પહલા એકકો ક્યાંક અદૃશ્ય થઇ ગયો હતો. છતાં પીછો નહીં મુકતા હું પણ તે બચકર જ ગલમાં અગાડી વધવા લાગ્યો જે કે મને ખાત્રી થઇ કે એકકાને બીલકુલ ખજર નથી. કે મેં તેનો પીછો પકડ્યો છે. આશામાને આશામાં હું અગાડી વધવા લાગ્યો,

કેટલીક દૂર ગયા પછી એક જુની ઝુપડો મારે નજરે પડી. આવા બયંકર નીચર જંગલમાં આ ઝુપડી કોની હશે ! ઝુપડીની નજીક આવતા આશ્ચર્યનો પાર રહ્યો નહીં. એક અપ્રતીક્ષીત પુરુષ તે ઝુપડીમાંથી નીકળ્યો ખરો. પરંતુ કંઈક વિચાર આવતાં પાછો અદર ગયો. તે સમયનો લાભ લઈ, હું ઝુપડીના પાછલા ભાગમાં સંતાઈ ગયો. તે અદર શું હીલચાલ આણે છે. તે જોવા લાગ્યો. સુમાગ્યે તે તરફ એક બાકાર હોવાથી અદર શું થાય છે, તે જોવામાં હું ફરી શક્યો હતો. એક જુના ખાટલાપર એક નવ જુવાન પડ્યો પડ્યો. વાતમાં રસ લેતો હતો. તેને પીકાનતાં મને વાર લાગી નહીં. કારણ કે જે ડ્રેસથી પેચો પુરુષ ગાડીમાંથી કુદી પડ્યો હતો, તેજ હતો. પરંતુ તેની આજુ નીચે એક સ્ત્રી બેઠી હતી તેના તરફ મારી નજર પહોંચતાંજ હું મહાભાગરનાં ઉડા જંગમાં ઘુડવા લાગ્યો. તેનો અદરો જોતા એમ ભાસ થતું હતું કે તે નગરશેઠની દાસી હતી આ ખુદા, આમાં શું બેઠ સમાયશે છે દાસીનું ખુન થયાનો દસમો દીવસ આણે છે. આ વળી કંઈ દાસી ! મામશે વિચિત્રપર ચડેલો હતો. હું વિચારમાળા ચુંથવા લાગ્યો. ખાટલાપર બેઠેલો બયંકર પંજો એટલે એકકા પોતાના બે માથુસને કહેવા લાગ્યો. જ્યો મારી વિચારમાળા ટુટી ગઈ, તે મોતી વેરાઈ ગયા. હું કાંઈ પણ નીર્ણયપર આગ્યો નહીં પણ પેલા બયંકર પુરુષની વાત પર મારું લક્ષ દોરાયું. આનંદમાં આરી તે કહેવા લાગ્યો. દોરનો હતો એક કલાકની વાર છે. એટલે નગરશેઠના મકાનનું નામ નીશાન રહેશે નહીં બંદોબસ્ત કર્યા પ્રમાણે અગ્ની દેવી પોતાનું કાર્ય કરવા ચુકશે નહીં. પણ જ્યાં સુધી નંબર ૫ સોંપેલું કાર્ય કરી પાડે નહીં ફરે ત્યાંસુધી મને ચેત પડશે નહીં. ઉપલુ વાક્ય સાંભળી મારું હૃદય ધડકવા લાગ્યું અફસોસના ઉદ્ગારા નીકળવા લાગ્યાં. એકકાના ઉપર મારા ચુસ્સાનો પાર રહ્યો નહીં.

એકકા સાથે ઝપાઝપીમાં રોકાવું, તો નગરશેઠનું આપ્તું ધર બળી જવાનો સંભવ હતો. તેમ કલાક પહેલાં મારે મને તેમ કરી પહોંચવું જોઈતું હતું. સમય થોડો હોવાથી હું ત્યાંથી ઉતાવળે નીકળ્યો. સામે મોટર આવતી હોવાથી તેમાં કીરાયુ ઠેરવી ચઢી બેઠો. નગરશેઠના મકાને જતાં પહેલાં બંબાના ફાયર બ્રીગેડને મળી સર્વે કક્ષીકત કહેવા હચીત ધારી. ફાયર સ્ટેશને આવવા લાગ્યો. ફાયર બ્રીગેડના ઉપરીને મળી ટેલીફોન થતાંની સાથે નગરશેઠના મકાને હાજર રહેવાનું કહી, હું મકાન તરફ આવી લાગ્યો. સીવપ્રસાદ ત્યાંજ હોવાથી સાવચેત રહેવાનું કહી, હું ઉપલા માળે ચઢવા લાગ્યો. એટલે તો એક બાળકથી આગના ભડકા થવા લાગ્યાં, જોતજોતામાં આગ વધી ગઈ. મેં ટેલીફોન બંબકાવી પરંતુ અફસોસ ! કરશે પણ જવાબ મળ્યો નહીં, ટેલીફોનના તાર અમાડીથી કાપી નાખ્યા હતાં. એટલે જવાબ ક્યાંથી મળે ! આ વખતે નગરશેઠનું ધર જોસમેર બગતું હતું. લોકોના ટોળે ટોળાં જમાં થતાં હતાં. એક ભયંકર પ્રસંગ વ્યાપી રહ્યો હતો. ટેલીફોન વગર ફાયર બ્રીગેડને કેવી રીતે ખબર કરવી, તેમ ખબર વગર આવે નહીં. એમને ખાતરી હતી. ત્યારે શું નગરશેઠ ચંદ્રસેનનું આવું ભય મકાન બળીને ભરમીભુત થઈ જશે ?

એટલામાંથી નીચે દાર ખુલ્લું ને ફાયર બ્રીગેડનો ઉપરી ઉપર આવી મારા હાથમાં એક પત્ર મુકી કહેવા લાગ્યો. સાહેબ, સામે આગ વંચવા લાગે છે. માટે આપ બહાર નીકળી જાઓ. હમે બનતી કોશીશે અરધા કલાકમાં આગને દામ પાડી દેશું, માટે આપ નચીંત રહો. એટલું કહેતાંજ મારા મનમાં આશા બધાઈ કે અવશ્ય હવે નગરશેઠનું મકાન બચવા પામશે હું તરત મકાનમાંથી બહાર નીકળ્યો. આ પ્રસંગે ફાયર બ્રીગેડ પોતાનું આપ્ત બળ અજમાવી રહ્યા હતાં; એટલે હું ઉતાવળે પત્ર વાંચવા લાગ્યો.

માનવન્ટા મી, મસુક હસન.

સાવચેત રહેજો. કાલે રાતના બાર વાગે નગરશેઠનું વીલ કરન્સી બેન્કમાંથી ચોરાઇ જવાનો સંભવ છે, માટે હાબર રહેશો.

લી. મદદગાર,

આ નવીન વ્યક્તિ કોણ છે ? એ વિચાર કરવાનો સમય આવ્યો. બદમાસનો માણસ હોય, તેમાં નવાઇ જેવું હતું નહીં. અઠઠલનો એકકો અનેક વાર મને ડગવા પામ્યો હતો. તેમાં આ વળી બીજી બળ. પરન્તુ આ વિચારને નહીં વળગતાં હું વિચાર કરવા લાગ્યો, જે એકઠાનો પત્ર હોય તો ખુલા શબ્દે તે પોતાનું નામ લખવા ચુકે તેમ નથી. તેમ અક્ષર પણ તેના જેવા હતા નહીં. પત્રમાંના અક્ષર કંઈ વીચીત્રજ હતા. એટલે, મારે શું ધારવું, મદદગાર તરીકે જાહેર થઇ એની કલ્પના વ્યક્ત કરવું હતું.

બીજી તરફ પવન નગરશેઠના બળતા ધરને મદદ કરી રહ્યું હતું. ફાયર બ્રિગેડ પોતાની પુરતી કોસીશ કરી રહ્યા હતા. પેલી તરફ રાતે બેન્કમાં શુ રંગ જામે છે, તેજ એ મદદગારની મુલાકાત થવાનો સંભવ હતો. ગમે તેમ કરી, બેન્કે જઈ હીલચાલ જેવા ધારી, રસ્તો ઠાપવા લાગ્યો. બેન્ક વધારે દુર હોવાથી બાહ્યની ગાડીમાં બેસી તે સ્થળે હાંકવા ગાડીવાળાને ઇસારો કર્યો. જોન જોતામાં હું બેન્ક પાસે આવી લાગ્યો. બેન્કનો ગેટ જો કે આ વખતે બંધ હતાં તેમ જ પોલીસ ખુલ્લી તકવારે પહેરો ભરી રહ્યાં, તે પોલીસને ઓળખી જતાં મને વાર લાગી નહીં. તે સરકારી નહીં, પરન્તુ બદમાશ એકાના બનાવટી પોલીસ હતા. જેથી પત્રની મારી શંકા દુર થઇ; ને મદદગાર તે ખરો મદદગાર મેં ધાર્યું. એકકો હજુ આવ્યો કે કેમ એ મારે બપોર કાઢવાની હોવાથી હું તરત એકાની ટોળીનો માણસ બન્યો. એવા ધણાં પ્રસંગો

આવવાથી એકઠાનો માણસ બનવું એ નવાઈ લાગ્યું નહીં બરાબર સાવચેત થઈ બનાવટી પોલીસને પુછવા લાગ્યો, આપણા સરદાર એકઠા અહીં આવી ગયા છે. મારા મોંમાંથી આવો વિચીત્ર વાક્ય સાંભળી મને તે પુછવા લાગ્યા. તું કોણ છે? મારે જવાબ દેવા વગર છુટકો નહીં હતો. એટલે મેં કહ્યું, કેમ મને તમે ભુલી ગયા લાગે છે. હું તમારી ટોળાનો માણસ છું, પોલીસ કંઈક વિચાર કરીને પુછવા લાગ્યો, ખાત્રી થી? મેં કહ્યું બમ્બર પંજો. મુન્દ્રીના પોલીસને, મારી પુરી ખાત્રી થઈ જવાથી કહેવા લાગ્યો. સરદાર હળુ પધાર્યા નથી. પણ બેન્ક મેનેજરના ઘેર છે, ગેરમામ રોડ આટલું કહેતાજ હું ચેતી ગયો. વખત નહીં ગુમાવતા મેનેજરના ઘર તરફ ચાલવા લાગ્યો. હું ગાડીમાં આવેલો હોવાથી ગાડીવાળાને બાહુ ચૂકાવી મેનેજરના ઘરની ખાત્રી કરી, સામેની હોટલ જે અત્યાર ખુલ્લી હતી તેમાં બરાયો. મેનેજરનું મકાન સામેજ હોવાથી હીલચાલ પર નજર રાખવા લાગ્યો. જરાક વાર નહીં લાગી હશે એક અપર્યાચીત પુરૂષ મારી સામે આવી કાનના પાસે આવી સાવચેત કહી દૂર ખસી ગયો. ને પસાર થવા લાગ્યો. એ અજાણ્યો પુરૂષ કોણ છે? તે જાણવા સારું મેં તેનો ખભો જોરથી પકડ્યો ને કોધાવસ્થામાં કહેવા લાગ્યો, બદમાશ! તું કોણ છે? શાની સાવચેત કહીને જાય છે, સત્ય કેહજો. નહીં તો, ચાદમે ચાદ જોવો પડશે અજાણ્યો કંઈક વિચાર કરી કહેવા લાગ્યો. હું આપનો જીવગત મદદગાર છું; પરંતુ મને હું વિચાર કરવા લાગ્યો. બદમાશના માણસ આમથી તેમ બટકતા હોય એમા નવાઈ નથી. એટલે આ માણસ પર વિસ્વાસ લાવવો કેવી રીતે! મને વિચારમાં પડેલો જોઈ તે કહેવા લાગ્યો મહેરબાન વિચાર કરવાનો સમય નથી કલકતા મેલ નો પત્ર એ મારી ખાત્રી. એ વાક્ય અજાણ્યાના મોંમાંથી નીકળતાજ મારા હાથ છુટા થઈ ગયા. નામ જાણવાના ઉદ્દેશથી મેં પુછ્યું તારું

નામ શું છે? વાતને વધારે નહીં લાંબાવતાં તે ટુકમાં કહેવા લાગ્યો. મારું હાલનું નામ મદદગાર છે. ફાયર બ્રીગેડને છટકી આવનારો હુંજ કલકત્તા મેલમાંથી પત્ર ફેકનારો પણ હુંજ, સમય આવ્યો હું બધી હકીકત કહીશ માટે એકકાની હીલચાલ પર નજર રાખવાની ધણી જરૂર છે, એકકો બેન્ક મેનેજરની દાસીને હાથમાં લઈ બેન્કની ચાવી મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે જેથી તમે મેનેજરના મકાનમાં જઈ અંદર શું હીલચાલ ચાલે છે, તેની તપાસ રાખશો. કદાચ તમે વિપત્તીમાં આવી પડો તો, લાલ જતીનો સાંકેત કરશો. જેથી હું મદદે આવી લાગીશ. આપણને ધણી સાવચેત રાખવાને ખાસ જરૂર છે કે એકકો ચેતી નહીં જાય, જો એકકો પોતાનું કાર્ય કરી ચાલ્યો ગયો હોય તો, લીલી જતીનો સાંકેત કરશો. હું વધારે નહીં રોકાતાં બેન્ક મેનેજરના પાછલાં ભાગમાં ચાલવા લાગ્યો. મકાન ફરતા બીજા દારૂ હોવાથી બીજા દારૂ કુદી હું અંદર ગયો. આ પ્રસંગે ઉપરના માળપર જાણે દીવાનખાનો હોય. તેમાં ઝાંખો પ્રકાશ પડતો હતો. બાકીના સર્વ રથને અધકાર પ્રસરી રહ્યો હતો. શાંતી દેવી તેનો લાભ લઈ પોતાનું કાર્ય સારી રીતે ચલાવી રહી હતી. એક મોટા ઝાડના ઓથમાં હું સંતાયો હતો. અધકારના લીધે સામે કોઈ આવતું હોય તોપણ જણાય નહીં, એવો સમય હતો. હું મકાનના પાસે આવી લાગ્યો. જેથી જણાવ્યું કે કોઈ દાસી બે પુરુષ સાથે વાત કરો નહીં હતી. હું વધારે છેટે નહીં હોવાથી તેઓની બધી વાત સાંભળી શકતો હતો. બદમાશ દાસીને પાસે બોલાવી કહેવા લાગ્યો તારા નગરશેઠના મકાનમાં પણ તારી બચકર ભુલ થઈ હતી. જેથી તેજવિલ સારે હજી ફાફા મારવા પડે છે માટે ગમે તેમ કરી તીજોરીની ચાવી ત્યાં બેન્કની ચાવી ગમે તે બોગે લાવી આપ. સમય વીતી ગયાં પછી આપણે ફાવસું નહીં. પોલીસ અમલદાર નીકળશે, માટે આજ સમય છે. તેથી ઉતાવળ કરજો. એટલે દારૂ તારા, બોલવા લાગી. સરદાર, હું અત્યંત

મહેનત કરી ચુકી છું; પણ પતો લાગતો નથી. કારણ કે બેન્ક મેને-
જર બર નીકામાં પડ્યા છે, જરાક કડકડાટ થઈ કે જાગી ઉઠે છે.
પરંતુ આ વખત અવસ્ય હું લાવી આપીશ. એકદો ટાપસી પૂરી કહેવા
લાગ્યો, શાઆસ છે ! તારા લે ! આ કટાર, જે સપડાઈ જાય તો, શું કરવું,
તું સારી પેઠે જાણે છે; એટલે વાધો નથી. પણ ઉતાવળ કરજે. મને
ખાત્રી છે કે; મસૂદ પણ આટલામાંજ બટકતો હશે, એવું નહીં થાય
કે, તારે ને મારે લાકડે લટકવું પડે. અથવા કાળા પાણીના દર્શન
કરવા પડે વાત બંધ પડી, ને દાસી ઉતાવળે ચાલી ગઈ. હું મનમાં
અફસોસ કરવા લાગ્યો. જે અહીં નહીં મળે તો બદમાશ દાસી
અવસ્ય મેનેજરનું ખુન કરશે. માટે મેનેજરને બચાવવાનો ઉપાય
ચોખવા લાગ્યો, તેમ મેનેજરને બેન્કની ખબર કરવાની જરૂર હતી.
એટલામાં તો મારા ઉપર સખત રીતે માર પડવા લાગ્યો ! હું પોકી-
ટમાંથી બત્તી કાઢી લાલ સાંકેત કરવા લાગ્યો. પરંતુ અફસોસ ! બીજો
ઝપેટો વાગતાજ હું બેથુદ થઈ ગયો, ત્યાર પછી શું બનવા પામ્યું,
તેની મને વિશેષ ખબર નથી. પણ એટલું તો હું જાણી શક્યો કે
બદમાસોએ મારા હાથ પગ બાંધી લીધાં હતાં. પ્રિય વાચક એ વાતને
અહીં મૂકી હોટલમાંનો મદદગાર બતાવના સાંકેતથી કેમ નહીં આવ્યો,
તેના તરફ વળીએ. મદદગાર આવ્યો તેમ આંટા મારતો ને મકાન
તરફ નજર રાખતો હતો, ને વિચાર કરતો હતો કે, હજી સુધી કેમ
મસૂદ તરફથી સાંકેત નહીં થઈ. કાંઈ લીલી બત્તી નહીં બતાવવાથી
એટલું તો હું કહી શક્યો કે એકદો હજી કાળો નહીં હોય, એટલે
અહીંઆ છે. મી મસૂદને વધારે વાર લાગવાથી મેં પણ તપાસ કરવાનો
નિર્ણય કર્યો. હું વિચારમાંજ હતો કે, કાંઈએ પાછળથી આવી મારું
ગળું જોરથી દાખ્યું; એટલે હું એકદમ ચમક્યો. સાથેજ લાલ બત્તીનો
સાંકેત મકાનમાં થવા લાગ્યો. હવે મારે શું કરવું, અહીં હું સપડાયો

હોતો. પેલી તરફ મમ્મદ હસન ત્રિપત્તીમાં આવી પડ્યાં હતાં, આ પ્રસંગે મારાથી મદદે જવાય તેમ હતું નહીં. છતાં સાવચેત થઈ, ખતાં તરફ લક્ષ નહીં રાખતાં રખેને બદમાશ ચેતી જાય, એમ ધારી બદમાશને કહેવા લાગ્યો. અરે બાઈ ! મને શું કરવા પડે છે? હું તારી ટોળીનો માણસ છું. તને ખબર નથી? મને છોડી મુકો. આપણને જેન્કમાં હતું ત્યાંએ કરવાનું છે. તે તને ક્યાં ખબર નથી? આપણા સરદાર સાહેબ, હતું હમણાં જ ગાડીમાં બેસી ગયા છે. જો કે બદમાશને મારો ગોટલો ઉતરી તો ગયો. પરંતુ જરા શંકા રહેવાથી તે મને પુછવા લાગ્યો. જો તું ટોળીનો માણસ હોય તો આપણે સાકેત શબ્દ શું છે? તે કહી આપ. સાકેત શબ્દથી હું પુરેપુરો વાકફ હોતો. જેથી જેથી વગર વીક્ષાંબે મેં કહ્યું, બય કર પંજે-મુદ્રીકા-સાબળતાં બદમાશના હાથ ઢીલા થયાં. તે સમયનો લાભ લઈ પાછલે રસ્તેથી હું જેન્ક તરફ ઉતાવળે ચાલવા લાગ્યો. બદમાશના હાથમા સપડાયા છતાં હું સામેની હીલચાલ જોતો હોવાથી, હું જાણી શક્યો હતો કે, એકદા જેન્ક તરફ જવા સારે નીકળી ચુક્યો હતો. જેથી ગમે તેમ કરી વીક્ષ ક્યાં લઈ જાય છે. તેની મારે નજર રાખવાની હતી. હોટલથી જ વહેલમા બેસી ઉતાવળે હાંકવાનું મેં કહ્યું હતું. એટલે જરાક વારમાં જેન્કના દ્વારે હું આવી લાગ્યો. આ વખતે બારને પચીશનો અમલ થયો હતો. સરવત્ર અધકાર તેમ શાંતી પથરાઈ ગઈ હતી. રસ્તામાં બળતા ફાનુસ ધીમે પ્રકાશ નાંખી રહ્યાં હતાં. કવચીત આવનાર જનારને ઓળખી શકાય. લુચ્ચી ટોળી મને ઓળખી જાય એ કલ્પના દુર્બળ હતી. ગેટમાં ખુલ્લી તલવારો લઈ બે પોલીસો પહેરો ભરી રહ્યા હતા. મને ખબર હતી. કે તે પોલીસ કોના છે. તે અનુસરી હું કામ લેવા લાગ્યો. આપણા સરદાર આવી ગયા છે. જો આવી ગયા હોય તો મારે અગત્યનું કામ છે. તમોને મારા વીશે ખાત્રી નહીં થતી હોય, તો હું ખાત્રી કરી

આપીશ. ભયંકર પાંજે મુદ્રાકા. રસ્તો ખુલી જવાથી હું અંદર ગયો. આ પ્રસંગે મારે કેવી સાવચેતી રાખવાની જરૂર હતી, તે વાંચક વર્ગ જાણી ગયા હશે. તેનું વર્ણન કરવું જરૂર નહીં હોવાથી. હું અગાડી વધ્યો. એટલે કોઈને આવવાનો અવાજ મારી ઠણપુટે અથડાયો. જેથી સાવચેતથી એક માણુના ચાંબલા સાથે હું બેસી ગયો. તેની નજર નહીં પડે તેમ તેની હીલચાલ જોવા લાગ્યો. પરંતુ અફસોસ ! જાણે મને જોઈ લીધો હોય તેવા ધીમા પગલે તે પુરૂષ મારા તરફ આવવા લાગ્યો. મારે ચીત ઠેકાણે રહ્યું નહીં. મગજ ભમવા લાગ્યું. શરીર ધ્રજવા લાગ્યું. વખતે પકડાય જવાનો સમય જાણી મેં મારી રીવોલ્વર કાઢી આ વખતે તે પુરૂષ એકદમ મારી નજીક આવી લાગ્યો હતો. જેથી મેં રીવોલ્વર તાકી કહ્યું ખખરદાર ! એક પણ અગાડી પગલું ભરીશ તો યાદ રાખજે કે તું, આ પૃથ્વી પર નથી, પરંતુ અહીંયાં તો ગજબ થયલું આવેલા પ્રશ્ને મને કલકતા મેલના પત્રતું રમરણ કરાગ્યું. જેથી રીવોલ્વર ઠેકાણે મુકી હું સ્થિર ઉભો રહ્યો. આવેલો માણુસ કોઈ નહીં, પણ ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન હતાં જેથી મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહીં. આટલી બધી વિપત્તીમાંથી બચી મારા કરતાં અગાડી કેવી રીતે આવી શક્યાં તે જાણવા હું આતુર થયો, પરંતુ સમય એવો હતો કે, એ સાંકેત કોઈથ થાય તો વિપત્તી આવી પડવાનો સંભવ હતો. મારા વિચારને તોડી ડીટેક્ટીવ કહેવા લાગ્યાં. મદદમાર, મને ખાત્રી હતી કે, તું અહીંયાં આદસે ખરો પણ આપણને ધણી સાવચેત રાખવાની જરૂર છે. માટે નીચે શું હીલચાર ચાલે છે તેની ખરાબર તપાસ રાખજે હું ઉપર બધાં એકકો બેન્કની તીજેરી તોડવા તૈયાર છે, ત્યાં શું રંગ જામે છે, તેની તપાસ રાખીશ. મને લાગે છે કે, એકકોને તીજેરીની ચાવી નહીં જડી હશે, જેથી તોડવાની તૈયારી કરે છે. મસુદ હસનને ગયા પછી હું વિચારવા લાગ્યો. મી. મસુદ

હસનને પીછાની લેવું કંઈ જેવું તેવું નહીં હતું. કારણ કે આ વખતે નંબર ૭ નો ફેસ ધારણ કર્યો હતો. અદ્યુન જાણે ટોળીનો માણસજ કેમ નહીં હોય, જેને જોઈ મારું શરીર સ્થીર રહ્યું નહીં તેમાં નવાઈ મી. મસુદ હસન પોતે અહીંયા હોવાથી, મારી હીંમતમાં વધારો થયો. જરાક વાર નહીં લાગી હસે ! કે કોઈ ગાડીમાંથી ઉતરી બેન્કમાં આવતા મારી નજરે પડ્યો. માથે ફેટ્ટહેદ ઓઢેલી હોવાથી, તેમ અગ્રેજ ફેસ પહોંચ્યો હોવાથી, તે કોઈ વિદેસી પુરૂષ હોય એમ અનુમાન કરી શક્યો. તે એટલો બધો ઉતાવળે ચાલ્યો હતો જાણે કેમ વખત વિતી ગયો નહીં હોય, જોન જોનામાં તે ઉપર ચઢી ગયો.

એ વળી વિદેસી પુરૂષ કોણ હસે ? એકકાની સાથે શો સંબંધ હશે, હું હજી મારા વિચારના ઘોડાને દોડાવી શક્યો નહીં એટલામાં તો દડાદડનો અવાજ ઉપરથી આવવા લાગ્યો મારી ધારેલી ધારણા હવે ખરી નીવડી હતી કે, આવેલો વિદેસી પુરૂષ તીજેરી તોડવાના કામમાં હુશીઆર હસે. જેની વાર જોઈ એકકો બેસી રહ્યો હતો. હવે રંગ શુ જામે છે, એ જોવાનું હતું. બીજી તરફ સવાલ આવીને ખડો હતો કે નગરશેઠ લક્ષ્મણતીતુ વીલ લુટારા હાથ કરશે, એ નરપિશાચીનો વીજ્ય થશે કે, કન્કપ્રમાની આતમો મળશે. શું ત્યારે કન્કપ્રમાં જીવતીજ છે તો તે રખડી જશે મસુદ હસન ડીટેક્ટીવનો વીજ્ય નહીં થાય, સરવે બીના પર બેઠ સમાયસો હતો. ઉપરથી ઝપાઝપીયા અવાજ સાંભળતાં હું ગભરાયો કોની સાથે ઝપાઝપી ચાલતી હશે ? હું ઝડપથી ઉપર ચઢવા લાગ્યો; પરંતુ અફસોસ ! અફમાસો ડીટેક્ટીવ મસુદ હસનને મુસકેટાટ બાંધી નીચે લાવી રહ્યા હતા. ન જોઈ મને અત્યંત ક્રોધ થવા લાગ્યો જો હું અફમાસોને અફસો આપુ. તો રચેલી બાજી બગડી જવાનો સંભવ હતો. જેની હું પણ મસુદ હસનને ક્યાંલઈ જાણ છે, તે જોતો જોતો પછાડી પછાડી ચાલવા

લાગ્યો. ટોળી સાથે નીચે ભોંયરામાં જતો હતો. એટલે રસ્તાપર કોઈ ગાડી ઉપડી જવાનો અવાજ સાંભળ્યો. આ વખતનો લાભ લઈ એકકો પોતાનું કાર્ય કરી ઉપડી જતો હતો. આ તરફ મસુદ હસન વીપત્તીમાં હોવાથી, હું એકકોનો પીછો લઈ શક્યો નહીં. મારા મનને આ સમયે કામ કરવાનું ના કહ્યું. આ તરફ બદમાસો, મસુદ હસન. તે મુઠ્ઠી ચાલ્યા ગયા હતાં. બીજી તરફ એકકો વીલ લઈને ઉપડી ગયો હતો. મસુદનાં બંધન છોડી નાખ્યાથી મને તરત કહેવા લાગ્યા. મદદમાર, આજ કટાકટીનો સમય છે. માટે તું દાસીની ખબર બેન્ક મેનેજરના મકાનમાં લેજે. જોને હું નીચેના એક ભોંયરામાં ગોંધી આવ્યો છું. તેની પાસેથી અગલની બીના, તેમ એકકો આવ્યો કે કેમ ! તેની ખબર કાઢજે. હું એકકો ક્યાં જાય છે ? તેનો પીછો લઈશ. તે એ વીદેશી પુરૂષ કોણ છે, એની ખાતમી મેળવવાની જરૂર છે. એકકોને વીદેશીમાં મત-દેર પડ્યાં હતાં જેથી વીલ કોણ લઈ ગયું, એ આપણે જાણી શક્યા નહીં. મદદમારને વધાય કરી હું અગાડી આવવા લાગ્યો.

પ્રકરણ:-૮ મું.

શેરના માથે સવાશેર.

સવારનો સમય હતો. સૂર્ય પોતાનું કાર્ય કરી રહ્યો હતો. લોકો પોત પોતાના કામે આમથી તેમ બટકતા હતા. સવારનો છાપું વેચવા-વાળો આજે જોરથી બુમ પાડી રહ્યો હતો. છાપાની બુમ પડેલી જોઈ લોકો ઠેકાણે ઠેકાણે વાંચી રહ્યા હતાં. તેમાં એક નવ જુવાન છાપું ધ્યાન પૂર્વક લક્ષ આપી વાંચી રહ્યો હતો, તે અન્ય કોઈ નહીં, પરંતુ આપણે માનવતો ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન રાતના બેઠેલી બીના

પર ધ્યાન આપી રહ્યો હતો. છાપામાં મોટા અક્ષરથી લખેલું હતું કે, “કરન્સી બેન્કની ભયંકર ચોરી ડીટેક્ટીવ મસુદ હસનની જાનતોડ મહેનત” લોકો છાપું વાંચવામાં લીન થાય, તેમાં નવાઈ શી ! માટે વાંચક તું પણ નિરાશ નહીં થતાં છાપામાં શું લખેલું હતું, તે જણાવ્યા અગાઉ હું અગાડી પગલાં બરીશ નહીં. ગઈ કાલે કરન્સી બેન્કમાં અડકલનો એકકો નગરશેઠ ચદ્રસેનનું વીલ અનામત ઉપાડી ગયો છે. સાથે કહેવામાં આવે છે. ફ્રેન્સ સરકારનો વીર લુટારો જે મેક્યુર પણ સામેલ હતો. ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન વખતસર હાજર હતાં. પરંતુ બદમાસોની ટાળી મોટી હોવાથી ડીટેક્ટીવને બોંયરામાં પુરી બદમાસો છટકી નાસવા પામ્યા હતાં, વધુ ખુલાસા મળ્યો નહીં હોવાથી આવતાં અંકમાં આવશે. નજીકના કોલમમાં નીચે પ્રમાણે લખેલું હતું. જે વાંચકથી વાંચક પણ લાભ લેવાનો ધારશે.

“હજાર પાઉન્ડનો ઇનામ !”

ફ્રેન્ચનો પ્રખ્યાત લુટારો જે. મેક્યુરને ભયંકર ખુનના આરોપે કાળાપાણીની સજા થઈ હતી. કેસને બીજેજ દીવશે જેલ તોડી પલાયન કરી ગયો છે. હમારી સરકારને ખબર મળી છે કે હું હિન્દુસ્થાન તરફ આવ્યો છું. જે કોઈ પકડી ફ્રેન્ચ સરકારને સ્વાધીન કરશે તેને ઉપલું ઇનામ દેવામાં આવશે. મી. મસુદ હસન વાંચી નહીં રહ્યા હશે, એટલે તો ટપાલી પોસ્ટ આપી ગયો. પત્ર ખોલી વાંચવા લાગ્યો. મી. મસુદ હસન મને લખી જણાવતાં આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થાય છે. છતાં, તેમ કરવા વગર છૂટકો નથી. રાતના કરન્સી બેન્કમાં ચોરી થઈ. નગરશેઠનું વીલ ચોરાયું. તે કીમતી વીલ મારી પાસે નથી. પરંતુ પ્રખ્યાત લુટારો મને હજો દસ, વીલ લઈને પસાર થઈ ગયો છે. અલબત્ત આજે મારે કપ્પલ કરવું જોઈએ કે, શેરના માથે સવાશેર પણ છે; એમાં જરા પણ સંદેહ નથી. પણ મારા જેવો એકકો

એવાએને ગજવામાં નાંખી ફરે છે. તે સાથેજ હું દ્રઢ પ્રતીક્ષા લઉં છું કે, જ્યાં સુધી મેક્યુરનુ વેર વસુલ નહોં કરે, ત્યાંસુધી હું મારા પોતાના કાર્યમાં ભાગ લઇશ નહીં મને ખાતરી છે કે, હમારા એ ના તયમાં શુ રંગ જામે છે. તે નીહાળવા આપ ભાગ લેશો ખરા.

લી. અકલ્પનો એકકો.

નહીં ધારેલો પત્ર વાંચી હું વિચારના સાગરમાં ડુબવા લાગ્યો. મેક્યુર પણ એકકાને માથાનો મળી આવ્યો છે શું એ ખરી ખીના હશે કે બનાવટી છે? તે જાણવા હું ચાતુર થયો. મારે કેવી રીતે કામ લેવું તે વિચારવા લાગ્યો અને એકકાને મેક્યુર સાથે મળી આવે તો કેવી મજા પડે. મેક્યુરને શોધવાની જરૂર હતી. તેમ મારી શંકા ખરી નીવડવાથી મને પુરી ખાતરી થઇ કે વીલ એકકા પાસે નથી. પણ મેક્યુર હાથ કરી ગયો છે તે વિદેશી હોવાથી કંઈ ઘડીએ પરદેશ નીકળી જાય, એ કહેવાય નહીં. એકકા કરતા તેની તપાસ ચલાવવાની ખાસ જરૂર હતી. રાતના ઘણી કેસીસ કર્યા છતાં મેક્યુર તેમ એકકો છટકી ગયા હતા. પરંતુ આવા નકામા વિચારને બાગુએ મુકી હું તરત છઠ્ઠો. ને જ્યાં બાડાની ગાડી ઉભી રહે છે. તે તરફ આવવા લાગ્યો. કંઈક રાતની આતમી મેળવવાની આશાએ, ગાડીવાળાએને પુછવા લાગ્યો રાતે તમારી ગાડી કોઇ વિદેસી પુરેષે બાડે કરી હતી? જવાબમાં “ના” મળવાથી હું અગાડી વધ્યો. પણ જરાક છેટે એક વિદેસી ગાડી ઉભેલી હોવાથી, હું તે વિદેસી ગાડીવાળાને પુછવા લાગ્યો. તારી ગાડી રાત કોઇ બાડે લઇ ગયું હતું? ગાડીવાળો મારા તરફ જરાકવાર જોઇ કહેવા લાગ્યો, જી હા એક વિદેસી મને રાતના ફરન્સી બેન્ડમાં લઇ ગયો હતો. વધુ ખુલાસો મેળવવાના અર્થે મેં પુછ્યું. કોઇ બીજી વખતે તને બોલાવ્યો છે? તરત જવાબ મળ્યો હા. મને કાલે ૯ વાગે વેજટેરીઅન હોટલમાં આવવાનું કહ્યું છે.

ગાડીવાળાને એક રૂપીઆ આપી હું બેન્ક મેનેજરની મુલાકાતે ગયો. મેનેજર હમ્ણુ ઘરમાંજ હોવાથી, મારી ધરેલી મુલાકાત થઈ મી. કાન્તા, જાણે મને જોઈને કેમ આનંદમાં નહીં આવ્યા હોય ! તે ખુસ્સી આપી પુછવા લાગ્યા, શું તમે રાતના ચોરીના વખતે બેન્કમાંજ હતો. કેવી રીતે ચોરી થઈ તે ખુલાસો કરવા કૃત કરશો. આજ કાલ લુટારૂઓની ધમાલ કેટલોક અશે વધી પડી છે તેમાં જીવનો પણ બચ રહે છે મેં મી. કાન્તાને શાંત પાડતાં કહ્યું. મી. કાન્તા, આપ ગભરાશો નહીં. ઇશ્વરની ઇચ્છા હશે તો, એ નફાસોને પકડીને બચવા પછીજ મારી બહાદુરી કપ્પુલ કરશ. આપને કેટલીક અગત્યની ખીના પુછવા હું અત્રે આવ્યો છું. માટે જોટલું જાણો તે કહેવા કપ્પુલ કરશો. અવશ્ય, બોલી ગર્ભોર સ્વરે મી. કાન્તા બોલવા લાગ્યા. મી. મસુદ આપ એક બાહોશ પ્રખ્યાત ડીટેક્ટીવ છે. જેથી મારી સર્વે ખીના આપને કહેવામાં મારે લગાર પણ વધે નથી મને એક દાસીની ખામ જરૂર હોવાથી મેં છાપામાં જાહેર ખબર છપાવી હતી. કે, મારે એક હુશીયારને લાયક દાસીની જરૂર છે. ખીજે દીવસે એ નીમકદગમ દાસી એક જુવાન પુરુષ સાથે આવી હતી. તેને લગભગ ચાર મહીના થયા છે, મને પુરા ખાત્રી કે દાસી સાથે આવનાર પુરુષ અઠકલનો એકકોજ હોવો જોઈએ એમાં જરા પણ સંદેહ નથી. મહાનામાં બે ત્રણ ચક્રર માર્યા સીવાય એ દાસીને એન પડે તેમ હતું નહીં ટાપસી પુરતાં હું વચમાંજ બોલી ઉઠ્યો. બરાબર છે. મી. કાન્તા આપની વાત સચ છે. એ લુચ્ચી દસી અસલ નગર-શેઠની હતી. ત્યાં પણ આવા બચકર કાર્ય કરવામાં પાછીરહે નહીં. એ હરામખોરને સારી રીતે સીક્ષા કરવી ઘટે છે. હમારી વાત પુરી નહીં થઈ હોય, એટલે મી. કાન્તાની માઠી મી. કાન્તાને બેન્કમાં લઈ જવા આવી ગઈ હતી. જેથી હમે ગાડીમાં બેસી બેન્ક તરફ ગયાં.

ગાડીમાંથી હતરી બેન્ડમાં કંઈપણ પુરાવો મળી આવવાનો હેતુ, એ તપાસ કરવાનો હતો. પરંતુ જાણવા જેવું કંઈપણ નહીં મળવાથી હું બહેનમાં જવા ઉપડ્યો. રસ્તામાં પેલો વિદેશી ગાડીવાળો મને આવતા જણાયો. તે ક્યાં જાય છે. તે જાણવા મેં તેને પુછ્યું. કેમરે અધ્યા ક્યાં જાય છે. હોટલમાં જવાનું તો હજુ વાર છે. માટે અત્યારથી ક્યાં જાય છે !

ગાડીવાળો-સાહેબ, હું આપની તપાસમાં હતો.

મેં કહ્યું-કેમ મારું શું કામ પડ્યું.

ગાડીવાળો-લુચ્ચો મેક્યુર તે ગાડીવાળાને લાંચ રસવત આપી ચોતાનો હરી લીધેલો જણાય છે. એની વાતપર મને સંઠા આવતાં મેં ખુલાશો પુછ્યો. ત્યારે તું તે ગાડીવાળો નહી,

ગાડીવાળો-હું ના. હું તો કલકત્તા મેલટ્રેનનો મદદગાર, શું આપ મને ભુલી ગયા છો ? ખરેખર આ વખતે મદદગાર ગાડી હાંકનારના ડ્રેસમાં સજ્જ હતો, સેજમાં પારખી શકાય તેમ હતું નહીં જેને જોઈ હું આશ્ચર્ય પામવા લાગ્યો. ને મનમાં આનંદ થવા લાગ્યો કે, મારો મદદગાર હુસિયાર ને બહાદુર છે. ત્યારે શું મદદગાર તું વેછટેરીઅન હોટલમાં જઈ આવ્યો. ખરો ?

મદદગાર-હું હા. પરંતુ મેક્યુરનો પ-નો લાગ્યો નહીં. બેન્ડમાં તમારા આવ્યા. અગાડી હું તે વિદેશી ગાડીવાળાની પાસેથી બાતમી મેળવવા નીમેલે વખતે ડ્રાઈવર બની જવાનો હતો. એટલે તમે આવ્યા ને મને વિદેશી ડ્રાઈવર જાણી પુછ્યું. તે આપ સારી પેડે જાણો છો તેના બદલામાં રૂપીઆ પાંચ મળ્યો હતો. તે આપની મહેરબાની કહેવા હું તદ્દન ભુલી ગયો હતો, કેટલીક વાત થયા બાદ અમે છુટા પડી ગયા. ને શહેરના ખુણેખાચરે હું ભટકવા લાગ્યો. જે

કલાક વીતી નહીં હશે કે મારી શોધમ શોધ થવા લાગી. મી. કાન્તાને
 નોકર આવી મને કહેવા લાગ્યો. કાન્તા શેઠ, આપને અસારે જરૂરી
 કામ સારું બોલાવે છે. માટે સત્વર આજો હું નોકર સાથે કાન્તાના
 મકાને ગયો. મી. કાન્તા ધ્રુજતા રવરે કહેવા લાગ્યા. મારી કીસમતમાં શું
 લખ્યું હશે એ પ્રભુ, મારું રક્ષણ કર. એ પાપીઓનું
 સત્યાનાશ કર. મી. કાન્તા આપ ધીરજ રાખો શું બનવા પામ્યું
 છે, ને કહેશે. મી. કાન્તા કંઈક બોલવા ગયા પણ, બોલાયું નહીં.
 પણ હૃદય ઠંઠણ કરી કહેવા લાગ્યા. મી. મસુદ હસન આપ સવારે
 આવ્યા, ત્યારે મારી પ્રાણ પ્રીય પુત્રી ઘેર હતી. પણ બદમાસો હજી
 છેડો નહીં મુક્તા પેલી લુગ્ગી દાસીને સમજાવી પટાવી મારી પુત્રીને
 હાલી ગયા છે. મી. કાન્તાની વાત પર મને શકા રહી. શંકાને માટે
 તો મેં મી. કાન્તાને ખુલાસો કર્યો આપ જાણો છો કે, એ હરામ-
 ખોર દાસી મેકયુગની નથી ? તેમ એકઠો દાસીને મોકલે, એ બનવા
 જોગ નથી. દાસી બીજી વખત તમારા મકાનમાં પગ મુકે એ માનવામાં
 આવે તેમ નથી. બદમાશ મેકયુર પોતે દાસીને વેશ ધારણ કરી
 આવ્યો હશે. એ ઘુટડો મને ઉતરે છે. શું ત્યારે મેકયુર મારી પુત્રીને
 લઇ ગયો છે. એમ કહેવા માંગો છો ? મેં કહ્યું, અવશ્ય. એમાં જરા
 પણ શક નથી. મી. કાન્તા કંઈક ઉંડા વીચારમાં ગરકાવ લાગ્યા.
 જાન લુપ્તી ગયા. આમથી તેમ આંટા મારવા લાગ્યાં. મેં મી. કાન્તાને
 હીંમત આપતા કહ્યું. આપ ગભરાશો નહીં આપની પુત્રીને એ દુષ્ટના
 હાથમાંથી બચાવીશ. મારી બનતી દાશીય કરી, તમારી પુત્રીને મેળવી
 આપીશ. મી. કાન્તાએ મારો આભાર માનતા કહ્યું, પ્રભુ આપને મદદ
 કરો. એ પાપીઓનો નાશ થવા વગર રહેશે નહીં. વધુ નહીં રોકાતાં
 હું સામે આવતી ગાડીમાં ચઢી બેઠો. ને ગાડી જોસબેર ચાલવા લાગી.
 જરાક વાર નહીં લાગી હશે કે હું ટીફીટ માસ્તરની ઓફીસમાં

આવી લાગ્યો હતો. અગત્યની બીના સંતોષકારક નહીં મળવાથી આ સમયને નહીં ગુમાવતા પાછો મી. કાન્તાની ખબર લેવા ગયો. આ વખતે મી. કાન્તા એકમા હતા, મારું આવવાનું જોઈ, જાણે ધારેલો વિચાર પુરો કેમ નહીં પડ્યો હોય, તેમ કહેવા લાગ્યા. મી. મસુદ આપ અત્યારે પધાર્યા એ તમારી મોટી મહેરબાની થઈ છે. મારી પુત્રીને લખેલો એક પત્ર મને મળી આવ્યો છે આપ સ્ટેશને નહીં પહોંચ્યા હશે કે આ પત્ર દીવાનખાનામાંથી જીડી આવ્યો છે. માટે આપ પોત વચ્ચે. એમાં મારે વાંધો નથી. મી. કાન્તાનો પત્ર લઈ હું ધ્યાનકવક વચવા લાગ્યો. તે નાંચે પ્રમાણે લખેલું હતું.

ઝાલા પિતાશ્રી.

મજબૂર પત્ર લખતાં મને શરમ લાગે છે. છતાં લખ્યા વગર આપના ખુદ હૃદયમાં શાન્તી થાય તેમ લખતું નથી કેટલાક દીવસથી મારું હૃદય અથવા મારું અંતઃકરણ મી. દયાલજીએ કમળે કર્યું છે. તે તમે સારી પેઠે જાણો છો. પરંતુ, આપની નામરજીથી હું ખુલાસો મેળવી શકતી નહીં હોવાથી. હું મી. દયાલજી સાથે સદાને માટે આવી મઠ છું જેથી આપ મારી શોધ કરશો નહીં.

હું આપની પ્રાણપ્રીય પુત્રી, વલસી.

કામળા વાંચી રહ્યા માટે મારે શુ કંવુ, જ મને સુખ્યું નહીં. આ વળે શું બેઠે છે. દયાલજી વળી મારું છે. તેનો વિચાર કરવા લાગ્યો. હું ત્યારે કાન્તાની પુત્રી ખુશીયા આ અગત્યના માણસ દયાલજી સાથે મળે છે. એમ કંઈક વિચાર આવતાં મેં મી. કાન્તાને પુછ્યું મી. કાન્તા, આપની પુત્રીને મી. દયાલજી સાથે કંઈ સંબંધ હતો, તે આપ જાણો છો? મી. કાન્તા એ કંઈક વિચાર કરી મજીર સ્વરે કહ્યું અવશ્ય, હું જાણું છું પરંતુ એ માણસ મારી પુત્રીને લાવક નહીં હોવાથી, મારી નાખુશી હતી. તેમ, એની ચાલચલગત સારી નહીં હોવાથી, મારી

પુત્રીને ઝેની સાથે પ્રેમ બાંધવાને મેં સખ્ત રીતે ના પાડી હતી. છતાં, કેટલીકવારે મને હજી સુધી તેવોજ સંબંધ હોવાનો ભય રહેતો હતો. મી. કાન્તા, દયાલજી ક્યાં રહે છે ? તે આપ જાણો છો. મી. કાન્તાએ અફસોસ કરતાં નીચે જોષ કહ્યું. ના એ ક્યાં રહે છે. તેમ મને કશી ખબર નથી. પરંતુ તે ઘણું કરી મુંબત્તો રહેવાસી લાગે છે. મેં મી. કાન્તાને હીંમત આપતા કહ્યું; શીકર નહી. આપ નીરાંત રહેશો; કંઈ ગભરાવા જેવું નથી. મી. કાન્તાની રજા લઈ ચાલવા લાગ્યો. પરંતુ વળી પેલો પત્રો વિચાર આવતાં એક વાર વળી ખરાબર જોવા લાગ્યો. ખીરસામાંથી પત્ર કાઢી કાગળને ખરાબર તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે, પત્રનું લખાણને નીચેની સહી એક માણસથી લખાયાં હતાંજ નહી. જેથી મી. કાન્તાને કંઈ ખબર હોવાના હૃદયે મેં પુછ્યું પત્રમાં તમારી પુત્રીનું લખાણ છે. એ શા આધારે કહી શકે છે ? કારણકે ઉપલા લખાણમાં જે નીચે સહીમાં, એક માણસથી લખાયું છે, એ માનવામાં આવતું નથી. એ શું સમજવું ? બદમાશના વિચિત્ર કાવત્રા લાગે છે પરંતુ આટલું તો હું ચોક્કસ રીતે કહી શકું કે આ પત્ર તમારી પુત્રીનું લખેલું નથી; પણ એમ અનુમાન થાય છે. કે, પત્ર લખી બદમાસે જોરજુલમથી તમારી પુત્રીની સહી લીધી હશે; એ માનવા જોમ છે મી. કાન્તા, આપ ખીલકૂલ ચીંત્તા કરશો. નહી. આ પત્ર મી. બદમાસને શોધી કાઢવાને સરવ થન પડશે જો કે પત્રમાં શું ભેદ સમાયેલો છે. તે હું સારી પેઠે જાણું છું. પણ જાહેર કરવા પહેલાં મારે તેની ખાત્રી કરવી જોઈએ. મારે અવશ્ય હું આપની મુલાકાત કાલે લઈશ. મી. કાન્તાને અનેક રીતે હીંમત આપી હું પહેલી ગાડીમાં મુંબઈ જવા ઉપડ્યો. રસ્તામાં એક બીજો વિચાર આવતાં રોકેજને નહીં જતાં હું વેજીટેરીઅન હોટલમાં ગયો. સુભાગ્યે હોટલનો મેનેજર મળી આવ્યો હતો. હોટલમાં વધારે ગીરદી નહીં

હોવાથી, મેનેજર સાથે વાત કરવાનો લાભ લઈ શક્યો. આપની હોટલમાં ગઈ કાલે અથવા એક બે દિવસ અગાડી કોઈ દયાલુ નામના માણસનો ઉતારો હતો ! હોટલનો મેનેજર કંઈક વિચાર કરીને કહેવા લાગ્યો. મને યાદ નથી. પણ જો ઉતારો હોય તો મારી ડેલી યુકમાં હશે. મારે હું હમણાજ જતાવું છું. પ્રીય વાંચક લુટારો અને બદમાસ લોકો કંઈ એક નામથી જાણખાતા નથી. તે પાંચ પચીસ નામ ધારણ કરે છે. એટલે યુકમાં શું જડે ! તે માણસનું ખરું નામ કયું હશે ! એ જાણવાનું કંઈ એમાં હતું નહીં, ધારણા નીજૂળ નીવડગથી હું પાછો રેશને આવી લાગ્યો. ગાડી આવવાનો સમય હોવાથી ટીકીટ લઈ હું ગાડીમાં બેસી ગયો. ગાડી ઉપડવાના બરાક અગાડી એ જુવાન પુરૂષ જાણે રેશનમાંજ કામ કરતો હોય, એમ જાગતો હતો. તે એ પત્ર લઈ આવ્યો મારા હાથમાં મુક્યું. એટલે ગાડી પણ રેશનેથી ઉપડી ગઈ હતી. પત્ર જોઈને મને અનેક વિચારો આવવા લાગ્યા. પત્ર કંઈ અગત્યના કામસર વખતે મી. કાન્તાનું હોય, કંઈ નવી બતમી મળી આવી હશે, હવે મારે શું કરવું બીજી તરફ ગાડી ધમધાકાર મજલ કાપતી હતી આવેલો પત્ર વચાવ્યા વગર મારો જુદો હતો નહીં. જેમાં હું નીચે પ્રમાણે વાંચવા લાગ્યો.

મી. મમુદ હસન.

મારી પ્રતીજ્ઞા જમ નહીં કરતાં, મજકુર કાગળ લખવા હું ફરજ નમવું છું. જો કે તમે મને એ બાહોસ લુટારો ધારતા હશો બીજી રીતે કહો તો બદમાસ ખુની પેઠે સરખાવતા હશો. તેનો લગાર પણ મારા મગજમાં વિકાર નથી માર નામ અકકલનો બેઠકો છે, તેમાં નવાઈ નથી. તેન દરેક કામમાં હું અલગત એકકોજ છું, એમાં જરા પણ સદેહ નથી. મી. કાન્તાની પુત્રી ગુમ થઈ તે હું સારી પેઠે જાણું છું. તેમ મેક્યુર વીલ લઈને ક્યાં ગયો છે, તેની પણ મેં ખબર કાઢી છે.

વીલ હજી તેની પાસેજ છે. એ પણ હું ખાત્રીથી કહી શકું છું. આજે તમે દયાલજીની ખબર કાઢવા વેળેટરીઅન હોટલમાં ગયા હતા. ને ત્યાં શું બનાવ બન્યો, તેનાથી હું અજાણ્યો નથી. દયાલજીનું નામ તમે કેટલી ખુશમાં શોધો તે ક્યાંથી મળે? જીલ્લાલદનું નામ પુછને તો, કંઈક ખબર મળતે ખરો. નાગદેવી સ્ટ્રીટ.

હી અક્કલનો એકકો,

ગાડી પુરવેગે ચાલતી હતી. ઠંડો પવન પોતાનું કામ સારી રીતે કરતો હતો, પત્ર વાંચી રહ્યા બાદ એકકો ખરેખર બાહોશ લુટારો છે. એમા જગ પણ વાંધો હતો નહીં. ખીજી તરફ દયાલજી ક્યા નામથી પ્રખ્યાત હશે, તેના વિચાર કરવામાં હું ગુંથાયો. અક્કલનો એકકો હજી સુધી મારા હથમાં આવ્યો નહીં તેમ વીલ બેન્કમાંથી ચોરાઈ ગયું, નગરશેઠના ખુનીને સંસ્કૃત કરવાનો સમય આવ્યો નહીં, કન્ક્રેટમાં ક્યા હશે? જીવતી છે કે, મરી ગઈ છે? એનો પણ હજી ખુલાસો મળ્યો નથી અધુરામાં પુરું. મેકયુર ફેન્સનો બાહોશ લુટારો હજી પકડાયો નહીં. નવીન આફત મી. કાન્તાની પુત્રીને કેશ લઈ ગયું છે. એને પણ મારે પકડવાની અગત્ય છે તેમ ધણી દીવસથી ઇન્ટરપ્રેટર દેવપ્રસાદની સુલાકાત થઈ નથી. એવા અનેક વિચારોના મહાસાગરમાં હું ડુબવા લાગ્યો. હજી મારા વિચારો પુરા નહીં થયા હશે. કે હમારી ગાડીને એકાએક ધક્કો લાગ્યો, ને બારે અકસ્માતમાં હું સપડાયો. ધણી પેસીન્ગરને વાગ્યું હતું. તેમ મને પણ વાગ્યું હતું. મને વધારે નહીં વાગેલું હોવાયા. હું લોકોને મદદ કરવા લાગ્યો, કલાક એક થયો હશે કે, મુશ્મળી ખીજી ગાડી મંદે આવી લાગી હતી. જોયી બધાઓને મુશ્મળી હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવ્યાં. મારે પણ ફરજિયાત જવું પડ્યું હતું. પરંતુ ખીજેજ દીવસે ડાક્ટરની સરટીફિકેટ લઈ, હોસ્પિટલમાંથી હું નીકળી આવ્યો હતો. ને દયાલજીની

શોધ કરવા નાગદેવી સ્ટ્રીટમાં પુછવા લાગ્યો. મહામુશ્કીલીથી મકાન તો મળ્યું, પણ તેમાં કોઈ હતું નહીં. પાડોશીને પુછતા માલમ પડ્યું કે, દયાલજી આજે કેટલાક દીવસથી ગયો છે. હજી આવ્યો નથી. એટલી તો બાતમી મળી હતી કે, વધુ વાર તે મી. કાન્તાને ત્યાં જવ આવ કરતો હશે મુજબના પ્રખ્યાત ડીટેક્ટીવ પાસે રહેતો હોવાથી હું તેમની મુલાકાત લેવા ગયો હતો. પણ ઘેર નહીં મળવાથી બેરી બાંદર પર જવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો. બેરીબાંદર પહોંચતા મારી નજર કેટલાક વીદેસી લોકો આવજાવ કરતા, એ હોટલમાં પડી લોકોની ધમાલ આ વખતે બારે હોવાથી રખેને મેક્યુરનો પનો મળવાનો સંભવ હતો. મારા ડ્રેસ આ પ્રસંગ દેસી હોવાથી વિદેશી ડ્રેસ પહેરવાનો સમય આવેલો જાણી હું પાસેની એક ગલીમાં ગયો. જ્યાં મારો અસ્લી ડ્રેસ કાઢી એક વિદેશી ધાટનાં મેં પરિધાન કર્યો બાગ્ચેજ મને કોઈ હિન્દી ઓળખી શકે, કારણકે અત્યારે મારો બપોરો કંઈ અજાજ રીતનો હતો. હોટલમાં નહીં પ્રવેશ કરતાં હું સામેના ઓટલા પર બસી, લોકોની હાલચાલપર નજર રાખવા લાગ્યો. એ મીનીટ નહીં થઈ હશે. કે, એક જુવાન પુરુષ મારા હાથમાં એક ચીઠ્ઠી આપી ગયો. તેમાં નીચે પ્રમાણે લખેલું હતું.

અન્ટરોડ નંબર ૨૭ વાળા મકાનમાં મી. મેક્યુરનો પનો મળવાનો સંભવ છે.

લી. મદદગાર કલકત્તા મેલટ્રેન.

મદદગાર એ પોતે કોણ છે એ હું જાણવા પામ્યો હતો નહીં. પરંતુ, તેના આવા હૃદય કાર્ય જોઈ, હું મનમાં આનંદ થવા લાગ્યો. દરેક રીતે મનમાં વખાણ કરવા લાગ્યો. તેની આટલી બધી હુશિયારી પર અતીશય આનંદ થવા લાગ્યો ખરેખર. મને છેવટ સુધી, એ બાહોસ મદદગાર થઈ પડશે. એના જરા પણ સંદેહ હતો નહીં.

આ પ્રસંગે વિચારના ઘોડા દોડાવાનો સમય હતો નહીં, પણ સખેલા પ્રમાણે મારે નંબર ૨૬ ગ્રાન્ટરોડ પર તપાસ ચલાવાની જરૂર હતી. સમયને અનુસરી હું ગ્રાન્ટરોડ તરફ ચાલવા લાગ્યો. ઉતાવળથી ચાલેલો હોવાથી હું જરાક વારમાં નંબર ૨૭ વાળા મકાને પહોંચી ગયો હતો જેવો મકાનમાં હું ધુમવા લાગ્યો એટલે બાળુના એક મગનમાં કાંઈએ મને યુમ પાડી. એ ધરમાં કાંઈ નથી. આપ કાને મળવા માગો છો? આ શબ્દો સાંભળી હું ત્યાંજ અટક્યો. એટલે જરાક વારમાં પેલો બાળુમાંથી યુમ પાડતો પુરૂષ મારી સનમુખ આવીને ઉભો, સાહેબ આપ કાને મળવા માગો છો? ક્યાંથી આવો છો કારણકે આ મકાન ખાલી છે એમાં કાંઈ બાકુત રહેતો નથી નંબર ૨૭ વાળા મકાનનું બોપાળુ નીકળતા મને અનેક વિચારો થવા લાગ્યાં. અમાડીથી એ પુરૂષના ઉપર મને વહેમ પડ્યો હતો. જ્યાં એ પોતે કાણ છે? તે જાણવાના ઉદ્દેશથી હું પેલા સદગૃહસ્થને પુછવા લાગ્યો. શું? આ મકાનના માલેક આપ પોતે છો? જી હા. ગ્રહસ્થે ગભીર સ્વરે કહ્યું. હવે મને ખાત્રી થઈ કે આ મકાનનો માલેક એ પોતે છે પણ એમાં કાણ રહેતું હતું. એની એને જરૂર ખખર હશે સદગૃહસ્થ તમારું મકાન ફેટલાક દીવસથી ખાલી પડ્યું છે? સાહેબ, એ ખાલી પડ્યું નથી. પણ મેંજ સાંજે ખાલી કરાવ્યું છે કેમ ખાલી કરાવ્યું તે તમે જાણવા માગતાં હો. માટે હું ખુલાસો કરીશ, મેં તમારા જેવા એક વીદેસી ગૃહસ્થને મારું મકાન બાડે આપેલું હતું પરંતુ એ કાંઈ મહા લુચ્ચો બહુત મને મળી આવ્યો હતો. લગભગ બે માસથી કીરાયું નહીં ચલાવી. તેમ તેની નજરોનજર મુલાકાત નહીં થવાથી, હું કંટાળી ગયો હતો તેનો જરા જરૂર રહી ગયેલો માલ પોલીસ ખાતાને સ્વાધીન કરી મકાન ખાલી કરાવ્યા વગર ખીજે એકકો ઉપાય હતો નહીં; જ્યાં મે તેમજ કર્યું છે.

શું આપ કંઈ તેના સમા લાગે છે ? કીમતી સવાનને નહી તજ દેતાં, મેં હા બણી, જેથી તેની કેટલીક નવીન બાતમી પણ મક્કી આવવાનો સંભવ હતો. મેં અમાડી ઘેડા હાંક્યા. સદ્ગૃહસ્થ એ પુરૂષ મારો નજીકનો સગો લાગે છે. ગઈ કાલે મને તેનો એક પત્ર મળવાથી હું અત્રે તેને મળવા આવ્યો છું. તે ગેરહાજર હોવાથી તેની મુલાકાત નહી થઈ. હું દલગીર છું, પરંતુ તેનો ખાસ ઉતારો ક્યાં છે તે આપને ખબર હશે. સદ્ગૃહસ્થ કંઈ લાભો વિચાર કરીને કહેવા લાગ્યો, જો કે મને એકસ ખબર નથી. છતાં, બોરીજંદર પરની વીદેસી હોટલમાં એનો મુકામ હોવો જોઈએ. કારણ મારા મકાનમાં રહેવા છતાં તેનો ઉતારો લાંબા ધણે ભાગે હતો. તે ઉપરથી હું કહી શકું છું. તે આપના મકાનમાં કેટલાક મહીનાથી રહેતા હતો. મેં ગંભીર સ્વરે પુછ્યું ? લખમમ ચાર મહીના થયા હશે. તેમા એ મહીનાનું બાકું મને મદ્યુ' દે. આડી ના ઘે મહીનાનું બાકું આપનો નથી. મેં ગૃહસ્થને દીક્કાસો આપતા કહ્યું. આન એ શીકર રહેસો તે મારો સગો થાય છે, એટલે હું એને મળી આપનું ચડેનું બાકું અપાવીશ. પરંતુ એ મને ક્યાં મળશે ? એજ ચીન્તામા હું છું સાહજ ચીન્તા શું કરવા કરો છો ? એ બહાર તમેને વીદેસી હોટલમાં મળશે. ગઈ કાલે મારા એજ દોસ્ત સાથે તેની મુલાકાત થઈ હતી એટલે અવશ્ય તેનો મુકામ તે હોટલમાંજ છે. હવે વધારે વખત ગુમારામા સાર નહી હોવાથી, હું એક બાડાની ગાડીનાં બેસી બોરી જંદર જવા લાગ્યો. જોનજોનામાં એ હોટલ પાસે આવી લાગ્યો હતો. જેવા ગાડીમાથી ઉતર્યો, તેવોજ એ ગૃહસ્થ જાણે મુકામનો રહેવાસીને ખાનદાનનો પુત્ર હોય તેમ લાગ્યો. દીક્કાનો ફાસ્ટમેલ જે પાંખમમેલ કહેવડાવે છે, તે ક્યારે ફપડે છે ? આપ કૃપા કરી બતાવશો ? બતાવ્યા પહેલાં એ અંખણ કોણ છે ? કારણ એની વાત ઉપરથી એ જણાય આવતો હતો કે, મુંબઇનો કોઇ રહેવાસી તો

હતો નહીં. જો, મુંઝવેનો હોય તો પ્રખ્યાત મેલ ક્યારે ઉપડે છે ? તે સરવેને ખબર છે, ને તે દીવસમાં એક વખત ઉપડે છે. એટલે કેમ ખબર નહીં હોય ? માટે એ વીદેસી પુરુષ કોઈ નવો મુંઝવે આવેલો જાણી, હું પણ તેની સાથે નવો જાન્યો. મીસ્તર, મને પણ ખબર નથી. કારણ કે મુઝમ આવવાને મને એક દીવસ થયો છે મુંઝવેથી હું તદ્દન અજાણો છું. માટે લાચાર છું. ધણે ભાગે તે સવારમાં ઉપડી જાય છે. જો, આપને અડચણ નહીં હોય તો હું ખબર મેળવી આપીશ. મારી બત્રાઈ જોઈ તે ગૃહસ્થ મારી સાથે વધારે વાતો કરવા લાગ્યો. “જોઈતું હતું, ને વેદે કહ્યું.” તેમ હું પણ તેનો લાભ લેવા લાગ્યો. કેટલીક વાતો થયા બાદ, પેલા ગૃહસ્થે મને પુછ્યું. આપનું નામ શું છે ? ને ક્યાંના રહેવાસી છો ? મેં કહ્યું, મારું નામ આરવોલ ને ફ્રાન્સનો રહેવાસી છું નામ સાંભળતાની સાથેજ, તે ચોંચ્યો ને સવાલ કાઢે, ત્યારે બદમાસ મેધુર વીર લુટારાને તમે સારી પેઠે જાણતા હશો. કારણ કે તે પણ ફ્રાન્સનો રહેવાસી છે. મંબીર સ્વરે મં જવાબ વાળ્યો. કેટલેક અંશે હું જાણું છું. પણ એવા બદમાસોને જાણી આપણે કરવાનું છે શું ? તેના વતી તમેને ખીલીક તો લાગતી નથી ? ખરેખર, મીસ્તર ગૃહસ્થ બપ પામી ગયા હતા જેથી દીક્ષી ઉપડી જવાનો વિચાર રાખનાં હતા, સ પુરુષ બરસો આપતાં મેં કહ્યું તેનાથી ખીલવાનું કદ કારણ નથી. શું આપે તેના વીધે નવીન સંભળ્યું છે ? પેના ગૃહસ્થ મારા સાસું જોઈ કહેવા લાગ્યો. અવશ્ય પરમ દીક્ષે તે કોઈની છોકરી ઉપાડી લાગ્યો છે આપે તે કમ જાણ્યું ? વધારે ખુલાસો જાણવાના ઉદ્દેશે મેં પુછ્યું. ગઈ કાલે હું આ હોટલમાજ હતા ત્યારે તે છોકરીને તે લાગ્યો હતો.

મેં કહ્યું-નમે તે છોકરીને નજરો નજર જોઈ છે.

ગૃહસ્થ-જી હા. સારી પેઠે. કોઈ ઉચ ખાતદાનની છોકરી હોય તેમ લાગતી. હતી એ પાપી બદમાસના હાથે કેમ ચઢી ગઈ, એજ વિચાર હું કરવા લાગ્યો હતો.

મેં કહ્યું-શું? ત્યારે તે અહીંજ તે છોકરી સાથે રહે છે ?

ગૃહસ્થ-તેમ બનવું અસંભવીત છે કારણ કે બવાબદારમાં તેને કાંઈ તે કાંઈ બીજું ઠેકાણે ચાલ્યો ગયો હતો, ત્યાર પછી મારા જોવામાં આવ્યો નથી.

આટલી વાતચીત થયાબાદ હમે જુદા પડ્યા. મને ખાત્રી થઈ હતી કે, મેક્યુરનો મુગમ આજ હોટલમાં છે. એજ હોટલમાંથી તેનો પતો મેળવવાનો મેં પ્રયત્ન નીશ્ચય કર્યો. પરંતુ ગૃહસ્થ બનીને બધું જાણે ત્યારે પોસાય, એમ હતું નહીં. જેથી શરાબી બની જાણે પી કેમ ચાલ્યુર નહીં હોય, તેમ, હોટલમાં બધું જાણ પાડવા લાગ્યો. તે દરેક ઠોંગ કરવામાં બાકી રાખી નહીં. મારી જુમને કાંઈ લક્ષ્યમાં નહીં લેતાં હું વધારે જોરથી નીચેના શબ્દો બોલવા લાગ્યો. એક વેટર, કમાન. હરીઅપ વન ગ્રાસ ચમપેન ડીવીક ડેમ યુ. આ પ્રસંગે હોટલના બધા લુચ્ચા તેમજ ગૃહસ્થોની આંખો મારા તરફ વળી હતી તેમજ હું મનમાં અનંદ માનતો હતો, પરંતુ બે પુરુષ એ જુલુના ટેબલ પર બેસી, નીચેની વાતો કરતા જણાયા. વીલીઅમસ, એ ગૃહસ્થ આપણા ટેબલ પર આવીને બેસે તો, કેવી મજા પડે. એટલે બીજો બોલવા લાગ્યો. અરે એવી બાહાર આવે. ગલાસો ઉડાવવાની ગમ્મત પડે. કંઈ નહીં. દોસ્ત, જ્યાં એ બેસશે, તેના ટેબલમાં આપણે ગોઠવાઈ જઈશું. પછી કંઈ વાંધો આવશે ? એટલે બીજો બોલવા લાગ્યો. વાહરે દોસ્ત. જુમ અકકલ દોડાવી મેક્યુરની બો લાગી ખરી. મેક્યુરનું નામ સાંભળી મેં નકકી કર્યું. કાતો એ બે પુરુષ તેના હશે અથવા મેક્યુરથી વાકેફ હશે, જેથી એ લોકોની સાથે મારે સંબંધ જોડવાની ખાસ જરૂર હતી. પણ સુખને સુખ કંઈ સંબંધ જોડાયો ને ખાતરીઓ મળે ? કંઈક સરવું પણ પડે માટે મેં હોટલના વેટરને જુમ પાડી. હજી વેટર નહીં આવ્યો, તે પહેલાં પેલા બે પુરુષ મારી પાસે સેક્રેટ

કરી, મારા ટેઅલમાં જૈસી ગયા તેનો લાભ લઈ મેં ત્રણ ગ્લાસ આન્ડીનો ઓર્ડર આપ્યો. મારું ગ્લાસ મેં અગાડીયીજ ખાત્રીની ગટરમાં ઢોળી મુક્યું હતું. એટલે પેલા બે છાંકટા ગટગટાવી ગયા. હજુ તે બરાબર રંગ પર નહીં આવેલા હોવાથી મેં બીજી એક આખા બાટલી બેન્ડીનો ઓર્ડર આપ્યો. આખી બાટલીનો ઓર્ડર જતાં હોટલનો ધણી પોતે બાટલી લઈ હમરી ટેઅલે આવ્યો. બાટલી ટેઅલમાં ગોઠવતા મને કહેવા લાગ્યો. કેમ બાઈસાહેબ ગ્રહસ્થ જેવા લાગો છો ને આવા ધંધા કરો છો ?

વાહ ! તારા જેવો ગૃહસ્થ તો હમે આજેજ જોયો. ક્યાંતો રહેવાસી છે ને બસી મરશે ? હુ ગુસ્સે થઈ કહેવા લાગ્યો. પાછું તું પુછનાર કોણ છે ? મારા પૈસાથી જમે તે ધંધા હું કરું, તેમાં તારા કાટલા થશે ? તારા પૈસા સાથે તને કામ છે. મેં અગાડીયી પીધેલા જેવો ઢેઝ કાઢેલા હોવાથી, બોલવાની મને છુટ હોવાથી, ફાવે તેમ બોલવા લાગ્યો. કેમ યુસીલી પુલ ગોઝોન રાસકલ, કમોન વીરજી બેન્ડી સ્નારટેટ વધન. ખીરસામાથી બાટલીનો રૂપીયો કાઢી હોટલના માલેક તરફ ફેંકી દીધો. મામલો ચાઉદમે પાને ચડેલો જોઈ બારમન લાંથી રૂપીયો લઈ, ગુપચાપ ગણી ગયો. આ તરફ છાંકટાઓનો પાર રહ્યો નહીં. બાટલી જોઈને આનન્દ થવા લાગ્યા. બેઉ છાંકટા ગ્લાસો ઉપરાઉપરી ગટગટાવી ગયા. પરંતુ મારી નજર પેલા હોટલના માલેક પર હતી. આ તરફ મારો કોટ કોઈએ ખેંચ્યો હોવાથી હું અમકયો. પણ છાંકટામાંના એકને મારી સાથે ઠંઠ વાત કરવાનું હોવાથી, તે ફાવે તેમ બોલવા લાગ્યો. સાહેબ, ગૃહસ્થ તમે તો એક મહાન ગૃહસ્થ બચાવ છો. આપના હમારા ઉપર જે ઉપકાર થયો છે. તે કદી ભુલાવ તેમ નથી. તમારા જેવા ગ્રહસ્થને હમે આખા મુબાઈમાં જોયો નથી. અલબત્ત હમારે આટલું માનવું જોઈએ. મેક્યુરની સાથે તમે હરીફાઈમાં ઉતરવા

લાયક છે. વાંચક મેકયુરનું નામ સાંભળતા મારી આશામાં ઉમેરો થવા લાગ્યો. ધારેલું કામ પાર પડવાના ચીન્હ જણાવવા લાગ્યા. મને હવે પુરી ખાત્રી થઈ કે, આ બે પુરૂષ તેનાજ હોવા જોઈએ. અથવા તેની સાથે પરીચય હશે. મારી શંકા ખરી નીવડવાથી હું મનમાં આનન્દ થવા લાગ્યો. હમારા ટેબલ પર લોકોનું આવગવ થતું હોવાથી હું એ બે પુરૂષને લઈ અંદરના એક ટેબલ પર ગયો. જ્યાં કોઈનું આવગવ હતું નહીં ખીજા ટેબલ પર બેઠા ને જરાક વાર નહીં લાગી હશે, એટલે નવજુવાન વીદેશી હોટલમાં આવ્યો. ને હોટલના માલિકની સાથે કંઈક વાત કરી તરત આલ્યો ગયો હતો. મારી નજર હોટલના માલિકના તરફ હોવાથી હું સારી રીતે તેને જોઈ શક્યો હતો. એ કોણ હશે ? હોટલવાળા સાથે શું વાત કરી હશે ? મેકયુર પોતે તો નહીં હોય ! એમ અનેક વિચારો આવવા લાગ્યા. જણવાના ઉદ્દેશે હું મારી સાથેના છાકટાએને પુછવા લાગ્યો. વેલ મી, બ્રેન્ડી વીરફી ? આનદમાં જવાબ મળ્યો. હા લાવો જો કે હું આ પ્રસંગે અંગ્રેજી બાપા બોલી રહ્યો હતો, પરંતુ તે છાકટા વીદેશી નહીં પણ સ્વદેશીને આલાક લોક હોવાથી મારી અંગ્રેજી ભાષા સમજી શકતા હતા. ને હિન્દુસ્તાની જ્ઞાનમાં મારી સાથે વાત કરતા હતા. જેમાં મારે પણ વાધો હતો નહીં. હું કોણ છું, તે વાંચક જાણે છે. એટલે તે વીશે વર્ણન કરવું દુર્બળ છે. ડીટેક્ટીવનું કામ માથે લેવું કંઈ સહેલું નથી તેમાં દરેક કામ શહેજમાં પાર પડી જવાનો ખ્યાલ રાખે, ત્યાં તો એકડાના નામે મીકું અભરામજી કરી વળે. ચાલો, એવી વગર લાભની વાતોને મુકી આપણી મુખ્ય વાત પર આવીએ. બ્રેન્ડીને વીરફીનું નામ સાંભળી આનદના સાગરમાં તે જોયા ખાવા લાગ્યા. જાણે કેમ આખી મુંઝવણ ગવરનર જનરલ નહીં હોય, તેનો લાભ મારે લેવામાં શું વાધો હતો ? પરંતુ બ્રેન્ડી મંગાવવા પહેલાં ધારેલી

વાતની ખાતમી મેળવવાની ખાસ જરૂર હતી. કારણકે, છાકટાની સ્થિતિ એવી યમ ગમ હતી કે, જો એ પણ વધુ ગલાસ પીવામાં આવે તો વાત કરવાનું પણ જ્ઞાન રહે નહીં. ને મુદ્દાની વાત પર પાણી ફરી જવાનો સંભવ હતો. જેથી એન્ડી નહીં મંંગાવતા તે છાકટાને પુછવા લાગ્યો. એન્ડી તૈયાર. મીસ્તર, પરંતુ પેલો જીવન આદમી હમણા જરા વાર પર આવી ગયો હતો, તે કાણ છે ? તે તો તેને સારી પેઠે પીછાનો છો. છાકટો મારા સામુ જોઈ બોલવા લાગ્યો. અરે મહેરબાન એવા લોકોની સાથે તમારે ને મારે શું કામ છે ? કામ તો જીવનન એન્ડી સાથે છે કેવી મમ્મ "એન્ડી" આપને ક્યાં ખબર નથી, કે, આવા મોટા મુંબમ્મ મહેરમા એવા તો બધા રખડ્યા ફરે છે ! તે ક્યાં પ-તો લાગશે ! આપણી એન્ડી મંંગાવો. રંગમાં ભંગ થાય તે સાફ નહીં. સમજ્યા સાહેબ, હું સમજી ગયો હતો કે, એક ખીજો ગલાસ ઉતારી જશે એટલે પછી વાધો લેશે નહીં. આ વખતે મારા સવાલમાં એન્ડી તેમ ખીજી વાતો જોઠવી મારી વાતને આવી રીતે ઉઠાવી નાંખી હતી. વાર નહીં લગાડતા તો તરતજ ખીજો ઓડર આપ્યો. ગલાસો આવતાની સાથે બંનેના મોઢાં રોડાયા હતા. ગલાસો ખાલી દ્રષ્ટીગોચર થતાં હતાં. બરાબર રંગ પર આવેલા જોઈ આજ સમય છે ધારી, હું વીલંબ નહીં કરતા પુછવા લાગ્યો. પેલો માણસ કાણ છે ? તે કહેશે. છાકટાએ જ્ઞાન લુલી બેઠા હતાં. શું બોલે છે. નહીં કહેવાની વાત પણ મારી સામે કહેવા લાગ્યા. એમાં શું હમણા જે પુરુષ આવ્યો હતો તે પોતે વીર હુટારો મેક્યુર, હમારો સરદાર હતો. આજે બાર વાગે ગુવ સ્ટાર સ્ટીમરમાં હમે અમેરીકા ઉપડી જવાના છીએ. હમારા સરદારની હુસીયારી ને કોઈ પહેાચે ! બલબલાઓને હરાવી દીધે ! તેમના જેવાના માણસ બનવું, તેમાં હમેને નામોસી નથી. આટલું વાક્ય સાંભળી મારા મનમાં

શું થયું હશે ? તે વાંચક પર મુકી દઉં છું, વધારે બાતમી મેળવવાના હોદ્દાએ જરૂરી પ્રશ્નો પુછવા લાગ્યો. શુ ત્યારે દોરતો તમે પણ તમારા સરદાર સાથે જશો ? આ પ્રસંગે ધડીઆલમાં બારમા પંદર કમતીના ટકોરા વાગ્યા. સ્ટીમર ઉપડવાની પદ્ધતિ મીનીટજ છે, ને હજુ આ માહિતી મળી નથી. શું એનું કારણ હતું ? એન્ડીની અગાડી સરદાર કોણ ને વખત કેવી મળી હોવાનું મુકી સમુદ્રમાં ડોલા ખાવા કોણ જાય છે. ખરેખર આ પ્રસંગે બન્ને છાકટા ચકચૂર હતા. ક્યાં બેઠા છે, ને કેની સાથે વાત કરે છે, તે પણ જાન હતું નહીં. બહારથી હિતારણે પગલે કાઢના આવવાનો અવાજ મારે કાને પડ્યો. એટલે તરત સા-ચેત થઈ, હું બાજુના ટેબલ પર ખસી જઈ, જાણે કેમ કોઈ ચીજનું જાન નહીં હોય તેમ ઢોંગ કરવા લાગ્યો. જરાકવાર નહીં થઈ હશે કે તેજ જીવાન આવ્યો હતો, જે કલાક અગાડી હોટલના માલિક સાથે વાત કરી ગયો હતો. બીજી રીતે કહીએ તો મેક્યુર પોતેજ હતો. પોતાના બે માણસ હજુ સ્ટીમર પર કેમ નહીં આવ્યા, તેની તપાસ કરવા જતે આવ્યો હતો. પેલા છાકટાએ જાનમાં નહીં હોવાથી, બન્નેને ધસડી બહાર લઈ ગયો હતો. આ સોનેરી તક નહીં ગુમાવતા, હું હોટલના એ બીજા ભાગમાં જઈ મારો વીદેશી વેશ કાઢી સ્વદેશી વેશ ધારણ કર્યો ને જે રસ્તે મેક્યુરની ગાડી ગઈ હતી, તે તરફ જરાજર દ્રષ્ટી નાંખી. પાસેના પોલીસ ખાતામાં ગયો. ત્યાંની પોલીસને સર્વે બીના સમજાવી. પોર્ટ કેપ્ટનને ટેલીફોન કાઢ્યો. કારણ કે વખત બહુ થોડો હતો. તેમ મારા પંદર પર ગયા અગાડી, સ્ટીમર ઉપડી જવાનો સંભવ હતો. જેથી ટેલીફોન કરી નીચે મુજબ પોર્ટ કેપ્ટન સાથે મારે વાત થઈ. કોણ આપ પોતે પોર્ટ કેપ્ટન કે.

જવાબ-હા, તમે કોણ છો ?

મેં કહ્યું હું ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન. મુંબાઈની પોલીસખાતામાંથી વાત કરે છું મી ન્યુ રટાર સ્ટીમર ને અગ લડી અટકાવી રાખશે. પેહરે મેં મોઢલી આપ્યો છે. હુ બંદરે આવી બધી હકીકત જણાવીશ.

પેલી તરફ મેક્યુર પોતાના માણસ સાથે 'ન્યુ રટાર'માં ચઢી ગયો છે. સ્ટીમર લગર ઉચકા વીસળ મારી રહી છે. ઉપડવાની તૈયારીમાં બગ થયો, પોર્ટ ક્રીપ્ટને સ્ટીમરને રોકી પેહરે બેસાડી આપ્યો છે. આ તરફ મસુદ હસન ઇન્સ્પેક્ટરને લઈ બંદર પર ઉતારણે આવી રહ્યા છે. જરાવાર ન લાગી હશે કે, મસુદ હસન ને ઇન્સ્પેક્ટર બને 'ન્યુ રટાર' પર આવી લાગ્યાં હતાં. ખરેખર મેક્યુર સપડાયો. મેક્યુરને ઝેક બાબુએ મુકી મી. કાન્તાની પુત્રીની શોધમાં મી. મસુદ હસન રોસાયા કટલીક વારે ઝેકમ નીચે ડેકમાં મુશ્કેટાટ બાધેલી મળી આવી હતી. તરત તેના બધન છૂટા કરી, ઉપર લઈ આવ્યા. આ પ્રસંગે બદમાસ મેક્યુરના હાથમાં હાથકડીઓ પડી ચુકી હતી. વર્તમાન પત્રમાં નીચે પ્રમાણે જગજહેર વચાવા લાગ્યું.

ડીટેક્ટીવ મસુદ હસનનો વિજય. મેક્યુર પકડાણો.

કેટલાક દીવસથી હેરાન કરતો વીર લુટારો મેક્યુર આજે ૧૨ વાગે ડીટેક્ટીવ મસુદ હસનની બારે કાશીરાયો 'ન્યુરટાર'માં નાસી જતો પકડાયો છે. મી. કાન્તાની પુત્રી આજે કેટલાક દીવસથી ગુમ થઈ હતી તે પણ તેની સાથે મળી આવી છે. તા. ૨૨ ફેબ્રુઆરીને રોજ હાઈકોર્ટમાં મેક્યુરનો કેસ ચલાવવામાં આવશે.

બીજે દીવસે મને નીચે પ્રમાણે એક અણુધારેલો પત્ર મળ્યો. જે અગ્નયબી વચ્ચે હું ફસાયો.

વહાલા મી. મસુદ હસન.

આપની જાતતોડ મહેનતમાં હું અગ્નયબી પાગ્યો છું ગઈ કાલે નાસી જતાં મેક્યુરને તમેજો પકડયો. હું અંતઃકરણથી મુબારકબાદી

આપુ છું પરંતુ તમેએ પહેલાં ખ્યાલ કર્યો નથી કે એકલાએ જ મેક્યુરને પકડવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી તે હું પાળી શક્યો નથી. એટલે મારાથી 1 ચુપચાપ બેસાડ કેમ 1 મારું વચન બંધ થાય છે. મારો પુરો વિચાર મેક્યુરને અહીંયાંની સરકારને સોંપવાનો બીલકુલ હતો નહીં પરંતુ કમબાગ્યે મારા હથમાં મેક્યુર નહીં આવવાથી મારે તેને છુટકારો કરવાની જરૂર છે. માટે મજકુર કાગળ લખી આપ માનવંતા સાહેબને જણાવવામાં આવે છે કે ફેબ્રુવારીની ૨૨ તારીખના હું મેક્યુરને જેલમાંથી કઢાવી જઈશ. નગરશેઠનું વીલ તેની પાસે કેમ નથી મળી આવ્યું, એ આપ વિચારમાં હોય. જેનો ખુલાસો કર્યા વગર હું રહીશ નહીં. મેક્યુરની સાથે મારે એક દીવસે જવાઝપી થઈ હતી. તેમાં હું વીલ મેળવવામાં વીજળ પામ્યો છું. પરંતુ મેક્યુરના માટે બીજી મદદ આવી લાગવાથી હું તેને પકડવામાં ફોલમદ નીવડ્યો નહીં; તેમ મારી પ્રતિજ્ઞા પુરી થઈ નહીં. આ પત્રને વધુ નહીં લખાવતા હું ટુંકમાંજ પતાવીશ વખત પણ વધારે ગયો છે. એટલે હું આપની રજા લઈશ. હી. આપનો હિતેચ્છુ, “અકકલનો એકડો.”

પ્રકરણ:-૯ મું.

મેક્યુરને નસીબો જાગ્યો.

કરન્સી બેન્કમાં ચોરી થયાને કેટલાક અઠવાડિયાઓ વીતી ગયા પરંતુ મેક્યુરના પકડાયા સીવાય બીજું જાણવા જોગ કશું જ બનવા પામ્યું નહોતું. મેક્યુરના પકડાવાથી લોકોમાં શાન્તી તેમજ ધીરજ થોડે ઘણે અંશે થવા પામી હતી ખરી; પણ, જગતને ક્યાં સુધી મોઢે તાળું મારી બેસી શકે છાપાઓના કોલમોના કોલમો વિષયથી બરંપુર નિત્ય પ્રગટ થવા લાગી ગયા હતા. આમ કરતાં કરતાં તો ૨૨ તા. ફેબ્રુવારીનો દીવસ આવી

સામે હોતો ગ્લો. અને મુંઝવળ ખચ્ચીત માનવું હતું કે, અકસ્મતે એકકો તેના કદેણ મુજબ મેક્યુરને કોષપણ પ્રગરે મુક્ત કરીનેજ રહેશે આજે મે.યુ.ને કોર્ટમાં હાજર કરવાની તારીખ હતી. જેલ ખાનેથી હેક કોર્ટ સુધી દરેક ઠેકાણે પોલીસો સજ્જ થઈ હતા. રજા હતા કેદીઓની મોટરકારોની સાથે નીચમ પ્રમાણે બોડાર્ગાડોની એક ટુકડી ઉપરાંત થોડેસ્વારો હાથમાં નસ તલવાર લઈને બદોઅસ્ત અને સાવચેતી માટે મોટરકાર પાછળ દોડવા આવતા હતા. જેલ ખાનેથી હેક કોર્ટ સુધી સડકની ઉભય બાજુએ માણસો ઝાડ પેઠે ઉભા રહ્યા હતા. પણ બદોઅસ્ત સખ્ત અને કડક રાખવામાં આવ્યો હતો. મેક્યુરની મોટરકાર સહીસલામત કોર્ટ તો પહોંચી ગઈ ખ.ન. પણ એક જગ્યાએ મોટરકારને અદ્ય સમય માર્ગમાં ખોટી થવું પડ્યું હતું. પરંતુ મોટર ડ્રાઇવરની ચાલાકીથી બાગેજુ તત્કાળજ દુરસ્ત કરી લઈ મોટરને વિજળી વેગે ઉપાડી મુકવામાં આવી હતી. પાછા વળતી વખતે પણ કેદીને જોડવવાની કોષપણ ઝાશીશ કરવામાં આવી ન હતી પોલીસના સખ્ત બદોઅસ્તને લાંધે માર્ગ ચીરોને પંખીને પણ મારવાની મજલ નહોતી રહી. અપરાધીવાળો મોટરકાર સહીસલામત પાછી કેદખાનામાં આવી પહોંચી હતી. કેદીની મુક્તિ અકસ્મતના એકકાના કહેવા મુજબ નહી થવાથી પોલીસને ખુશાલી જાહેર કરવાનો પ્રસંગ મળી ગયો હતો. શહેરી જનોને અતિશય નિરાશા અને નાસી પાસી ઉત્પન્ન થઈ હતી. કિન્તુ એ નિરાશા લાંબો કાળ ટકે તેમ નહતું. કારણકે વખતે દિવસે તો મેક્યુર છુદી ગયાની ખબર તમામ ઠગેરીઓ, સર્વ ઝોશીસોમાં અને બધી કોર્ટના ફેલાઈ ગઈ હતી, અને સાજ પડતાં તો તે ખબર વાયુ વેગે, મુંઝવળ તમામમાં પ્રસરો ગઈ. જો કે મુંઝવળવાળાઓને ખાતરી તો બરબર થતી ન હતી. એવામાં તો વર્તમાનપત્રનો તાજો અક બહાર પડ્યો જેમાં નીચેનું લખાણ દ્રષ્ટિએચર થતું હતું.

વર્તમાનપત્ર છપાઈ બીલકુલ તૈયાર થઈ ગયું હતું એટલામાં તો અમેને અકકલના એકકનો એક પત્ર મળ્યો. પત્ર નીચે એનાની ખાસ સીમતેચર હોવાથી તે એકકનોજ છે. એ માની લેવામાં કશો શક નથી. એકકના પત્રના અક્ષરે અક્ષર મ્હારા વ્હાલા વાંચકો આગળ રજુ કરીએ છીએ.

મહેરમાન એડિટર સાહેબ,

સલામ સાથે લખવાનું કે મેક્યુરના છુટકારાની ખબર સત્ય માનવા માટે મ્હારો પત્ર આપના લોકપ્રિય પેપરમાં પ્રગટ કરી મુંબઈ-વાસીઓની ચીન્ટા અને નવાઈ દૂર કરવા કૃપાવંત થશો.

મુંબઈનીવાસીઓની સભાની ચાચના કરે છું કે, તેમને નિરાશ અને નામપાસ થવાનો પ્રસંગ મારા તરફથી મળ્યો એટલે કે અમાઢીયા મેક્યુરની મુક્તિની નિરમાણ્ય કરેલી તારીખ ઉપર હું મેક્યુરને છોડાવી શક્યો નહીં. બરાબર વખતે મને વિચાર લલમળ્યો કે મારે કોશ્ચિય વચ્ચે આપણા માનીતા ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન મેક્યુરને પકડવામાં વીજ્ય પામ્યા હતા. તેમ મુખત વીલ તેની પાસે નહીં હોવાથી મારે કોઈ પણ પ્રકારે તેને કેસના અગાઉ છોડાવવાની જરૂર નહોતી. બીજી તરફ મી મસુદહસનના મનને નાસીપાસ કરવાનું મને ઠીક લાગ્યું, નહોતું. એક વીર પુરુષ પોતાના હક્કસત્રને સરકારને સ્વાધીન કરે એમાં હું આનન્દ માનતો હતો; એટલે મેક્યુરને મારે શું કરવા કેસ અગાડી કોર્ટમંથી મુક્ત કરવો! જોકે, હું મનમાં ધારતેતો મારા ચારને એક નજીવી બીના હતી, જે જગ જાહેર છે. દીવસે જે વખતે મેક્યુરને કેદખાના લાવવામાં આવ્યો ત્યારે હું હાજરજ હતો. હું કેવી રીતે હાજર હતા તે પણ કહેવાની જુ જરૂર જોઈ છે, જ્યારે મેક્યુરને કેદખાનામાં લાવવામાં આવ્યો ત્યારે હું મુખ્ય દરોગાના વેસમાં સજ્જ હતો. જેલખાનાના દરોગાનું શું કામ છે, તે આપ સારી

રીતે જાણતા હશે. એવી મને સંપૂર્ણ ખાતરી છે. એટલે મેક્યુરને તરત જોડાવી જવામાં શું નડે વાર ? આજે મારો પ્રયત્નત પુરો થાય છે. મેક્યુરનું શું થાય છે, તે પચ્છીક જેવા આવુર હશે તે પણ સમય આવે હું પ્રગટ કરી આપીશ. હાલ તુર્તના માટે મને માફી બક્ષશે.

લી. "અકલનો! એકકો."

પ્રકરણ ૧૦ મું.

અકલનો! એકકો પકડાયો.

મેક્યુરને કેદખાનામાંથી છોડાવી જવાના વિચારનું ત્રીજું અઠવાડિયું ચાલે છે. છતાં મસુદને તેનો પનો લાગતો નથી. મુંબઈની પોલીસને માટે કામ આવેલું જણાય છે. મુંબઈવાસીઓ જુદી જુદી પ્રકારના હવાઈ કીણા બાંધવામાં પાછાં હડતા નથી. શું મેક્યુર નહીં પકડાશે ! એ ક્યાં શુભ થયો હશે ! એવી અનેક વાનોથી આખું મુંબઈ શહેર ગાજી જીડયું છે. એવા બે ઉદાપાની વચ્ચે વર્તમાન પત્રમાં નવી ખબર પ્રગટ થયેલી દૃષ્ટિગેચર થાય છે લોકો જ્યાં જુઓ ત્યાં છાપા લખ ધ્યાન રાખી રહ્યા છે. અમારા વહાલા વચકોને વચાવવા હમે ચુપ્પું નહીં. માટે વાંચક તું પણ દુન્યાની સપાટીપર શું શું રમ જામે છે, તેની મજા લે'ટ.

"જે મેક્યુર ફ્રેન્ચ સરકારની સ્વાચિનમાં," તાર સમાચાર મારફતે અમે જાણી શક્યા છીએ કે ફ્રેન્ચ સરકાર મેક્યુર વીર હુટારાને પોતાને સ્વાધીન લેધો જ. પકડાવીને સ્વાધીન કરનાર અકલનો! એકકો જેણે હજાર પાઉન્ડનું ધનમાં બદલામાં લેવાની નાખુશી બતાવી છે, તેના માટે સર્વનો સરકાર અતઃકરણપૂર્વક ધન્યગદ માને છે. આરા એક બદમાસ હુટારાને પકડી અમેને સ્વાધીન કર્યા હતાં, એકકાની કેવી

કેવી બાહોશી તેનું નર્ણ કરવું હમારી પાસે પુરતા શબ્દોમાં નથી. જો કે, એ વીર માણસ અમારા રાજ્યમાં હોતો તો અવશ્ય અમારી સરકાર તે માણસના જો અપરાધ બદલા વગર રહેતો નહીં. અમે તે ખાત્રી છે કે, ઇન્ડિયા સરકાર એવા બહાદુર માણસને કોઈ પણ પ્રકારે સમય આવના બારે પદવીપર ચડાવશે.

મુશ્મના શેખીન દોકા વચ્ચે એક જુવાન પુરુષ જાણે છાપામાં વધારે પ્રકાશ નાખી રહ્યો હોય, તમ કામના તન્દ્ર લક્ષ નહીં રાખતા છાપામાં લીન જ્યો બહાય છે. અનુમન લિપન્દી એમ ખાત્રી થાય છે કે, તે મધ્ય હિંદા વચ્ચેમાં ગરમાવ હતા મુશ્મવાસીઓ એક પછી એક તેની જુદી જુદી સલાહ લેવા વાનફતી આવતા નજરે પડે છે. એ જુવાન પુરુષ કોણ છે, વચ્ચે જાણાતો ગયા હશે. મસુદ હસન પોતે વળા ખીજ કોણ કોઈ ભંગી છે. છાપો વાંચી રહ્યા બદ, એકાને મુશ્મમાજ પકડી લેવાતો તના વિચાર થયો. તેની ખાત્રી હતી કે, એકા મુશ્મમાજ ભટકતો હશે એના જરા પણ સદેહ હતો નહીં. અમે ત બાગે એકાને પમડવાતો દૃઢ નિશ્ચય કરી, તે વીદેસી હોટલ તરફ ચાલતો જણાય છે. રસ્તામાં અક ખીજે નવો બનાવ મનવા પામ્યાથો તે રપોટપર જવા વગર તેનો છુટકો હતો નહીં. ત્યાં પોલીસ એક પુરુષને ચક્રદમું રત્ન બક્ષીન કરતો દરદીગોચર થયો હતો. પોલીસને અટકાવા મેં પુછ્યું એટલે મુદ્દ હસને પુછ્યું કેમ કોન્સ્ટેબલ શું મ મને રચાયો છે ?

પોલીસ-પેત્રા સામેના મકાનની બાર વાટે નીનગતા મેં એ માણસને જોયો છે. તે ગાયદેસર સીધો જવાન નહીં મળતા હું પોલીસગેટ પર જઈ જવા માગુ છું. પણ એ આવતો નથી. જોઈ મારવા વમર ખીજે એકે કપાય નથી.

મેં કહ્યું અપરાધી તું કોણ છે ? શું કામે બારી વાટે મકાનમાંથી કુદ્યો હતો ?

અપરાધી-સાહેબ, મ્હારી જીલ થઈ છે, અપરાધ કયુલ કરું છું, વીશેષ પુછ્યા માફ કરશે. હું જેટ પર જવા તૈયાર છું.

મેં કશું નહીં. તારે અત્રેજ દહેવું પડશે બીજો ઉપાય નથી માટે સીધેસીધો જવાખ આપી દે

અપરાધી-સાહેબ, મને માફ કરસો. હું કાલે સર્વ ખીનાયો વાકેફ કરીશ.

હીક છે, જોયું જાસે, ધારી મેં પોલીસને જેટ પર લઈ જવાનું કહી, મારા કામમાં રોકાયો. હું જરા અગાડી ગયો હોમશ એટલે તો પાછળથી પોલીસ હાથે ફાફમા બની દોડી આવતો મેં જોયો. અરે! સાહેબ તે બદમાસ કોઈ લુચ્ચો ઠગ બધાય છે. મારા પેટમાં સખત રીતે પ્રહાર કરી છટકા ગયો છે. મેં પોલીસને શાન્ત પડતા કહ્યું, હીક છે તેની તપાસ કરવતું હું માથે લઉં છું. પોલીસને વીંદાય કરી, વિદેશી હોટલમાં હું આવ્યો. કંઈપણ નવીન સમાચાર નહિ મળવાથી જ્યાં પેલો પુરૂષ બારી વાટે નીકળ્યો હતો તે મકાને બંધ તપાસ કરવાની જરૂર હાવાથી તે તરફ ચાલવા લાગ્યો. મને ખાત્રી થઈ હતી કે પેલા બદમાસ અકામો માણસ હોવો જોઈએ. નહીં તો જ્યાં સુધી ખાત્રી ન થાય, ત્યાંસુધી પોતાની હડાકત નહીં જથાવત, તે પોલીસના હાથે છટકે નહીં એમાં પણ કંઈ બેદ હોવો જોઈએ, તે મનનના મલેક સાથેની મુલાકાત લેતા માલમ પડ્યું હતું કે, એગૃહ્ય પારસી નવી ફેશનોથી વીરૂધ્ધ હોવાથી દુન્યામાં થું ચાલે છે, તેનું જરાપણ બાન હતું નહીં એટલે પોતાના ઘરમાં ચોરો થઈ તે વળી કેમ ખમર પડે વાર? કંઈપણ ન જોઈ, ચોરી થઈ છે કે નહીં તે જાણવા. ઉદેશે એ અહરથને પ્રછયું. આપના દીવાનખાનામાં કંઈ ચોરો થઈ છે?

પારસી-જી. મારા જાણમાં કંઈ નથી એટલે મારે ના કહેવા વખત છુટકો નથી. છતાં જરાજર તપાસ કર્યા વગર હું કેવી રીતે કહી શકાશ?

મેં કહ્યું ગમ્મ કાગે સાંજના આપના મકાનમાં ચોરી થઇ લાગે છે કારણકે તમારા દીવાનખાનામાંથી એક પુરપત્રે બારી વાટે નીકળતાં પોલીસે જોયો હતો. જેથી તમારા દીવાનખાનામાં તપાસ કરવાની જરૂર છે. માટે તમે પણ મારી સાથે ચાલો મારા કહ્યા મુજબ હું ને વૃદ્ધ પારસી સાથે દીવાનખાનામાં ગયા. જરાજર તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે, પારસીની કેટલીય વસ્તુઓ ચોરાય ગમ્મ હતી. પરંતુ ટેબલના ઉપર એક લેખલ મારી હાથે લાગેલો. જરૂર આ પ્રસંગે મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહીં. અદમાસે પોતાના સન્દારને કંઈ મોકલવા સાફ આ ટીકીટ લખી હતી. પણ ઉતાવળમાં તે ભુલી ગયો લાગે છે. ટીકીટ પર આવી રીતે લખ્યું હતું

હર્ શ્રદ્ધ અ. અ

૪૨ ધે બી તલાવ મુંબઈ.

આ પ્રસંગે મારી બધી આશાઓ વીજ્યના પથમાં દોરાવા લાગી. સમય નહોતો શુભાવતાં મેં ન ચે પ્રમાણે ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદના ઉપર તાર કીધો. "જને તેમ સગવડે મને જરૂર મુજબ પોલીસમાં મળજો."

મસદ હસન.

અકલના એ કાને ફસાવવા મેં દરેક રીતે કાશીષ કરી રાખી હતી. ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદને આવી ગયા પછી જાળ પાથરવાનો મારો વિચાર હતો તે સમય પણ નજીક આવી લાગ્યો હતો બીજે દીવસે ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદની સાથે મુલાકાત થત. ને પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને મળી ધે બી તલાવ તાળા મકાનમાં અદમાસેને પકડવાનો પ્રયત્ન કરવામાં હું રોકાયો. એ લામા અદારયા એક પુરપત્ર મારા હાથમાં એક પત્ર મુકી ગયો તેમાં ન ચે પ્રમાણે લખેલું હતું.

બહાલા મી મસદ હસન.

મજકર પત્ર લખી જણાઉં છું કે એકકાની દરેક બાતમી મેળવવા તમે વીજ્ય પમ્યા હો. માટે તમેને ધન્યવાદ આપવામાં અતીશય આનંદ માતું છું. અદમામ મેકયુગને પકડવામાં પણ તમે

વિજય પામ્યા હો. એ હજાર ધન્યવાદ ધટે છે. ગુપ્ત મંડળને ૪૨ વાગા ધોમી તલાવના મકાનમાં પાડવાનો જાળ પાથરી છે. ઇશ્વર અપને ફોનેહ આપે. જેલને અંત આવેલો જાણી હુ વધુ આપની અગાડી ભરમમાં રહીશ નહીં. મારી મુલાકાત આન્ટરોડના હેલ્થ મકાનમાં લેવા ચુકશે નહીં. તે પણ એકકાને પકડ્યા પછીજ. એકકાનો અંત આવેલો છે હું સારી રીતે સમજું છું. પરંતુ એક અગત્યની ખીના મારે તમોને જણાવવાની જરૂર છે. કાલે સવારે પંજાબમેલમાં દીલ્લી ઉપડી જવાનો એકકો ધરાદો રાખે છે. માટે સાવચેત રહેશો. નહીં તો રચેલી જાણ ધૂળમાં મળી જશે તેની મંજૂર રાખશો.

લી. કન્ક્રેટના ઉર્ફે મલકતા મેલ્ટ્રેનનો મદદગાર.

પત્ર વાંચી ત્યાં જાહ મારૂ શરીર સ્થીર રહ્યું નહીં. આ કાનો પત્ર મેં વાંચ્યો છે. કન્ક્રેટનાનો એજ મદદગાર આક્રીન છે એની હોશિયારી પર નગરશહેનુ નામ રાખ્યું ખરું. અગાડી એ નામ પર મારી શંકા હતી આજે તે ખરી નીવડી છે. ખરેખર એ હેલ્થી થડી સુધી મારો મદદગાર હતી. એને વખાણ કરવાના શબ્દો મારી પાસે આ પ્રસંગે ન હતા. ખીજી તરફ કટાકટીનો વખત આવેલો જોઈ હું તરત ઉઠ્યો તે નામેલે ઠેકાણે રસ્તો કાપવા લાગ્યો. કેમ જાણે વાધને મારવા દરેક સાધન કરી, શીકાર કરવા જવું પડે છે, તેમ આ પ્રસંગનો બાસ થના હો. તેમ કર્યા વગર ખીજો ઉપાય હતો નહીં રાતનો સમય હોવાથી સવંત્ર અધકાર વ્યાપી ગયો છતાં લામટયા ખચ્ચીન સામે માણસતું મોઢું જણાઈ આવતું હતું. વરસાદના ઢાંટા ઉપરથી ઉમેરો કરી રહ્યા હતા. ગમે તે ભોગે એકકાને આજે પકડવાનો મેં નીશ્ચય કીધેલો હોવાથી, તેમ આવતી કાલે એકકો સવારમાં દીલ્લી ઉપડી જવાનો નિયાર ધરાવતો હોવાથી, આ અધકારને ખીહીક શુ ચીજ છે. તે આ પ્રસંગે મેં તજ દીધાં સર્વ ચોક્કસ કર્યા પછી હું ૪૨ વાગા મકાનમાં હાખલ થયો. બહાર એક માણસ પહેરો બરતા હોવાથી, તે મારા માણસો સાથે

કચ્છે કરી હું અંદર દાખલ થયો. નીચે જરા ગડબડાટ થવાથી ઉપરના લોકો જાગી ગયા હતા. ત્યાં તો મારી રીવોલ્વર ડાલીને વીધી આરપાર ઉતરવા તત્પર હતી. પછી શું ચાલે? એકઠાને તેમ આખી મડળને હાથકડીઓ નાંખી હું આનંદના સાગરમાં ડૂબર મ જતો હતો. પોલીસને સ્વાધીન કરી. હું કન્ક્રેટમાની અગર લેવા ગયો. મોજાવેલ મકાને અત્રે હું આવી જાયો હતો. કન્ક્રેટમા ઉફે મેલટ્રેન મદદગાર મારીં વાટ જોઈ ખેસી રહી હતી. મુલાકાત લીધા પછી મેં સરવે હકીકત એક બાબતથી શરૂ કરી કન્ક્રેટમા આપે છેલ્લીકડી સુધી મને મદદ કાઢી છે. તેનો હું આભાર માનું છું. હું અગાડી બોલવા જતો હતો. એટલે વચ્ચેમાંજ તે બોલી ઉઠી આપ મારો આભાર માનશો નહીં મેં કંઈ વીશેષ કર્યું નથી. મારી ફરજ બજાવી છે. પુત્રો થઈ પીતાના ખુનીને શોધનાર ને નજીવી મદદ કરી તેમાં શું વીશેષ કાઢું? માટે મારા વખાણ કરો, એ યોગ્ય નથી. પરંતુ તમેને હજાર ધન્યવાદ ઘટે છે. કેવી કેવી વીપત્તીઓ પસાર કરી, એ બદમાસ એકઠાને તમે પકડવામાં વીજ્ય પામ્યા છો. તેમ, વીર હુટારો મોયુરના હાથમાંથી મો. કાન્તાની પુત્રીને બચાવવામાં આપે જે બારે કોશીષ કરી હતી. તેનો આભાર માનવા મારી પાસે પુરતા શબ્દો નથી. પણ એટલું તો મારે કહેવું જોઈએ કે, કેટલાક વરસોથી એ મડળને તેમ એકઠાને કોઈ પકડી શક્યું નહીં. તે આપ પકડવામાં વીજ્ય પામ્યા છો. મારું વખાણ વધારે નહીં ચલાવતાં હું વચ્ચેમાં બોલી પડ્યો. એ કંઈ મેં વીશેષ કર્યું નથી ઉપાડેલું કામ પુરું કર્યું, તેમાં શું મેં વીશેષ કર્યું છે.

ખીજે દીવસે વતમાન પત્રમાં પડમ પડી થઈ છે. અકાલનો એકકો પકડાવાના સમાચાર વાયુ વેગે પ્રસરી ગયાં કે, સર્વ લોકો છાપાઓ વાંચવામાં પોતાનો વખત પસાર કરી રહ્યા છે. તેઓ વાંચવામાં એટલા મધા લીન બન્યા છે કે, પાસે શું થાય છે, તેનું પણ જાન નથી. મોટા અક્ષરોથી નીચે પ્રમાણે જાહેરું હતું.

“ મશહુર લુટારો” અક્કલનો એકકો” પકડાયો,
અથવા ભય કર પળનો નાશ. ”

કેટલાક વરસોથી બાવનમરની પોલીસ અક્કલના એકકોને પકડવાના ધણા પ્રયત્ન કરી રહી હતી પરંતુ સર્વ પ્રયત્નમાં એકકોનો ઉદ્ધવ થયો હતો. આજે છ મહીનાની સખત શોધખોળમાં ડીટેક્ટીવ મસુદ હસન આ ગુપ્ત મંડળ તેમ અક્કલના એકકોને પકડવામાં વિજય પામ્યા છે. તેનો મુકદ્દમો તા. ૨૭ એપ્રિલે મુજબની કોર્ટમાં ચલાવવામાં આવશે. માટે પબ્લીકને સાંભળવાની છુટ છે.

પ્રકરણ:-૧૧ મું.

મુકદ્દમો.

મશહુર લુટારો અક્કલના એકકોને પકડવાને બે અઠવાડિયા વીતી ગયા છે. લોકો હાલે તેમ હવાઈ કાઢ્યા બાંધવામાં પાછા હઠતા નથી. ત્યાં તો જોતજોતામાં ૨૭ તારીખ કેસનો દીવમ સામે આવી ઉભો રહ્યો. સવારથી મુજબની હાઈકોર્ટમાં મુજબવાસીઓ જાણે મેળામાં કેમ જતા નહી હોય, તેમ કોર્ટના બારણે બટકવા લાગ્યા. કેર્ટની છેક સફેર સુધીનો રસ્તો લોકોથી ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. કેદીની મોટર ક્યારે આવશે, અને એકકો કેવો વીર લૂટારો છે તે જોવા લોકોમાં અશાન્તી ફેલાઈ હતી. સુર્ય આકાશમાં ખીરાજમાન હતો. દીનકર પોતાના પ્રખર કિજોથી સમગ્ર પૃથ્વીને તપાવી રહ્યો હતો. નવ વાગતાની સાથે કેદીઓની મોટર નામીત પ્રમાણે બોડીગાર્ડો સાથે બંદોબસ્તથી કોર્ટના બારણે આવી લાગી મુજબવાસીઓથી કોર્ટ ચીકાર ભરાઈ ગઈ હતી. પરીણામ શુ આવે છે તે સાંભળવા લોકો આતુર થઈ રહ્યા હતા. કોર્ટના મેદાનમાં સખ્યાબંધ હોમેતા લોકો દૃષ્ટીગોચર થતા હતા.

દક્ષિના ટકારા વામતાં વાર નહીં જાગી હશે, એટલે તો નામદાર જબની સ્વારી આવી લાગી હતી. સાથે 'ડિટેક્ટીવ સાહેબના પથ દર્શન થતા હતા. જગે પોતાની બેઠક લીધા પછી, દાસીની જુથાની લેવા માંડી.

જબ-આ કેસમાં તારો પુરેપુરો સંબંધ હોવાથી ખરેખરી જુથાની દેવી પડશે.

દાસી-નામવર મારો અપરાધ હું ઠપ્પુલ કરું છું. હું અસલ આગ્રાની રહેવાસી છું. મારા માતાપિતાના પરભોક્તવાસ પછી મારી ઉંમર અસરે ૧૪ વરસની હતી કેટલાક મહીના વીલ્યા પછી હું ભુખે મરવા લાગી. મારું કોઈ સગું વહાલું નહીં હોવાથી હું લાચાર બની જ્યાં લ્યાં રખડવા લાગી સુબગે નગરશેઠ ચંદ્રસેનનું ઘર મળી આવ્યું હતું. નગરશેઠને એક દાસીની જરૂર હોવાથી, તેમ મારી સ્થાતી જોઈ નગરશેઠે મને આશ્રય આપ્યો. નગરશેઠની પુત્રીની સંભાળ રાખવાનું કામ મારે મળ્યું હતું. બે વરસ નહીં વીલ્યા હશે. પૈસાની લાલચમાં હું મંપડાઈ. મારા આચરણ જોતાં થવા લાગ્યાં. નગરશેઠનો ઉપકાર હું ભુલી ગઈ. મારા ભાગ્યનું પાતું પલટાયું. નગરશેઠના પુત્રે મને લાંચ આપી પોતાના પિતાનું ખુન કરવા કહ્યું. પરંતુ હું એક સ્ત્રી હોવાથી આવો બલજનક બનાવ બનવો અસંભવીત હતો. મારું હૃદય ના કહેતું હતું. જેથી મેં એ કામ ના કર્યું. અફસોસ ! બીજે દિવસે નગરશેઠનું ખુન થયાની ખબર સર્વે પ્રસરી ગઈ. મનમાં હું બય પામવા લાગી. મને ખાતો હતો કે, હું પણ જરૂર ફસાઈ પડીશ. બીજે દિવસે આગ્રા જવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો. પરંતુ આગ્રા નહીં જતા હું એકઠાની ટોળામાં ફસાઈ પડી હતી. મને કહેવામાં આવ્યું કે, ટોળામાં નહીં જોડાય તે ખુની તરફ પકડાવી દેવામાં આવશે. એટલે મારે જોડાયા વગર છુટકો હતો નહીં. 'સુડી વચ્ચે સોપારી' જેવી હું ફસાઈ પડી હતી. જે કામ મને મંડળ તરફથી કહેવામાં આવ્યું તે હું કહેવા લાગી હતી. વીશેષ હું જાણતી નથી.

જાજે કેટલાક ખીજ અમલના સવાલ કીધા પછી કેસવનની જુઝાની લેવામાં આવી.

જાજ-તારું નામ શું છે ?

અપરાધી-નામવર, મારું નામ કેસવન છે. હું નગરશેઠની નોકરીમાં લગભગ ચાર વરસથી હતો. નગરશેઠનું ખુન થયા પછી જોર જુલમથી મને એકકો પોતાના મંડળમાં લઈ ગયો હતો દાસીને લઈ જવામાં આવેલી હોવાથી, મને પણ લઈ જવામાં આવ્યો. કારણકે દાસી સાથે મારો નીકટનો સંબંધ હતો. મને સંપૂર્ણ ખાત્રી હતા કે કોઈપણ દીવસે મંડળનું પરીણામ ખુરું આવશે. જેથી મંડળમાંથી છટકવાના મેં ધણી પ્રયત્ન કર્યા. પરંતુ સર્વ નીષ્ફળ નીવડયા. આખરે નીરાશ થઈ હું ત્યાજ પડી રહ્યો જે કંઈ મેં કર્યું છે. તે એકકાના કહેવાથીજ થયું છે. વીશેષમાં કહીશ કે હું તદ્દન નિર્દોષ છું. કેસવનની જુઝાની લેવાઈ ગયા પછી એકકાની વારી આવી લાગી કોર્ટમાં લોકો દર્શન કરવા આકુળ વ્યકુળ થઈ રહ્યા હતા. એકકાને પીંજરામાં હોમો કરવામાં આવ્યો. એકકાને ચહેરો આ પ્રસંગે શાત જણાતો હતો. [નીચે મુજબ જાજ સાથે સવાલ જવાબ થવા લાગ્યા]

જાજ-એકકા તારું નામ શું છે.

અકકલનો એકકો-નામવર, મારું ખરું નામ હરીચંદ્ર છે. મારા પીતાજીનું નામ ચંદ્રસેન અથવા નમરશેઠ.

જાજ-તારા પોતાના પીતાનું ખુન કરવામાં શું ભેદ સમાવ્યો છે. તારું હૃદય ચલ્યું કેમ ? તારા પીતા સીરાય ખીજ કેટલા ખુન તેં કર્યાં છે.

એકકો-નામવર મનુષ્યની ચઢતી પડતી છે. મનુષ્ય ધારે છે શું પણ ત્યાં તે કંઈ બીજોજ રંગ જામે છે. એ મારો વાંક નથી પરંતુ જનનાની બલીહારી છે. મનુષ્યને જ્યારે સોગતે અપર થાય છે. ત્યારે તેને પોતાને કંઈપણ બાન રહેતું નથી. મને તે ઉચ્ચ હોય

કે નીચ હોય તેમાં આનંદ માને છે, તેજ સ્થિતિ મારી આજે થઈ છે. અરેખર હું બચકર અપરાધી છું, છતાં મારા પોતાના પીતા સીવાય મેં કોઈનું પણ ખુન કર્યું નથી. વીશેષમાં સવાલ કરવા પહેલાં હું સર્વ હકીકત આપ નામર અગાડી રૂપે વૃતાંત કહીશ.

હું ચંદ્રસેન નગરશેઠનો પુત્ર છું. જ્યારે મારી ઉંમર ૧૨ વરસની હતી ત્યારથી હું દીલ્લી જોવા અરથે ગયો હતો. મારા પીતા ધનવાન હોવાથી શીક્ષણ બેવામાં મને વાધો ન હતો. મારા જોવા કમનસીબને અગાડી વધવાનું ક્યાંથી મેં ! બે વરસ નહીં વીત્યા હસે કે, મુંબઈ આવવાનો મ દૃઢ નિશ્ચય કર્યો.

દીલ્લીથી નીકળવા પહેલાં મારા પીતાને કામળ લખી પૈસા મંભાવવાની જરૂર હતી. પૈસા મળવાને બીજે દીવસે હું મુંબઈ આવી લાગ્યો, મારી પાસે પુષ્કળ પૈસા હોવાથી જ્યાં ત્યાં ને દોસ્તની સાથે સંબંધ જોડાયો. ખુદલા હાથે મેં પૈસો ઉડાવવા માંડ્યો. મુંબઈ આવી મારા પીતાના ઉપર બનાવટી કામળ લખી મેં કહ્યો હતો. જોતજોતામાં વરસ પસાર થઈ ગયું. હતું, મારા તરફથી કંઈ પણ વધુ હકીકત નહીં મળવાથી, મારા પીતા મારા શું વેપાર ચાલે છે, તેની તપાસ કરવા મુંબઈ આવ્યા હતા. મારા દોસ્તો સાથે મોજમજ ઉડાવવામાં હું નીમગ્ન હતો, એટલે પીતાની સાથે મુલાકાત થાય કેમ ! મારી મુલાકાત નહીં થવાથી, નીરાશ થઈ, તે પાછા વળ્યા હતા. કેટલીક જરૂરની બાતમી મળી આવવાથી ત્રીજે દીવસે મારા ઉપર કડક ઠાનળ આવ્યો હતો. પૈસા પણ આ પ્રસંગે ખુરી ગયા હતા. બીજી તરફ મારા કાવત્રા ખુદલા પડી જવાથી ઘેર ગયા વગર બીજો ઉપાય ન હતો. બીજે દીવસે ઘેર જવાની મેં તૈયારી કરી, ઘેર આવ્યા. પછી હું ઠપકા લાયક થયો. પરંતુ મારી હડાવેલી મજને નહીં ભુલતાં, હું મનમાં આનંદ થતો હતો. મને ખાત્રી થઈ ગઈ હવે પછી એક પછની

પણ આશા રાખવી બ્યર્થ છે. અઠવાડીઆ પછી કેટલાક બદમાસો સાથે મારો સંબંધ જોડાયો. ચોરી વગેરેનો ધંધો કરવા હું શીખ્યો. મારા મગજમાં એક નવો વીચાર કલ્પન થવાથી મેં તરતજ એક ગુપ્ત સ્થળ શોધી કાઢ્યું હતું મંડળ જમાવી હું સર્વેનો ઉપરી બન્યો. મારા સાથીઓ મારી અકકલને શાળાસ કહેવા લાગ્યાં. તે મારું નામ ત્યારથી અકકલનો એકકો પાડવામાં આવ્યું. માલદારને સગ્રામી ખાતામાં ધાડ પાડવામાં હમે બાકી રાખ્યું નથી. તે કેટલાક અધેના ધંને વેરાન કરી નાંખ્યા છે. એનું વધુ વર્ણન કરવામાં મારી જીભ કપડતી નથી. પરંતુ મારા પીતા સીવાય મેં કાંઈનું ખુન કર્યું નથી એવાજ કાર્યમાં ૪ ચાર વરસ વીતી ગયા પછી અચાનક ફ્રેન્ચનો વીર લુટારો મેક્યુરની સાથે દેસ્તી થઈ લુટારો લુટારાની સાથે દોરતી બાધે તે આશ્ચર્ય થવા જેવું થયું નથી. બાહોશ લુટારા સાથે મારો સંબંધ જોડાવવાથી મારી હીમતમાં વધારો થયો. વીલમાં મને તદ્દન ખાતલ કર્યાથી મારા પીતનું ખુન કરી સર્વ હાથ કરવાનો મેં દ્રઢ નીશ્ચય કર્યો. મેક્યુરની પુરેપુરી સલાહ હોવાથી સેજમાં કરાવાની મદદ મળી. દાસી મારા હાથમાં હોવાથી કામ પાર પડવાની ખાત્રી થઈ ચુકી હતી. પણ હીમત નહીં આવવાથી મેં પોતે માથે લાધું હતું.

બનવાનું શું હોયને ક્યો રંગ બદલાવ છે. એ કુદરત પર આધાર છે. બીજો દીસે મેક્યુર વીપત્તીમાં આવી જવાથી મારાથી છુટો પડવા વગર છુટકો નહોતો. રંગેશી બાજી નહીં જવા દેતા મેં હીમત બાંધી હતી. તેજ રાતના નગરશેઠનું ખુન કર્યું. બીજી રીતે કહું તો મારા પોતાના પીતાનો નાશ કર્યો. ડીટેક્ટીવ મસુદ હસનને જણાવી ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદને કમીશનરનો બનાવટી તાર કર્યો. ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદને કાનપુર પોલીસ સાથે મોતલનર હું પોતેજ હતો. એમ કરવાનું કારણ આપ સમજી તો ગયા હશે. છતાં મારે જણાવ્યા વગર છુટકો નથી. જો ઇન્સ્પેક્ટર દેવપ્રસાદ પોતાના સ્ટાફ સાથે આવી

જા્ય તો તો નગરશેઠનું કાર્ય કરવામાં હું ફાવી જઈશ. - હંરકેટરના મુકી ગયલા પોલીસને બેઠોજી બનાવી તેના કપડાં પહેરવામાં પણ હું વીજ્ય પામ્યો. જેથી ડીટેક્ટીવ સાથે જવામાં કંઈ નડ્યું નહીં. ગમે તે કામ નીમેલે વખતે કરતો હોવાથી ઠરાવ પ્રમાણે પોલીસના કપડા હટારી હું જાહેર થયો હતો. મારું કાર્ય પાર પાડ્યા પછી ડીટેક્ટીવને ખુરસી સાથે બાંધનાર હુંજ હતો. બીજા દીવસે દાસી અને કેશવનને હું જોરજુલમથી લઇ ગયો. ને મંડળમાં રાખ્યા. કારણકે દાસી મારી કેટલીક અતમીઓ જાણતી હોવાથી મારે જઈ જવા વગર છુટકો હતો નહીં. ડીટેક્ટીવ મમુદ દાસીની શોધમાં ફરતા હોવાથી દાસીની શોધ નહીં થાય તેના ઉપાય કરવા લાગ્યો. દાસીની જેવીજ એક ડોસી મરી ગઇ હતી. તેને દાસીના સર્વ કપડા પહેરાવી દાસીનું ખુન થયાની અફવા ઉડાડી. ડીટેક્ટીવ મમુદને ઠગી શક્યો હતો.

કોર્ટમાં ચારના ટકોરા પડી ચુયા હોવાથી જજે બાકીની જુમાની આવતી કાલના મુજતવી રાખી હતી. કેદીઓને અંદોઅસ્ત સાથે જેલમાં લઇ જવામાં અવ્યા. મુઅમ્મવાસી જાણે કેમ મેલામાંથી ઘેર જતા હોય તેમ બરખાસ્ત થવા લગ્યા આવતી કાલ ક્યારે થશે. અને પરીણામ શું આવશે તે સાંભળવા આતુર બન્યા હતા. જોતજોતામાં સાંજ પડી ગઇ સત્તરે અધિકાર વ્યાપી રહ્યો રાતના દાઢા વાગી ગયા. છતાં મુઅમ્મ ધમાલથી ચાક્યું નથી. પરંતુ બાપા દીવસની હાકમારીના લીધે ગમે તેવા માણસને પણ બે કલાક આરામ લેવા વગર છુટકો નથી. તે દુક સમયમાં શાન્ની દેવી પોતનું કાર્ય ચલાવવા લાગી. પણ તે ક્યા મુધી ટકી શકે! તથા વામતાની સાથે. લોકોની ધમાલ ચાલવા લાગી સરાગનો પોપાટનાં તો મુઅમ્મમાં પુરજોસ આવી લાગ્યું. અધુરામાં પુર આજે પ્રખ્યાત અમ્મલના એકાની બાકીની જુમાની નો દીવસ હતો. એટલે પુછવુંજ શું મુઅમ્મવાસીઓ કામ ધંધાને બાજુએ મુકી કેસ સામળવા આતુર બન્યા હતાં. નીચમસર કોર્ટના

ફરવાળ ખુલ્લતાની સાથે, કોઈ ચીકાર બરાબ ગમ જવની સવારી આવી લાગતાં બહોળા સાથે કેદીઓની સવારી પણ આવી લાગી હતી. એકાએ પોતાની બાકીની જુઝાની ચાલુ કરી.

નામદાર-મને ખાતો થઈ ગઈ હતી કે, બાહોસ ડીટેક્ટીવ મારો પીછો લીધા વીના મુકશે નહીં. જેથી, ગમે તે બોગે વીલ મેળવવામાં હું આતુર બન્યો હતો. વીલનો કંઈ પણ પતો નહીં લાગવાથી મેં કન્સ્ટેબલને હાડી જઈ, વીલ દીનસાની પાસેથી વીલ નહીં મળવાથી, મારા ગુરસાનો પાર રહ્યો નહીં. જેથી, નગરશેઠનું મકાન બળાને ભરમણી કરવા હું તૈયાર થયો, અને તેજ રાતના મી. કાન્તાની બેન્કમાં વીલ મેળવવાના કાવત્રા રચ્યા. સુભાગ્યે આગલે દીવસે મેક્યુર મને આવીને મળી ગયો હતો. જેથી, બેન્કમાં લુટવામાં હું સારી રાતે ફાવી શક્યો. તીજેરી તોડી વીલ મેક્યુરના હાથમાં આવવાથી મેં વીલ સોંપવાની તેણે ના પાડી. હમારા વચ્ચે કેટલીક ઝપાઝપી થયા પછી, તે વીલ લઈ છટકી જવા પામ્યો હતો. મારી આશાએ નીરાશામાં મળી ગઈ. ગમે તેમ મેક્યુરને પકડી વીલ હાથ કરવાનો મેં દૃઢ નીશ્ચય કર્યો. ને પ્રતીજ્ઞા લીધી કે જ્યાં સુધી મેક્યુરને નહીં પકડું ત્યાં સુધી મારું પોતાનું કંઈ પણ કામ કરવું નહીં. અઠવાડિયા પછી વર્તમાન પત્રમાં મેં વાંચ્યું કે મેક્યુર પકડાયો છે જેથી હું નીરાશ થઈ લાગ્યો. તે દીવસે મેં ડીટેક્ટીવ મસુદ હસનના ઉપર પત્ર લખ્યો. કે મારી પ્રતીજ્ઞા પુરી નહીં થવાથી, હું મેક્યુરને સરકારના સ્વાધીન રહેવા દઈશ નહીં તેમ કેસના દીવસે મેક્યુરને કડાવી જઈશ. કેસના દીવસે હું મેક્યુરને મુક્ત કરી શક્યો નહીં. પરંતુ બીજે દીવસે હું ફાવી ગયો હતો. મારી પ્રતીજ્ઞા પુરી થઈ હતી. મેક્યુરને ફ્રેન્ચ સરકારને સોંપી દેવામાં નહીં લેવનું, કારણ એટલું જ કે હવે હું પકડાઈ જઈ તો એક બહાસ લુટારને દેશમાંથી કાઢી હાથ સરકારને સોંપવાથી, મારા બાગ્યમાં કંઈક ઓછી

સગ્ગ થવાનો મારો ઉદ્દેશ હતો તેમ હું તેજ વિચાર કરાવું છું પછી આપ નામદારની મરજી અરેખર હું ખુની છું. અપરાધી છું સગ્ગને લાયક છું.

જજ-ગુપ્ત મહાળમાં કન્કપ્રમાના કપડા પહેરાવી લાસને મુકી જવાનો શો હેતુ હતો ?

એકકો-કન્કપ્રમાને લઈ જવામાં સેક્ર યજ પડે. અઠવાડીઆ અમાડી એ લાસને એક ધરમાં હું લાવ્યો હતો. ખીમારીના લીધે એનું મરણ નીવળ્યું હતું, મારી પાસે ડોક્ટરનું સ્ટિપેન્ડિયમ પશુ છે માથું કાઢી લેવાનો હેતુ એ હતો કે કન્કપ્રમાની ખાત્રી થાય. કારણ કે એ જીને કન્કપ્રમામાં ઘણો ફેર હતો. પરંતુ મારી આજ્ઞાએ મને કામ લાગી નહી. અઠવાડીઆ પછી કન્કપ્રમા મારા પગમાંથી છટકી જવા પ મી હતી.

જજ-તું અરેખર અપરાધી છે. પરંતુ કાયદાને અનુસરી હું તને સગ્ગ ફરમાવીશ તે મેક્યુરને ફ્રેન્ચ સરકારને સ્વાધીન કરી જેથી ફ્રાંસીની સગ્ગમાંથી તું છટકી જાય છે. પશુ ખીજા ગુન્હા તને લાગુ પડતાં હોવાથી તને બચકર સગ્ગ કરવાનું કાયદો કહે છે. વાંચક નીચે પ્રમાણે સગ્ગ કરવામાં આવી હતી.

અકલનો એકકો અથવા હરીચંદ્રને કાળાપાણી દેશનીકાલ, કેસ-વતને બે વરસની સખત કેદ, બાકીના મંડળના માણસોને જન્મ કેદ, આ પછી કોર્ટ બરખાસ્ત થઈ હતી. પરંતુ અજબ છે કે વર્તમાન પત્રે નીચે પ્રમાણે તાજે અક અહાર કાઢ્યો મોટા અક્ષરથી લખ્યું હતું કે:-

એકકાની ગોતમ ગોત.

કોર્ટમાં કેસ થવા પછી અકલના અકકા કદાની મેટરમાંથી જોલ પહોંચતા પહેલાં છટકી ગયો છે. હજુ સુધી પ-ના લાગ્યો નથી. મહા મુશ્કેલીથી પકડાયેલો એકકો એવી રીતે છટકી જવા પામ્યો છે. મુંબઈની પોલીસ તનતોડ મહેનત કરી રહી છે. શું એકકો પકડાશે નહીં ? ત્યારે એકકાનું શું થશે, જો નહીં પકડાશે તો ?

ખીજો લાગ તૈયાર થાય છે.

૧૮ અથવા ભયંકર પંજે

૧૮-ચૌદાના પુત્ર ઉપર ટાંકી પાસે “ શંકર ” ક્ષી-ટીંગ
સમાં નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમે કારનેલ
(તાલ)ના મુલેમાન કાસમણ શેખલાલ માટે બાપી.

